

અંદાજપત્ર પ્રકાશન નં. ૫૧

सत्यमेव जयते

ગુજરાત સરકાર

કામગીરી અંદાજપત્ર

૨૦૧૮-૨૦૧૯

સામાજિક ન્યાય અને અધિકારીતા વિભાગ

સામાજિક ન્યાય અને અધિકારીતા વિભાગ

૧. ભારત સરકારે રચેલા સુધારણા પંચની ભલામણોને અનુલક્ષીને ગુજરાત સરકારે અંદાજપત્ર વિષયક સુધારાના એક અંતર્ગત ભાગ તરીકે કામગીરી અંદાજપત્ર પધ્ધતિ દાખલ કરી અમલમાં મુકવાનું સ્વીકારેલ છે. તે અનુસાર આ વિભાગનું સને ૨૦૧૮-૨૦૧૯ના વર્ષનું કામગીરી અંદાજપત્ર રજૂ કરવામાં આવેલ છે.
૨. સરકારશ્રી તરફથી અનુસૂચિત જાતિઓ, વિચરતી અને વિમુક્ત જાતિઓ તથા સામાજિક અને શૈક્ષણિક રીતે પછાતવર્ગો (બક્ષીપંચની જાતિઓ), આર્થિક પછાત વર્ગો અને લઘુમતિઓ, મંદબુધ્ધીના બાળકો અને અપંગો , દિવ્યાંગો, વૃધ્ધો, ભિક્ષુકો વગેરેના કલ્યાણ અને ઉત્કર્ષ માટે સામાજિક ન્યાય અને અધિકારીતા વિભાગ દ્વારા શું કરવામાં આવી રહ્યું છે, કેવા અભિગમ સાથે કેટલા પ્રમાણમાં કરવામાં આવી રહ્યું છે અને તે અંગે કેટલું ખર્ચ કરવામાં આવી રહ્યું છે એ જાણવા માટેનું સાધન પુરૂ પાડવું એ કામગીરી અંદાજપત્ર તૈયાર કરવા પાછળનો મુખ્ય ઉદ્દેશ છે. તેમજ પરંપરાગત અંદાજપત્રમાં જેનો સમાવેશ ન કરવામાં આવેલ હોય તેવી, નાણાંકીય જોગવાઈઓ સામે ભૌતિક સિધ્ધિઓને સાંકળી લેવાનું કામ કામગીરી અંદાજપત્રનું છે અને તેથી સને ૨૦૧૮-૨૦૧૯નાં કામગીરી અંદાજપત્રમાં જે કામ માટે નાણાંની માંગણી કરવામાં આવી હોય તે હેતુઓ સિધ્ધ કરવા માટે કરવામાં આવેલી જોગવાઈઓ અને થયેલ કામગીરીનો કયાસ કાઢવા માટેની પરીણામલક્ષી માહિતિનો સમાવેશ કરીને એ ઉદ્દેશ બર આવે તેવા પ્રયત્નો કરેલ છે.
૩. આ વિભાગ હેઠળના ખાતાના વડાઓની કામગીરી, યોજનાઓ, જોગવાઈઓ અને નાણાંકીય જરૂરીયાત જુદા જુદા પત્રકોમાં દર્શાવેલ છે. જેમાં ૨૦૧૭-૨૦૧૮ની જોગવાઈ, સુધારેલ અંદાજ અને ૨૦૧૮-૨૦૧૯ના વર્ષની ફેરફાર કરેલ જોગવાઈઓનો સમાવેશ કરવામાં આવ્યો છે.
૪. ૨૦૧૮-૨૦૧૯ના વર્ષના અંદાજપત્રના પૂરક પ્રકાશન તરીકે સામાજિક ન્યાય અને અધિકારીતા વિભાગથી સંબંધિત કામગીરી અંદાજપત્ર વિધાનસભા સમક્ષ રજૂ કર્યું છે.

કમલ દયાની

અગ્ર સચિવ

સામાજિક ન્યાય અને અધિકારીતા વિભાગ

વિષયસૂચિ

અનુ. નં.	વિગત	પાના ક્રમાંક
૧	સામાજિક ન્યાય અને અધિકારીતા વિભાગ	૫
૨	નિયામકશ્રી, અનુસૂચિત જાતિ કલ્યાણ ખાતું	૧૯
૩	નિયામકશ્રી, વિકસતી જાતિ કલ્યાણ ખાતું	૪૧
૪	નિયામકશ્રી, સમાજ સુરક્ષા ખાતું	૫૯
૫	આયુક્તશ્રી, અશક્તતાની કચેરી	૭૩
૬	અન્ય પછાત વર્ગો માટેનું પંચ	૭૭
૭	ગુજરાત રાજ્ય બાળ અધિકાર સંરક્ષણ આયોગ	૮૧
૮	બિન અનામત આયોગ	૮૭

સામાજિક ન્યાય અને અધિકારીતા વિભાગને લગતા હિસાબના સદરો

અ.નં.	માગણી ક્રમાંક	મુખ્ય સદર
૧. ૮૪-બિન રહેણાંકના મકાનો (માર્ગ અને મકાન વિભાગ)	૪૨૨૫-અનુ. અન્ય	જાતિઓ,અનુ. આદિજાતિઓ તથા પછાત વર્ગોના કલ્યાણ અંગે મુડી ખર્ચ જોગવાઈ. ૪૨૩૫-સામાજિક સુરક્ષા અને કલ્યાણ અંગે મૂડી ખર્ચ જોગવાઈ
૨. ૯૧-સામાજિક ન્યાય અને અધિકારીતા વિભાગ	૨૨૫૧-સચિવાલય	સામાન્ય સેવાઓ
૩. ૯૨-સામાજિક સુરક્ષા અને કલ્યાણ	૨૦૪૯-વ્યાજની ચૂકવણી ૨૨૨૫-અનુસૂચિત જાતિઓ, અનુસૂચિત આદિજાતિઓ અને અન્ય પછાત વર્ગોનું કલ્યાણ ૨૨૩૫-સમાજ સુરક્ષા અને કલ્યાણ ૨૪૨૫-સહકાર ૪૨૨૫-અનુસૂચિત જાતિઓ, અનુસૂચિત આદિજાતિઓ અને અન્ય પછાત વર્ગો અંગે મૂડી ખર્ચ જોગવાઈ ૬૨૧૬-આવાસન માટે લોન ૬૨૨૫-અનુસૂચિત જાતિઓ,અનુસૂચિત આદિજાતિઓ અને અન્ય પછાત વર્ગો માટે લોન	
૪. ૯૪- સામાજિક ન્યાય અને અધિકારીતા વિભાગને લગતું અન્ય ખર્ચ.	૭૬૧૦-	સરકારી કર્મચારીઓને લોન
૫. ૯૫-અનુસૂચિત જાતિ માટે ખાસ અંગભૂત યોજના	૨૦૧૪-ન્યાયતંત્રનો વહીવટ. ૨૦૫૮-લેખન સામગ્રી અને મુદ્રણ. ૨૨૦૨-શિક્ષણ. ૨૨૧૦-તબીબી અને જાહેર આરોગ્ય. ૨૨૧૫-પાણી પૂરવઠો અને સ્વચ્છતા. ૨૨૧૬-આવાસન. ૨૨૧૭- શહેરી વિકાસ ૨૨૨૦- માહિતી અને પ્રચાર	
	૨૨૨૫-અનુસૂચિત	જાતિઓ, અનુસૂચિત આદિજાતિઓ અને અન્ય પછાતવર્ગોનું કલ્યાણ.
	૨૨૩૦-શ્રમ	અને રોજગાર.
	૨૨૩૫-સામાજિક	સુરક્ષા અને કલ્યાણ.
	૨૨૩૬-પોષણ.	

૨૨૫૧-સચિવાલય સામાજિક સેવાઓ
 ૨૪૦૧-પાક કૃષિ વ્યવસ્થા
 ૨૪૦૨-ભૂમિ અને જળ સંરક્ષણ
 ૨૪૦૩-પશુપાલન
 ૨૪૦૫-મત્સ્યોદ્યોગ.
 ૨૪૨૫-સહકાર
 ૨૫૦૧-ગ્રામિણ વિકાસ માટે ખાસ કાર્યક્રમ
 ૨૫૦૫-ગ્રામિણ રોજગાર
 ૨૫૧૫-અન્ય ગ્રામ વિકાસ કાર્યક્રમો
 ૨૭૦૨-નાની સિંચાઈ
 ૨૮૦૧-વીજળી
 ૨૮૧૦-ઉર્જાના બિનપરંપરાગત સાધનો
 ૨૮૫૧-ગ્રામ અને લઘુ ઉદ્યોગો
 ૨૮૫૨-ઉદ્યોગો
 ૩૦૫૪- માર્ગો અને પૂલો
 ૩૪૭૫-બીજી આર્થિક સામાજિક સેવાઓ
 ૪૨૦૨- શિક્ષણ, ખેલફૂદ, કલા અને સંસ્કૃતિ અંગે
 મૂડીખર્ચ જોગવાઈ
 ૪૪૦૬-વન નિર્માણ અને અન્ય વન્ય પ્રાણી
 અંગે મૂડી ખર્ચ જોગવાઈ
 ૪૭૦૨- નાની સિંચાઈ અંગે મૂડી ખર્ચ જોગવાઈ
 ૪૮૫૧-ગ્રામ અને નાના ઉદ્યોગો અંગે મૂડી
 ખર્ચ જોગવાઈ
 ૬૨૧૬-ગૃહનિર્માણ માટે લોન
 ૬૨૨૫-અનુસૂચિત જાતિઓ, અનુસૂચિત
 આદીજાતિઓ અને અન્ય પછાત
 વર્ગોના કલ્યાણ માટે લોન
 ૬૪૨૫- સહકાર અંગે લોન
 ૬૮૫૧-ગ્રામ અને નાના ઉદ્યોગો માટે લોન.
 ૨૨૩૫-સમાજ સુરક્ષા અને કલ્યાણ
 ૪૨૩૫-સામાજિક સુરક્ષા અને કલ્યાણ
 અંગે મૂડી ખર્ચ જોગવાઈ

૬. ૯૬- આદિજાતિ વિસ્તાર પેટા યોજના

સામાજિક ન્યાય અને અધિકારીતા વિભાગ

૨૦૧૮-૧૯ ના વર્ષ માટે મૂડી અને મહેસૂલ સદર હેઠળ કરેલ જોગવાઈ

(રૂપિયા લાખમાં)

અ.નં.	જાતિ	મૂડી	મહેસૂલ	કુલ
૧	અનુસૂચિત જાતિ કલ્યાણ	૨૫૧૬૦.૦૮	૮૦૮૧૮.૩૭	૧૦૫૯૭૮.૪૫
૨	વિકસતી જાતિ કલ્યાણ	૬૫૯૬૮.૩૧	૧૧૭૬૭૮.૯૦	૧૮૩૬૪૭.૨૧
૩	સમાજ સુરક્ષા	૧૭૫૫.૭૭	૭૧૭૭૧.૯૫	૭૩૫૨૭.૭૨
૪	વિભાગ (ખુદ)	૧૬.૦૦	૮૮૮.૧૬	૯૦૪.૧૬
	કુલ.....	૯૨૯૦૦.૧૬	૨૭૧૧૫૭.૩૮	૩૬૪૦૫૭.૫૪

સામાજિક ન્યાય અને અધિકારીતા વિભાગને લગતી એકંદર જોગવાઈઓ

(રૂપિયા લાખમાં)

અ.નં.	કાર્યક્રમ	૨૦૧૭-૧૮ની જોગવાઈ		૨૦૧૭-૧૮ની સુધારેલ જોગવાઈ		૨૦૧૮-૧૯ની જોગવાઈ		
		મૂડી	મહેસુલ	મુડી	મહેસુલ	મુડી	મહેસુલ	કુલ
૧	૨	૩	૪	૫	૬	૭	૮	૯
૧	સામાજિક ન્યાય અને અધિકારીતા વિભાગ(ખુદ)	૧૬.૦૦	૭૮૫.૧૨	૦.૦૦	૮૮૩.૫૬	૧૬.૦૦	૮૮૮.૧૬	૯૦૪.૧૬
૨	નિયામકશ્રી, અનુસૂચિત જાતિ કલ્યાણ ખાતું (૦)	૨૯૬૬૬.૩૦	૭૩૪૮૩.૦૪	૧૨૮૫૩.૯૩	૭૯૦૮૩.૭૨	૨૫૧૬૦.૦૮	૮૦૮૧૮.૩૭	૧૦૫૯૭૮.૪૫
૩	નિયામકશ્રી, વિકસતી જાતિ કલ્યાણ ખાતું (૦)	૧૨૦૧૩.૪૦	૯૯૮૮૦.૯૫	૯૯૭૬.૭૦	૯૯૮૬૦.૭૮	૬૫૯૬૮.૩૧	૧૧૭૬૭૮.૯૦	૧૮૩૬૪૭.૨૧
૪	નિયામકશ્રી, સમાજ સુરક્ષા ખાતું (૦)	૧૬૧૩.૬૦	૬૮૨૫૬.૫૯	૧૧૫૦.૦૦	૬૮૪૭૫.૧૭	૧૭૫૫.૭૭	૭૧૭૭૧.૯૫	૭૩૫૨૭.૭૨
	કુલ	૪૩૩૦૯.૩૦	૨૪૨૪૦૫.૭૦	૨૩૯૮૦.૬૩	૨૪૮૩૦૩.૨૩	૯૨૯૦૦.૧૬	૨૭૧૧૫૭.૩૮	૩૬૪૦૫૭.૫૪

(૦)બાંધકામની જોગવાઈ સહિત

કામગીરી અંદાજપત્ર
સામાજિક ન્યાય અને અધિકારીતા વિભાગ
(ખુદ)

સામાજિક ન્યાય અને અધિકારીતા વિભાગ

પ્રસ્તાવના

૧. કામગીરી

સરકારશ્રીના સામાન્ય વહીવટ વિભાગના તા.૧૧-૧૨-૯૮ના જાહેરનામા અનુસાર સમાજ કલ્યાણ અને આદિજાતિ વિકાસ વિભાગનું સામાજિક ન્યાય અને અધિકારીતા વિભાગ નામાભિધાન કરવામાં આવ્યું છે. પરંતુ હવે સરકારશ્રીના સામાન્ય વહીવટ વિભાગના તા. ૧૮-૫-૨૦૦૯ના જાહેરનામા અનુસાર આદિજાતિ વિકાસ વિભાગને અલગ વિભાગ તરીકે જાહેર કરેલ હોય, સામાજિક ન્યાય અને અધિકારીતા વિભાગનું કામગીરી અંદાજપત્ર અત્રે પ્રકાશિત કરવામાં આવેલ છે.

આ વિભાગને સરકારી કામકાજના નિયમો હેઠળ સુપરત કરાયેલ વિષયો પરિશિષ્ટ-ક માં દર્શાવેલ છે.

બારમી પંચવર્ષીય યોજનાના સામાજિક સેવાના સેક્ટર હેઠળ સમાવિષ્ટ કરેલ ઉદ્દેશો સિધ્ધ કરવા માટે આ વિભાગ દ્વારા અનુસૂચિત જાતિઓ, સામાજિક અને શૈક્ષણિક રીતે પછાત જાતિઓ, વિચરતી અને વિમુક્ત જાતિઓ, નિરાધાર અને મંદબુદ્ધિના બાળકો, બાળ વિકાસ તેમજ વૃદ્ધો, વિકલાંગો, ભિક્ષુકો વગેરેના કલ્યાણ માટે નીતિનું ઘડતર કરવામાં આવે છે, તેમજ આ બધી કામગીરી માટે ઘડવામાં આવેલ નીતિના અમલ પરત્વે દેખરેખ રાખવામાં આવે છે. રાજ્ય સરકારની અનામત અને રોસ્ટર અંગેની પ્રવર્તમાન નીતિના અમલીકરણ અને તેને આનુષંગિક બાબતો ઉપર દેખરેખ રાખવાની કામગીરી આ વિભાગ દ્વારા હાથ ધરવામાં આવે છે.

૨. વહીવટી માળખું

સામાજિક ન્યાય અને અધિકારીતા વિભાગના વહીવટી માળખાની વિગત પરિશિષ્ટ- ખમાં દર્શાવી છે. વિભાગના વડા તરીકે અગ્ર સચિવ છે તેમજ એક અધિક સચિવ, એક સંયુક્ત સચિવ, ત્રણ નાયબ સચિવ અને છ ઉપસચિવ તેમને મદદ કરે છે. કામગીરીના વિષયો જુદી જુદી શાખાઓમાં વહેંચવામાં આવેલા છે. જેમાં સેક્શન અધિકારીઓ અને નાયબ સેક્શન અધિકારીઓ તેમજ સામાન્ય ફરજ કારકુન ઓફિસ આસિસ્ટન્ટ છે.

સામાજિક ન્યાય અને અધિકારીતા વિભાગના નિયંત્રણ હેઠળ પરિશિષ્ટ-ખમાં દર્શાવ્યા પ્રમાણે પાંચ ખાતાના વડાઓ છે. જેમાં એક કમિશ્નરશ્રી, ત્રણ નિયામકશ્રીઓ અને એક અન્ય પછાત વર્ગોના પંચનો સમાવેશ થાય છે. તે ઉપરાંત બે વૈધાનિક નિગમ અને છ અવૈધાનિક નિગમ કામ કરે છે. તેમની કામગીરીની માહિતી ભાગ-૨ માં દર્શાવેલ છે.

આ ખાતાના વડાઓ સામાજિક ન્યાય અને અધિકારીતા વિભાગે ઘડેલ નીતિ-નિયમો અને યોજનાઓના અમલ પરત્વે તેમને સુપરત કરાયેલ સત્તાઓની મર્યાદામાં રહીને અમલ બજવણી કરે છે.

૩. નિરીક્ષણ

સરકારે નિયત કરેલ ધોરણ અનુસાર આ વિભાગ સંબંધિત ખાતાના વડાની કચેરીઓનું નિરીક્ષણ હાથ ધરે છે. નિરીક્ષણ દરમિયાન નિયમોનુસારની કોઈ ખામી ધ્યાન ઉપર આવે તો તે સુધારવા માટે માર્ગદર્શન આપવામાં આવે છે.

આ વિભાગ સાથોસાથ સામાન્ય વહીવટ વિભાગના આયોજન પ્રમાણે નિયત કર્યા પ્રમાણે યોજનાકીય માહિતી રાખે છે તથા ખાતાના વડા હેઠળ આવરી લેવાતી આયોજનની બાબતોની સમીક્ષા કરે છે. ખાતાના વડાઓના ખર્ચ પર નિયંત્રણ માટે સમયાંતરે બેઠકો ગોઠવવામાં આવે છે અને ખર્ચ અંગેની સમીક્ષા પણ કરવામાં આવે છે. આ બેઠક અગ્ર સચિવશ્રીની સીધી દેખરેખ હેઠળ ગોઠવવામાં આવે છે.

ગુજરાત સરકારના કામકાજના નિયમો, પરિશિષ્ટ-ક

સામાજિક ન્યાય અને અધિકારીતા વિભાગને ફાળવેલા વિષયો

૧. પછાતવર્ગ અને સમાજ કલ્યાણ માટે વહીવટી તંત્ર.
૨. ભાષાકીય લઘુમતીઓને લગતી બાબતો
૩. અંત્યોદય કાર્યક્રમનો પેન્શન ભાગ (પં.ગ્રા.ગૃ.ગ્રા.વિ.વિ હેઠળની નોંધ નંબર-૧૬-ક(ગ) જુઓ)
૪. અનુસૂચિત જાતિઓ, ભટકતી જાતિઓ સહિત પછાત વર્ગોને અને અન્ય પછાત વર્ગોને લગતા કલ્યાણ કાર્યોનું સંકલન.
૫. બિન અનામત વર્ગો માટે રાજ્ય આયોગની રચના કરવા બાબત
૬. અનુસૂચિત જાતિ કલ્યાણ બોર્ડ
૭. અસ્પૃશ્યતા (ગુન્હા) અધિનિયમ-૧૯૫૫નો અમલ
૮. જાહેર પૂજા માટેના હિન્દુ સ્થળોમાં પ્રવેશ (પ્રાધિકરણ) અધિનિયમ-૧૯૫૬નો અમલ
૯. અનુસૂચિત જાતિઓ માટેના છાત્રાલયો સહિતના પછાત વર્ગ છાત્રાલયો
૧૦. નિર્વાસિતો, નિરાધાર સ્ત્રીઓ અને બાળકો, વૃદ્ધો અને અશક્તોનો નિભાવ અને સંભાળ અને તેમને માટે ગૃહો અને અશક્તાશ્રમો સ્થાપવા બાબત
૧૧. બાળલગ્ન પ્રતિબંધ અધિનિયમ-૧૯૨૯નો અમલ (કા.વિ. હેઠળની નોંધ નંબર-૧૧ અને આ.પ.ક.વિ. હેઠળની નોંધ પણ જુઓ.)
૧૨. બાળ અપરાધો અને અપરાધી બાળકો માટેની પાછળની સંભાળ (આ.પ.ક.વિ. હેઠળની નોંધ પણ જુઓ)
૧૩. અનાથાશ્રમ અને અન્ય સખાવતી ગૃહો (દેખરેખ અને નિયંત્રણ) અધિનિયમ-૧૯૬૦
૧૪. સામાજિક, આર્થિક મોજણી સહિત, સામાજિક સેવા કાર્યો માટે તાલીમ અને સંશોધન
૧૫. સામાજિક સેવા કાર્યોને લગતી પ્રવૃત્તિઓનું સંકલન
૧૬. કોઈ પણ બીજા વિભાગને ખાસ ન સોંપાયેલું સામાજિક કલ્યાણને લગતું કામ
૧૭. ભિક્ષુક અધિનિયમ અને નિયમોના અમલ સહિત ભિખારીઓ માટેની સંસ્થાઓએ અટકમાં રાખેલા ભિખારીઓની મુક્તિ, ભીખ માટેની પરમીટો વગેરે.
૧૮. છોડી મુકેલા પુખ્ત ઉંમરના કેદીઓની મુક્તિ પછીની સંભાળના કાર્યક્રમ વર્કહાઉસ, મુક્તિ ફોજ, ગૃહ (સુધારા ગૃહ), કેદી સહાયક મંડળીઓ.
૧૯. ઉધ્ધાર ગૃહો અને ઉધ્ધાર કાર્યો
૨૦. સુધારા ગૃહ શાળાઓ
૨૧. અંધ બહેરા મુંગા અને જેમનો માનસિક વિકાસ અટકી ગયો હોય તેવાઓ અંગેના પ્રશ્નો(શ્ર.અને રો.વિ. હેઠળની નોંધ નંબર-૮ અને ૧૨ પણ જુઓ)
- ૨૨.(૧)(સા.વ.વિ.ને ફાળવેલા વિષયોમાં નોંધ નંબર-૪૫ હેઠળ આવી જતા હોય તે સિવાયના)વિભાગના વહીવટી નિયંત્રણ નીચેના બધા રાજ્યપત્રિત અધિકારીઓ અને બિનરાજ્યપત્રિત સરકારી નોકરોની નિમણૂંકો, પ્રતિનિયુક્તિઓ, બદલીઓ, બઢતીઓ, વર્તણૂક, રજા મંજૂરી, પેન્શન વગેરેને લગતી તમામ બાબતો.
(૨) વિભાગના વહીવટી નિયંત્રણ હેઠળના સચિવાલય કેડરના વર્ગ-૧ અને વર્ગ-૨ના અધિકારીઓને પેન્શન મંજૂર કરવાને લગતી તમામ બાબતો અને
(૩) વિભાગના વહીવટી નિયંત્રણ હેઠળના સચિવાલય કેડરના વર્ગ-૨ના અધિકારીઓના સંબંધમાં રજા મંજૂર કરવાનો અને ગુજરાત રાજ્ય સેવા (શિસ્ત અને અપીલ) નિયમો ૧૯૭૧ના નિયમ-૬માં અનુક્રમાંકો-૧ થી ૨ માં નિર્દિષ્ટ કર્યા પ્રમાણે શિક્ષા કરવાને અને સદરહુ નિયમ-૬ના અનુક્રમાંકો-૩ થી ૮માં નિર્દિષ્ટ કર્યા

પ્રમાણે શિક્ષા કરવા માટેની શિસ્ત ભંગની કાર્યવાહી, માંડવાળને લગતી તમામ બાબતો (સા.વ.વિ. હેઠળની નોંધ નબર-૪૫ પણ જુઓ)

૨૩. રાજ્યના હેતુઓ માટે સરકારમાં નિહીત થયેલા કે સરકારના કબ્જા હેઠળના અને સામાજિક ન્યાય અને અધિકારીતા વિભાગને સોંપાયેલા કામ, જમીન અને મકાનો

૨૪. આ સૂચીમાંની કોઈપણ બાબતના હેતુઓ માટે તપાસ અને આંકડા

૨૫. કોઈ કોર્ટમાં લેવાતી ફી સિવાય, આ સૂચીની બાબતો માટેની ફી.

પરિશિષ્ટ-ખ
સામાજિક ન્યાય અને અધિકારીતા વિભાગ
અગ્ર સચિવશ્રી

૧	૨	૩	૪	૫	
<u>અધિક સચિવશ્રી (વિ.જા.ક/બજેટ)</u> ૧. વિકસતી જાતિ કલ્યાણને લગતી સઘળી કામગીરી (અ શાખા, અ-૧ શાખા) ૨. બજેટ આયોજન(બ-શાખા)	<u>સંયુક્ત સચિવશ્રી (મહેકમ/સંકલન)</u> ૧. વિભાગનું મહેકમ(ઈ-શાખા) ૨. સંકલન(ચ) ૩. વિભાગની લોક ફરિયાદ નિવારણ અધિકારી તરીકેની કામગીરી ૪. રજીસ્ટ્રી-સ્ટોર,ટાઇપ ૫. કોમ્પ્યુટર સેલ	<u>નાયબ સચિવશ્રી (અ.જા.ક.)</u> ૧. અનુ.જાતિઓને લગતી સઘળી કામગીરી(ગ-શાખા,જ-શાખા) ૨. ખાસ અંગભૂત યોજના(ક) ૩. આવાસન યોજના ૪. અત્યા ચાર નિવારણ ધારા સહિતની સઘળી કામગીરી (હ શાખા)	<u>નાયબ સચિવશ્રી(રોસ્ટર/ખા.ત.)</u> ૧.(રોસ્ટર, રોસ્ટર-૧શાખા, રોસ્ટર સેલ) ૨.ખાતાકીય તપાસને લગતી કામગીરી (ખા.ત.એ.)	<u>નાયબ સચિવશ્રી(સમાજ સુરક્ષા)</u> ૧. સમાજ સુરક્ષાને લગતી સઘળી કામગીરી. (છ- શાખા, છ-૧ શાખા) ૨. રોકડ શાખા ૩. બાળ આયોગની કામગીરી	
<u>ઉપસચિવશ્રી (વિ.જા.ક.)</u> ૧. અ-શાખા ૨. અ-૧ શાખા	<u>ઉપસચિવશ્રી (બજેટ/ખા.ત.)</u> ૧. બજેટ શાખા ૨. ખા.ત.એકમ	<u>ઉપસચિવશ્રી(મહેકમ/સંકલન)</u> ૧. મહેકમ શાખા ૨. સ્ટોર શાખા ૩. ય-શાખા(સંકલન) ૪. રજીસ્ટ્રી શાખા	<u>ઉપસચિવશ્રી(અ.જા.ક.)</u> ૧. ગ- શાખા, જ- શાખા, ક- શાખા, હ- શાખા ૨. અત્યાચાર નિવારણ ધારા સહિતની સઘળી કામગીરી,(હ-શાખા)	<u>ઉપસચિવશ્રી(રોસ્ટર/કો.સેલ)</u> ૧.(રોસ્ટર,રોસ્ટર-૧ શાખા) ૨. કોમ્પ્યુટર સેલ	<u>ઉપ સચિવશ્રી(સ.સુ.)</u> ૧. છ-શાખા, છ-૧ શાખા ૨. બાળ આયોગની કામગીરી ૩. રોકડ

ખાતાના વડાઓ

નિયામકશ્રી અનુસૂચિત જાતિ કલ્યાણ ખાતું	નિયામકશ્રી વિકસતી જાતિ કલ્યાણ ખાતું	નિયામકશ્રી સમાજ સુરક્ષા ખાતું	સચિવશ્રી અન્ય પછાત વર્ગોનું પંચ	આયુક્તશ્રી, વિકલાંગ વ્યક્તિઓ માટેના	સચિવશ્રી ગુજરાત રાજ્ય બાળ અધિકાર સુરક્ષા આયોગ
અનુસૂચિત જાતિ કલ્યાણ યોજનાઓનો અમલ	વિકસતી જાતિ કલ્યાણ યોજનાઓનો અમલ	સામાજિક સેવાઓ અંગેની નીતિનો અમલ	સામાજિક અને શૈક્ષણિક પછાત વર્ગોની જાતિઓ અંગે તપાસ અને ભલામણો	અપંગ ધારા અંગે	બાળ અધિકાર સુરક્ષા ધારા અંગે

(ક) વૈધાનિક નિગમો.

૧. ગુજરાત પછાત વર્ગ વિકાસ નિગમ, ગાંધીનગર.

૨. ગુજરાત અનુસૂચિત જાતિ વિકાસ નિગમ, ગાંધીનગર.

(ખ) કંપની ધારા / પબ્લીક ટ્રસ્ટ એક્ટ હેઠળ રચાયેલ નિગમો / બોર્ડ.

૧. ગુજરાત અલ્પસંખ્યક નાણાં અને વિકાસ નિગમ.

૨. ગુજરાત ગોપાલક વિકાસ નિગમ.

૩. ગુજરાત સફાઈ કામદાર વિકાસ નિગમ.

૪. ગુજરાત ઠાકોર અને કોળી વિકાસ નિગમ.

૫. ડૉ. આંબેડકર અંત્યોદય વિકાસ નિગમ(અનુસૂચિત જાતિ)

(ગ) નવરચિત.

૧. ગુજરાત બિનઅનામત શૈક્ષણિક અને આર્થિક વિકાસ નિગમ

ભાગ-૨
અન્ય કામગીરી

રાજ્યમાં વિકાસલક્ષી કાર્ય જે તે નિયામકશ્રી, કમિશનરશ્રી અને તેઓ હસ્તકના મહેકમ દ્વારા થાય છે તેની સમીક્ષા, તે અંગેની નીતિ-નિયમોનું ધડતર સચિવાલય કક્ષાએથી થાય છે. વળી સચિવાલય કક્ષાએથી તાબાની કચેરીઓ ખાતેની કામગીરીનું નિરીક્ષણ તેમજ તે કચેરીઓ દ્વારા થતી કામગીરીની પણ સમીક્ષા કરવામાં આવે છે.

સને ૨૦૧૭-૨૦૧૮ના વર્ષ માટેનો અભિગમ:-

રાજ્યમાં પછાતવર્ગની કોમો જેમાં મોટાભાગે (૧) અનુસૂચિત જાતિ (૨) વિમુક્ત અને વિચરતી જાતિઓ (૩) સામાજિક અને શૈક્ષણિક રીતે પછાત એવી કોમો માટે બક્ષીપંચની નિમણુંક થયેલી અને તેઓની ભલામણના આધારે કેટલીક કોમોને તે હેઠળ આવરી લેવાયેલ છે. પરંતુ આમ છતાં પણ સમગ્ર સમાજનું સ્તર જોતાં સામાજિક રીતે સમાજમાં હજુ પણ કેટલીક કોમો પછાત દશામાં જોવા અનુભવવા મળે છે. આ સંજોગોમાં આ પછાત દશામાં જીવન ગુજારતી કોમોના ઉત્થાન માટે રાજ્ય સરકાર તરફથી આવી કોમોના આર્થિક સામાજિક અને શૈક્ષણિક ઉત્થાન અંગે પણ જરૂરી કામગીરી કરવાની રહે છે.

ગુજરાતમાં પછાત વર્ગોના ઉત્કર્ષ માટે વિવિધ કોર્પોરેશનો પણ સ્થાપવામાં આવેલ છે. આ કોર્પોરેશનો સ્વાયત્ત અને સ્વતંત્ર રીતે રાજ્યના પછાત વર્ગોના ઉત્કર્ષની યોજનાઓના અમલ/ બજવણી કરી રહેલ છે.

૧. ગુજરાત અનુસૂચિત જાતિ વિકાસ નિગમ:-

ગુજરાત અનુસૂચિત જાતિ આર્થિક વિકાસ નિગમની રચના સને ૧૯૭૫માં સોસાયટી રજીસ્ટ્રેશન એક્ટ, ૧૮૬૦ હેઠળ કરવામાં આવેલ હતી. ત્યારબાદ ૧૯૭૯માં નિગમના માળખાનું સને ૧૯૫૬ના ભારતીય કંપની ધારા હેઠળ રાજ્ય સરકારના સાહસ તરીકે રૂપાંતર કરવામાં આવેલ છે. તા. ૧૫-૮-૯૬થી ગુજરાત અનુસૂચિત જાતિ આર્થિક વિકાસ નિગમને સુષુપ્ત અવસ્થામાં મૂકી ગુજરાત અનુસૂચિત જાતિ વિકાસ નિગમ તરીકે નામાભિધાન કરી વૈધાનિક નિગમ બનાવવામાં આવેલ છે. આ નિગમની સત્તાવાર શેરમુડી રૂ. ૫૦.૦૦ કરોડ છે, જેની સામે ભરપાઇ થયેલી શેરમુડી રૂ. ૩૦,૩૩.૬૫ લાખ છે. રાજ્ય સરકારનો ફાળો ૫૧ ટકા અને ભારત સરકારનો ફાળો ૪૯ ટકા છે.

અનુસૂચિત જાતિ વિકાસ નિગમ ધ્વારા સને ૧૯૭૭-૭૮થી સને ૧૯૯૦-૯૧ દરમિયાન અનુસૂચિત જાતિના લાભાર્થીઓને વ્યક્તિગત રીતે કરેલા સીધા ધીરાણ પૈકી બાકી રકમ પરત નહીં કરી શકવાના કારણે તેઓ આર્થિક ઉત્કર્ષની અન્ય યોજનાઓનો લાભ લઇ શકતા ન હતા. અનુસૂચિત જાતિના આવા લાભાર્થીઓ સરકારની અન્ય યોજનાઓનો લાભ લઇ શકે તે હેતુસર અનુસૂચિત જાતિ વિકાસ નિગમે કરેલ સીધા ધીરાણની વ્યાજ સહિતની રકમ સરકારી સહાય (સબસીડી) રૂપે ગણી સરભર કરવાનું નક્કી કરવામાં આવેલ છે.

આ નિગમનો મૂળભૂત ઉદ્દેશ ગુજરાતના ગરીબી રેખા નીચે જીવતા અનુસૂચિત જાતિના કુટુંબોને બેંકેબલ યોજના નીચે જુદી જુદી રાષ્ટ્રીયકૃત બેંકો ધ્વારા નાના નાના બેંકેબલ અને કુટીર ઉદ્યોગ ધંધાઓ નીચે રૂ. ૩૫,૦૦૦/-ની યુનિટ કોસ્ટમાં વધારો કરી રૂ. ૧.૦૦ લાખ વેપાર ધંધા માટે અને (૨) ઉદ્યોગ અને સેવા માટે મહત્તમ રૂ. ૨.૦૦ લાખની મર્યાદા નક્કી કરવામાં આવેલ છે.

આ નિગમ ધ્વારા બેંકેબલ યોજના ઉપરાંત માનવગરીમા યોજના હેઠળ અનુસૂચિત જાતિની વ્યક્તિઓને સ્વરોજગારી માટે સાધન/ટુલ્સકીટસ સહાય રૂપે આપવામાં આવે છે અને એન.એસ.એફ.ડી.સી. નવી દિલ્હી સહાયિત યોજના હેઠળ ગરીબી રેખા કરતાં બમણી આવક ધરાવતી વ્યક્તિઓને ૩ ટકા થી ૬ ટકાના વ્યાજના દરે સાધન/વાહન માટે ધિરાણ આપવામાં આવે છે. હાલમાં માઇક્રો ક્રેડિટ ફાયનાન્સ, મહિલા સમૃદ્ધિ યોજના, ડેરી ફાર્માઇંગ યોજના અને પેસેન્જર ઓટોરીક્ષા માટે યોજનાઓ મંજૂર થયેલ છે.

૨. ગુજરાત સફાઇ કામદાર વિકાસ નિગમ:-

ગુજરાત સરકારે અસ્વચ્છ વ્યવસાયમાં રોકાયેલા સફાઇ કામદારોને આર્થિક તેમજ સામાજિક રીતે પગભર કરી તેમનું પુનઃસ્થાપન કરવાના હેતુથી તા.૦૧/૧૧/૨૦૦૧ના રોજ ગુજરાત સફાઇ કામદાર વિકાસ નિગમની સ્થાપના કરેલ છે. ભારત સરકારશ્રીના રાષ્ટ્રીય સફાઇ કર્મચારી નાણાં અને વિકાસ નિગમ, નવી દિલ્હીની સ્ટેટ ચેનલાઇઝીંગ એજન્સી

તરીકે આ નિગમ કાર્યરત છે, તેમજ રાજ્ય સરકાર અને રાષ્ટ્રીય નિગમ તરફથી દર વર્ષે મંજૂર થયેલ લોનની રકમને ધ્યાને લઈ સીધા ધિરાણની વિવિધ યોજનાઓ, શૈક્ષણિક લોન તેમજ જુદા-જુદા ટ્રેડ હેઠળ તાલીમ આપવામાં આવે છે. તેમજ ગુજરાત સરકારની ડૉ. આંબેડકર સફાઈ કામદાર આવાસ યોજના હેઠળ મકાન સહાય/ બિન વ્યાજકીય લોન આપવામાં આવે છે.

૩. ગુજરાત પછાત વર્ગ વિકાસ નિગમ:-

ગુજરાત પછાતવર્ગ બોર્ડ કે જેની રચના તા.૨૦-૦૫-૧૯૮૭ના રોજ કરવામાં આવેલ. આ બોર્ડ સોસાયટીઝ રજીસ્ટ્રેશન એક્ટ, ૧૯૬૦ અને બોમ્બે પબ્લીક ટ્રસ્ટ એક્ટ, ૧૯૫૦ હેઠળ રજીસ્ટર્ડ થયેલ તેને તા.૦૬-૦૭-૧૯૮૭થી સ્વાયત્ત સ્વરૂપ આપી ગુજરાત પછાતવર્ગ વિકાસ નિગમમાં પરિવર્તન કરેલ છે. તેની મુખ્ય કામગીરી સામાજિક, શૈક્ષણિક અને આર્થિક રીતે પછાતવર્ગોના પ્રશ્નોનું વિશ્લેષણ કરવું, તેમના માટે યોજનાઓ ઘડવી તેમજ જે યોજનાઓ અસ્તિત્વમાં હોય અને ફેરફાર કરવાની જરૂર જણાય તો સુધારા વધારાની ભલામણ કરવાની છે. તેમજ આ લોકોને જુદા જુદા ખાતાઓ અને એજન્સીઓ મારફત તેમને મળતા લાભો મેળવવામાં સહાયભૂત થવાની છે. રાજ્ય સરકાર અને નેશનલ બેકવર્ડ ક્લાસ ફાઇનાન્સ એન્ડ ડેવલપમેન્ટ કોર્પોરેશન, નવી દિલ્હી દ્વારા મળનાર ધિરાણનો ઉપયોગ કરી, ઓછા વ્યાજ દરે લાભાર્થીઓને ધિરાણ પુરૂ પડવાની યોજનાનો અમલ કરવામાં આવે છે. માઇક્રો ફાઇનાન્સ, મહિલા સમૃદ્ધિ, સ્વયં સક્ષમ યોજના, ન્યુ સ્વર્ણિમા યોજના, ટર્મ યોજના, શિક્ષણ લોન યોજનાનો અમલ કરવામાં આવે છે.

આ નિગમની સત્તાવાર શેરમૂડી ૫૦.૦૦/- કરોડની છે. જેની સામે ૨૬.૩૮/-કરોડ ભરપાઈ થયેલી છે. આ નિગમે વર્ષ ૧૯૯૭-૯૮ થી ૨૦૧૬-૧૭(માર્ચ-૨૦૧૭ અંતિત) અંદાજે ૧૧૯૦૫ લાભાર્થીઓને ૧૦૯૩૬.૬૮/-લાખની લોનનું ધિરાણ કરવામાં આવેલ છે.

૪. ગુજરાત ગોપાલક વિકાસ નિગમ:-

ગુજરાત ગોપાલક વિકાસ બોર્ડનું બંધારણ ચેરીટી કમિશ્નરશ્રીની કચેરી અમદાવાદના તારીખ ૨૬-૦૬-૯૨ના રોજ નોંધણી ક્રમાંક:એફ/૨૦૮/ગાંધીનગર તથા નોંધણી નંબર:ગુજ/૨૪૫/ગાંધીનગરથી મંજૂર કરાવી નોંધણી કરાવેલ છે. તા.૧૦-૦૮-૨૦૦૦થી સરકારે આ બોર્ડને "ગુજરાત ગોપાલક વિકાસ નિગમ લિમિટેડ, ગાંધીનગર"ના નામે નિગમમાં પરિવર્તન કરેલ છે. નિગમની કચેરી ગાંધીનગર ખાતે આવેલ છે. સદરહુ નિગમમાં ૮ બિનસરકારી સભ્યો અને ૭ સરકારી સભ્યોનો સમાવેશ કરવામાં આવેલ છે. ગુજરાત ગોપાલક વિકાસ નિગમ રચવાનો મુખ્ય ઉદ્દેશ મોટાભાઈ ભરવાડ, નાનાભાઈ ભરવાડ, રબારી, ભોપા, કોડીયાતર, સોરઠીયા, રબારી ચંપ્યા જાતિઓ કે જેમાં શિક્ષણનું પ્રમાણ લગભગ નહીવત છે, તેઓ આરોગ્યને હાનિકારક એવા ગંદા વસવાટના સ્થળે ઝુંપડા બાંધીને રહે છે, તેઓનો વારસાગત વ્યવસાય મુખ્યત્વે પશુ ઉછેરવાનો તેમની દેખભાળ અને દુધ વેચવાનો છે, આ જાતિઓના પ્રશ્નો તપાસી શૈક્ષણિક અને આર્થિક ઉત્કર્ષના કાર્યક્રમો તૈયાર કરવા સલાહ સુચનો કરવાનો છે. ઉપર જણાવેલ વિગતે સીધા ધિરાણની યોજના અંતર્ગત નિગમ દ્વારા પશુપાલન માટે રૂ.૧.૩૦/-લાખ સુધીની લોન, નાના ધંધા માટે રૂ.૨.૦૦/-લાખ સુધીની લોન અને પરિવહન યોજના માટે રૂ.૪.૦૦/- લાખ સુધીની લોન ગુજરાત સરકાર દ્વારા રૂ.૨.૦૦/-લાખ અને એન.બી.સી.એફ.ડી.સી., નવી દિલ્હી દ્વારા રૂ.૪.૦૦/- લાખ સુધીની લોનની યોજનાઓનો અમલ કરવામાં આવે છે.

આ નિગમની કંપની દ્વારા ૧૯૫૬ હેઠળ તા.૧૮/૦૫/૨૦૦૧થી નોંધાયા બાદ વર્ષ ૨૦૦૨-૦૩થી તા.૩૧/૦૧/૨૦૧૮ સુધી રૂ.૩૭.૮૨/-કરોડની લોન કુલ ૭૨૨૦ લાભાર્થીઓને આ નિગમ દ્વારા રાજ્ય સરકારશ્રીએ નિયત કરેલ લોનની મર્યાદામાં લાભ આપેલ છે.

૫. ગુજરાત અલ્પસંખ્યક નાણાં અને વિકાસ નિગમ:-

ગુજરાત લઘુમતી બોર્ડની રચના સોસાયટીઝ રજીસ્ટ્રેશન એક્ટ, ૧૯૬૦ હેઠળ તા.૧૪-૧૧-૭૯ના ઠરાવથી કરવામાં આવેલ હતી. ગુજરાત લઘુમતી બોર્ડ (ધાર્મિક અને ભાષાકીય લઘુમતીઓ માટે)ની નોંધણી તા.૧૧-૦૩-૮૦ના રોજ કરવામાં આવેલ હતી. તા. ૧૪-૦૯-૯૯ના ઠરાવથી સરકારે ગુજરાત લઘુમતી બોર્ડને ગુજરાત અલ્પસંખ્યક નાણાં અને વિકાસ નિગમમાં પરિવર્તિત કરવાના હુકમો કરેલ છે. આ નિગમની સત્તાવાર શેરમૂડી રૂ.૨૦૦૦.૦૦/-લાખ છે, જેની સામે ભરપાઈ થયેલી શેરમૂડી રૂ.૧૯૩૦.૦૦ લાખ છે.

હેવે આ નિગમમાં ૮ બિનસરકારી અને ૬ સરકારી સભ્યોનો સમાવેશ કરવામાં આવેલ છે. નિગમ ગાંધીનગર ખાતે કાર્ય કરે છે.

લઘુમતી નિગમ રચવાનો મુખ્ય ઉદ્દેશ લઘુમતીઓના પ્રશ્નો તપાસી તેઓના બંધારણીય હક્કના સંરક્ષણ માટેના ઉપાયો વિચારવા અને તેમની શૈક્ષણિક અને આર્થિક, સામાજિક, સ્થિતિ સુધારવા માટે કલ્યાણકારી યોજનાઓ ધડવા નિગમ માટે વહીવટી ગ્રાન્ટની જરૂરી બજેટ જોગવાઈ કરવામાં આવેલ છે. ભારત સરકારના નેશનલ માયનોરીટીઝ ડેવલપમેન્ટ નિગમની ચેનલાઈઝીંગ એજન્સી તરીકે આ નિગમ કાર્ય કરે છે.

ગરીબલક્ષી અને રોજગારલક્ષી કાર્યક્રમ હેઠળ સન ૯૨-૯૩ દરમિયાન લઘુમતીઓ માટે નીચે પ્રમાણે બે નવી યોજનાઓ સરકાર તરફથી મંજૂર કરવામાં આવેલ છે.

(૧) અલ્પ સંખ્યક સમુદાયના ઇસમોને સ્વરોજગાર માટે નાના ધંધા માટે લોન સહાય આપવાની યોજના તથા શૈક્ષણિક ધિરાણ યોજના.

(૨) વિવિધ પ્રકારના નાના ધંધા માટે રાહત વ્યાજ દરે લોન આપવામાં આવે છે.

(૪) સ્થાનિક વિસ્તારોમાં ત્રણ વર્ષ કરતા વધુ સમયથી કાર્યરત હોય તેવી બિન સરકારી સંસ્થાઓને સ્વરોજગારના વ્યવસાયો માટે રૂ. ૧,૦૦,૦૦૦/ની મર્યાદામાં માઇક્રો ફાઇનાન્સ યોજના હેઠળ ધિરાણ આપવામાં આવે છે.

૬. ગુજરાત ઠાકોર અને કોળી વિકાસ નિગમ:-

સામાજિક અને શૈક્ષણિક રીતે પછાતવર્ગો પૈકી ઠાકોર અને કોળી જાતિઓના સર્વાંગી ઉત્કર્ષ માટે આ નિયમની રચના કરવામાં આવી છે.

ભારત સરકારશ્રીના રાષ્ટ્રીય પછાતવર્ગ નાણાં અને વિકાસ નિગમ, નવી દિલ્હીની ચેનલાઈઝીંગ એજન્સી તરીકે કામ કરે છે. રાજ્ય સરકાર અને રાષ્ટ્રીય નિગમ તરફથી દર વર્ષે મંજૂર થયેલ લોનની રકમને ધ્યાનમાં લઇને સીધા ધિરાણની વિવિધ યોજનાઓનો અમલ કરવામાં આવે છે. ઠાકોર અને કોળી સમાજના નબળી આર્થિક પરિસ્થિતિ ધરાવતા જરૂરીયાતમંદ લોકો સ્વમાનભેર સ્વરોજગારી મેળવી આત્મનિર્ભર બની જીવનમાં ઉન્નતિ કરી શકે તે ઉદ્દેશથી આ નિગમ દ્વારા વિવિધ યોજનાઓ જેવી કે કૃષિ અને સંલગ્ન પ્રવૃત્તિઓ, લઘુ ઉદ્યોગ, કારીગરી અને પરંપરાગત ધંધા વ્યવસાય, સેવાકીય ધંધા અને પરિવહન સેક્ટર અને ઉચ્ચ શિક્ષણ માટે લોન આપવામાં આવે છે. જે સંદર્ભમાં ઉચ્ચ શિક્ષણ માટે લોનનું અરજીપત્રક ભરતાં પહેલાં આ માહિતી પત્રિકાનો અભ્યાસ કરવા વિનંતી છે.

તા.૩૧મી માર્ચ, ૨૦૧૭ સુધીમાં ૯૫૦૦ જેટલા લાભાર્થીઓને રૂ.૪૬.૦૦/- કરોડની લોન આપવામાં આવી છે.

વર્ષ ૨૦૧૮-૧૯ દરમિયાન અંદાજે ૧૦૦૦ લાભાર્થીઓને ૫.૦૦/- કરોડનું લોન ધિરાણ કરવાનો અંદાજ છે.

૭. ડૉ. આંબેડકર અંત્યોદય વિકાસ નિગમ(અનુ.જાતિ):-

અનુસુચિત જાતિની અતિ પછાત જાતિઓમાં “વાલ્મિકી(સફાઈ કામદાર અને તેમના આશ્રિતો સિવાય), હાડી, નાડીયા, સેનવા, તુરી, ગુરૂ બ્રાહ્મણ, વણકર સાધુ, અનુસુચિત જાતિના બાવા, તિરગર, તીરબંદા, થોરી, માતંગી, તુરી બારોટ” જેવી અતિ પછાત જાતિના લોકો અન્ય જાતિઓની સરખામણીમાં ચોક્કસ પ્રગતિ કરી શકે અને તેઓનો આર્થિક ઉત્કર્ષ થઈ શકે તે માટે ડૉ. આંબેડકર અંત્યોદય વિકાસ નિગમ(અનુ.જાતિ)ની રચના કરવામાં આવેલ છે.

ભારત સરકારના NSFDC, નવી દિલ્હીની ચેનલાઈઝીંગ એજન્સી તરીકે આ નિગમ કામ કરે છે. રાજ્ય સરકાર અને NSFDC, નવી દિલ્હી તરફથી દર વર્ષે મંજૂર થયેલ ફંડને ધ્યાનમાં લઈ સીધા ધિરાણની યોજનાનો અમલ કરવામાં આવે છે.

આ નિગમ દ્વારા ૩૧મી જાન્યુઆરી, ૨૦૧૮ સુધીમાં મહિલા સમૃદ્ધિ યોજના હેઠળ ૧૨૯૭ લાભાર્થીઓને ૬.૪૮ કરોડ માઇક્રો ફાઇનાન્સ યોજના હેઠળ ૧૧૯૦ લાભાર્થીઓને ૫.૯૫ કરોડ તથા પેસેન્જર ઓટો રીક્ષા યોજના હેઠળ ૨૪૭ લાભાર્થીઓને ૩.૭૨ કરોડ મળી કુલ ૨૭૩૪ લાભાર્થીઓને ૧૬.૧૫ કરોડની લોન આપવામાં આવેલ છે.

૮. ગુજરાત વિચરતી અને વિમુક્ત જાતિ વિકાસ નિગમ:-

સામાજિક અને શૈક્ષણિક રીતે પછાતવર્ગોમાં સમાવિષ્ટ જાતિઓ પૈકી ૨૮ વિચરતી અને ૧૨ વિમુક્ત જાતિઓ મળી કુલ ૪૦ (હાલ-૩૩) જાતિઓ અતિપછાત છે. આ જાતિઓની રખડતી અને ભટકતી જીવનશૈલીના કારણે તેઓ

સામાજિક, શૈક્ષણિક અને આર્થિક રીતે અતિપછાત છે. આ જાતિઓનો સર્વાંગી વિકાસ થાય તે હેતુસર સરકારશ્રીના સામાજિક ન્યાય અને અધિકારીતા વિભાગ, સચિવાલય, ગાંધીનગરના તા.૦૨/૦૨/૨૦૧૫ના ઠરાવ ક્રમાંક: મકમ/૧૧૨૦૧૩/૨૯૮૫૫/અ,થી ગુજરાત વિચરતી અને વિમુક્ત જાતિ વિકાસ નિગમ, ગાંધીનગરની રચના કરવામાં આવેલ છે. આમ આ નિગમ વર્ષ ૨૦૧૫-૧૬ માં કાર્યરત થયેલ છે.

આ નિગમ ભારત સરકારશ્રીના રાષ્ટ્રીય પછાતવર્ગ નાણાં અને વિકાસ નિગમ (NBCFDC), નવી દિલ્હીની ચેનલાઇઝીંગ એજન્સી તરીકે કામ કરે છે. નિગમ દ્વારા રાજ્ય સરકાર તથા રાષ્ટ્રીય નિગમ તરફથી દર વર્ષે મંજૂર થયેલ લોનની રકમને ધ્યાનમાં લઈ સીધા-ધિરાણની વિવિધ યોજનાઓનો અમલ કરવામાં આવે છે.

વિચરતી અને વિમુક્ત જાતિના નબળી આર્થિક પરિસ્થિતિ ધરાવતા જરૂરીયાતમંદ લોકો સ્વમાનભેર સ્વરોજગારી મેળવી આત્મનિર્ભર બની જીવનમાં ઉન્નતિ કરી અન્ય સમાજની હરોળમાં આવી શકે તે ઉદ્દેશથી આ નિગમ દ્વારા વિવિધ યોજનાઓ જેવી કે લઘુઉદ્યોગ , કારીગરી અને પરંપરાગત ધંધા વ્યવસાય , સેવાકીય ધંધા , પરિવહન સેક્ટર અને ઉચ્ચશિક્ષણ માટે ઓછા વ્યાજના દરે લોન-ધિરાણ આપવાની કામગીરી કરવામાં આવે છે.

- તા.૩૧ માર્ચ, ૨૦૧૭ સુધીમાં ૨૭૬ જેટલા લાભાર્થીઓને રૂ.૭૫.૦૦/-લાખનું લોન-ધિરાણ આપવામાં આવેલ છે. ચાલુ વર્ષ ૨૦૧૭-૧૮ દરમિયાન ડીસેમ્બર-૨૦૧૭ સુધી ૨૨૭૫ જેટલા લાભાર્થીઓને રૂ. ૭૨૮.૦૦/-લાખની લોન મંજૂર કરવામાં આવેલ છે.
- વર્ષ ૨૦૧૮-૧૯ દરમિયાન અંદાજે ૧૦૦૦ લાભાર્થીઓને રૂ. ૫૦૦.૦૦/-લાખનું લોન-ધિરાણ કરવાનો અંદાજ છે.

૯. ગુજરાત બિનઅનામત શૈક્ષણિક અને આર્થિક વિકાસ નિગમ:-

સામાજિક ન્યાય અને અધિકારીતા વિભાગના તા. ૩૦/૦૯/૨૦૧૭ના ઠરાવથી ગુજરાત બિનઅનામત શૈક્ષણિક અને આર્થિક વિકાસ નિગમની રચના કરવામાં આવેલ છે. નિગમમાં અધ્યક્ષ, ઉપાધ્યક્ષ અને સભ્યો સહિત મળીને કુલ ૭(સાત) બિનસરકારી સભ્યોની નિમણૂક કરવામાં આવેલ છે. નિગમનું મુખ્ય મથક ગાંધીનગર ખાતે રાખવામાં આવેલ છે. રાજ્ય સરકારે બિનઅનામત વર્ગોના કુટુંબો , વિદ્યાર્થીઓ અને અરજદારોના સર્વાંગી શૈક્ષણિક અને આર્થિક વિકાસની પ્રવૃત્તિ માટે આ નિગમની રચના કરેલ છે. નિગમ ખેડૂતો , પશુપાલકો, કારીગરો અને મજૂરોને શૈક્ષણિક અને આર્થિક ઉપર્જન માટે રાહતના દરે ધિરાણ આપી રોજગારીની તકો પૂરી પાડશે. તથા આ માટે અલગ અલગ યોજનાઓ તૈયાર કરશે. આ વર્ગોમાં શિક્ષણનો ફેલાવો થાય તે માટે યોજનાઓ કરશે. આ વર્ગોના આર્થિક વિકાસ માટે તેઓના મૂળ વ્યવસાયને અનુરૂપ ધંધા વિકાસની યોજનાઓ તૈયાર કરશે. આ વર્ગો માટે કૌશલ્ય વર્ધન માટેની વ્યવસ્થા કરી રોજગારીની તકો ઉભી કરશે. નિગમનું અધિકૃત શેરભંડોળ રૂ.૧૦૦/- કરોડનું નક્કી કરવામાં આવેલ છે. ધિરાણ પ્રવૃત્તિઓ માટે ચાલુ નાણાકીય વર્ષ ૨૦૧૭-૧૮માં રૂ.૫૦૦ /- કરોડની ફાળવણી સુધારેલા અંદાજપત્રમાં કરીને મેળવવાનું નક્કી કરવામાં આવેલ છે. નિગમને ૯૮ લાખ વહીવટી ગ્રાન્ટ પેટે, ૧ લાખ રૂ. શેર મૂડી પેટે અને ૧ લાખ રૂ. સીધા ધિરાણ માટે ટોકન ફાળવણી કરવામાં આવેલ છે. આગામી નાણાકીય વર્ષ ૨૦૧૮-૧૯ ના અંદાજપત્રમાં રૂ. ૫ કરોડની શેરમૂડી નવી બાબત તરીકે મંજૂર કરવામાં આવેલ છે. નિગમને કચેરી માટે ડૉ. જીવરાજ મહેતા ભવન , બ્લોક નં ૧૪, બીજે માળ, ગાંધીનગર ખાતે જગ્યા ફાળવવામાં આવેલ છે.

ભાગ -૩
પત્રક - ૬
કાર્યક્રમ અને પ્રવૃત્તિનું વર્ગીકરણ
નાણાકીય જરૂરીયાત

માંગણી ક્રમાંક- ૯૧ અને ૯૫
મુખ્ય સદર- ૨૨૫૧, સચિવાલય સામાજિક સેવાઓ

(રૂપિયા લાખમાં)

ક્રમાંક	વિગત	૨૦૧૬-૧૭ નો હિસાબ		૨૦૧૭-૧૮ની જોગવાઈ		૨૦૧૭-૧૮ની સુધારેલી જોગવાઈ		૨૦૧૮-૧૯ ની જોગવાઈ		
		આયોજન	આયોજન બહાર	મૂડી	મહેસુલ	મૂડી	મહેસુલ	મૂડી	મહેસુલ	કુલ
૧	૨	૩	૪	૫	૬	૭	૮	૯	૧૦	૧૧
૧	માંગણી ક્રમાંક-૯૧ મુખ્યસદર-૨૨૫૧ સચિવાલય સામાજિક સેવાઓ ૦૯૦ સચિવાલય	૩૯.૦૦	૩૮૭.૦૦	૦.૦૦	૫૪૯.૩૨	૦.૦૦	૬૦૫.૩૨	૦.૦૦	૬૫૫.૪૫	૬૫૫.૪૫
૨	માંગણી ક્રમાંક-૯૫ મુખ્યસદર-૨૨૫૧ સચિવાલય સામાજિક સેવાઓ ૦૯૦ સચિવાલય તથા ૭૯૩	૩૯.૮૦	૧૫૫.૯૨	૦.૦૦	૨૩૫.૮૦	૦.૦૦	૨૭૮.૨૪	૦.૦૦	૨૩૨.૭૧	૨૩૨.૭૧
	કુલ સરવાળો- માંગણી-૯૧-૯૫	૭૮.૮૦	૫૪૨.૯૨	૦.૦૦	૭૮૫.૧૨	૦.૦૦	૮૮૩.૫૬	૦.૦૦	૮૮૮.૧૬	૮૮૮.૧૬

ભાગ -૩
પત્રક - ૬
કાર્યક્રમ અને પ્રવૃત્તિનું વર્ગીકરણ
નાણાકીય જરૂરીયાત

માગણી ક્રમાંક- ૯૪

મુખ્ય સદર- ૭૬૧૦ (સ.ક.પ્રભાગ)

(રૂપિયા લાખમાં)

ક્રમાંક	ગૌણ સદર	૨૦૧૬-૧૭નો હિસાબ		૨૦૧૭-૧૮ની જોગવાઈ		૨૦૧૭-૧૮ની સુધારેલી જોગવાઈ		૨૦૧૮-૧૯ની જોગવાઈ		
		આયોજન	આયોજન બહાર	મૂડી	મહેસુલ	મૂડી	મહેસુલ	મૂડી	મહેસુલ	કુલ
૧	૨	૩	૪	૫	૬	૭	૮	૯	૧૦	૧૧
	મુખ્યલ સદર-૭૬૧૦									
	સરકારી કર્મચારીઓની પેશગીઓ									
	ગૌણ સદર									
	૨૦૧-મકાન બાંધકામ પેશગી	૦.૦૦	૦.૦૦	૧૫.૦૦	૦.૦૦	૦.૦૦	૦.૦૦	૧૫.૦૦	૦.૦૦	૧૫.૦૦
	૨૦૨-મોટર વાહન પેશગી	૦.૦૦	૦.૦૦	૧.૦૦	૦.૦૦	૦.૦૦	૦.૦૦	૧.૦૦	૦.૦૦	૧.૦૦
	૨૦૩-બીજા વાહન-સાયકલ માટે પેશગી	૦.૦૦	૦.૦૦	૦.૦૦	૦.૦૦	૦.૦૦	૦.૦૦	૦.૦૦	૦.૦૦	૦.૦૦
	૮૦૦-અન્ય પેશગીઓ	૦.૦૦	૦.૦૦	૦.૦૦	૦.૦૦	૦.૦૦	૦.૦૦	૦.૦૦	૦.૦૦	૦.૦૦
	કુલ	૦.૦૦	૦.૦૦	૧૬.૦૦	૦.૦૦	૦.૦૦	૦.૦૦	૧૬.૦૦	૦.૦૦	૧૬.૦૦

ભાગ-૪

નાણાકીય જોગવાઈની સમજૂતી

સામાજિક ન્યાય અને અધિકારીતા વિભાગ તરફથી સીધી રીતે કોઈ વિકાસલક્ષી કાર્ય કરવાના થતા નથી પરંતુ આ અંગેની નીતિના અમલ ઉપર દેખરેખ રાખવાની કામગીરી હોય છે. આથી સામાજિક ન્યાય અને અધિકારીતા વિભાગ માટે બજેટ સદર-૨૨૫૧-સચિવાલય સામાજિક સેવાઓ સચિવાલય હેઠળની મંજૂર કરેલ ગ્રાન્ટનો ઉપયોગ કર્મચારી વર્ગના પગાર અને ભથ્થાં માટે કરવામાં આવેલ છે.

તા.૧-૧૦-૨૦૧૭ની સ્થિતિએ સામાજિક ન્યાય અને અધિકારીતા વિભાગ (ખુદ)ના મહેકમની પગાર કક્ષાવાર પરિસ્થિતિ નીચે મુજબ હતી.

પે મેટ્રીકસનું લેવલ	પે મેટ્રીકસના અનુરૂપ લેવલમાં લઘુત્તમ પગાર	ફીક્સ પગાર	તા.૦૧/૧૦/૨૦૧૭ની સ્થિતિએમંજૂર થયેલ મહેકમ				કુલ સંખ્યા
			વર્ગ-૧	વર્ગ-૨	વર્ગ-૩	વર્ગ-૪	
૧	૨	૩	૪	૫	૬	૭	૮
૧૫	૧૮૨૨૦૦		૧				૧
૧૩ A	૧૩૧૧૦૦						૦
૧૩	૧૧૮૫૦૦		૪				૧
૧૨	૭૮૮૦૦		૩				૩
૧૦	૫૬૧૦૦		૬				૬
૮	૪૪૯૦૦			૧૫	૧૫		૩૦
૭	૩૯૯૦૦				૨૩		૨૩
૪	૨૫૫૦૦					૧	૧
૨	૧૯૯૦૦				૧૩		૧૩
IS-૩	૧૫૭૦૦					૧૩	૧૩
IS-૨	૧૫૦૦૦					૫	૫
		૩૮૦૯૦			૨૦		૨૦
		૧૯૯૫૦			૨૦		૨૦
		૧૪૮૪૪		૧			૧
		૧૭૯૧૦		૧			૧
		૩૨૨૦૨	૧				૧
		૧૪૭૩૦			૧		૧
			૧૨	૧૮	૮૨	૧૯	૧૩૧

કામગીરી અંદાજપત્ર
નિયામકશ્રી, અનુસૂચિત જાતિ કલ્યાણ ખાતુ

નિયામકશ્રી, અનુસૂચિત જાતિ કલ્યાણ.

ભાગ-૧

પરિચય

ભારતના લોકકલ્યાણના હેતુલક્ષી બંધારણે તેના રાજનીતિના માર્ગદર્શક સિધ્ધાંતોમાં અને જોગવાઈઓમાં નાત-જાત અને ધર્મના ભેદભાવ વગર સૌને સમાન તક આપવાની અને સમાજના નબળા વર્ગોના વિકાસ માટે ખાસ માવજતની ગોઠવણ કરી છે. તેને અનુલક્ષીને પછાત વર્ગો, સામાજિક, શૈક્ષણિક અને આર્થિક રીતે અન્ય સમાજની હરોળમાં આવે તે માટે રાજ્યે પંચવર્ષીય યોજનાઓ ધ્વારા અનેકવિધ પ્રયાસો હાથ ધરેલ છે. આ માટે અનેકવિધ યોજનાઓ અમલમાં મૂકી છે.

આ વર્ગોમાં શિક્ષણનો ફેલાવો થતાં રાજ્યની નોકરીમાં તેમના માટે નિયત કરેલ ટકાવારી મુજબ ભરતી થતાં તેમનામાં આત્મવિશ્વાસ આવતો જાય છે. પછાત વર્ગોના સર્વાંગી વિકાસ માટે તેઓની આર્થિક નબળાઈ દૂર કરવી તે એક મહત્વની બંધારણીય જવાબદારી છે. ગ્રામ્ય ક્ષેત્રમાં પછાત વર્ગોની વસ્તીનો ધણો મોટો સમુદાય ખેતમજૂરી ઉપર નભે છે. આથી તેઓના આર્થિક ઉત્કર્ષ અને રહેઠાણો માટેનું પુનઃનિર્માણ કરવાનું હાથ ધરેલ છે.

વસ્તી

ગુજરાતમાં ૨૦૧૧ ની વસ્તી ગણતરી મુજબ અનુસૂચિત જાતિની વસ્તી ૪૦.૭૪ લાખ છે. એટલે કે રાજ્યની કુલ ૬.૦૪ કરોડની વસ્તીના ૬.૭૪ ટકા છે.

અનુસૂચિત જાતિઓ માટે ફાળવવામાં આવેલ ખાસ અંગભૂત યોજનાના નાણાં અન્ય જાતિઓ માટે વાપરવામાં ન આવે તે હેતુથી અલગ બજેટ પ્રથા નક્કી કરવામાં આવેલ છે.

૧૨મી પંચવર્ષીય યોજના ૨૦૧૨ થી ૨૦૧૭ નું દ્રષ્ટિબિંદુ

નવા આયોજન વ્યૂહમાં સામાજિક ન્યાયની ઉચ્ચ અગ્રતા જોતાં તમામ પછાત વર્ગોના વિકાસના કલ્યાણ માટે વધુ ધ્યાન આપવાની જરૂરિયાત વધુ અગત્યની બની છે. સામાજિક સમાજ રચનાના નવધડતરમાં પછાત વર્ગોના કલ્યાણ માટે દુર્લભ સેવી શકાય નહિ. સમાજના ભદ્રવર્ગમાં ધર કરી બેઠેલી અસ્પૃશ્યતા અને ગરીબાઈમાં તેમજ અજ્ઞાનતામાં સબડતા પછાત વર્ગમાંથી આ બંને દૂષણોને દૂર કરવા માટે તેમજ પછાત વર્ગના સર્વાંગી વિકાસ માટેના કાર્યક્રમોને અગ્રિમતા આપવામાં આવી છે.

અનુસૂચિત જાતિ કલ્યાણની યોજનાઓ પાંચ મુખ્ય ભાગોમાં વહેંચવામાં આવેલ છે.

(૧) શિક્ષણ (૨) આર્થિક ઉત્કર્ષ (૩) આરોગ્ય, ગૃહ નિર્માણ અને અન્ય યોજનાઓ અને

(૪) નિર્દેશ અને વહીવટ. (૫) સફાઈ કામદારોનું પુનઃસ્થાપન

વિભાગવાર પ્રવૃત્તિઓ નીચે મુજબ છે.

(૧) શિક્ષણ

૧. શિક્ષણ ફી અને પ્રિ.એસ.એસ.સી. અને પોસ્ટ એસ.એસ.સી.શિષ્યાવૃત્તિ.
૨. પછાત વર્ગના છાત્રાલયોને ગ્રાન્ટ-ઇન-એઇડ, સરકારી છાત્રાલયોનો નિભાવ-વિકાસ.
૩. પ્રાથમિક શાળાના બાળકોને બે જોડી ગણવેશ, સરકારી કોલેજમાં તબીબી અને ઇજનેરી વિદ્યાશાખાના વિદ્યાર્થીઓ માટે બુક બેન્ક, શિક્ષણની તકો પૂરી પાડવા ખાસ પ્રોત્સાહક યોજના.
૪. અંગ્રેજી,વિજ્ઞાન અને ગણિતના વિદ્યાર્થીઓ માટે વધારાના શિક્ષણ કેન્દ્રો.
૫. આશ્રમશાળા, આદર્શ નિવાસી શાળા.
૬. એમ.ફીલ./પી.એચ.ડી. જેવા ઉચ્ચ અભ્યાસ માટે ફેલોશીપ
૭. અનુસૂચિત જાતિની વિદ્યાર્થીનીઓને સાયકલ ભેટ.
૮. પરદેશમાં ઉચ્ચ અભ્યાસ માટે લોન.

૯. અનુસૂચિત જાતિના વિદ્યાર્થીઓને ખ્યાતનામ ખાનગી શાળાઓમાં અભ્યાસ કરવા માટે આર્થિક સહાય.
૧૦. અનુસૂચિત જાતિના ધો. ૧૦ માં ૭૦ ટકાથી વધુ ગુણ વિજ્ઞાનપ્રવાહ અને સામાન્ય પ્રવાહના વિદ્યાર્થીઓને ખાનગી ટ્યુશન માટે સહાય.
૧૧. પાયલોટની તાલીમ માટે લોન.
- ૧૨ અનુસૂચિત જાતિના ધો.૧૨માં ૭૦% થી વધુ ગુણ મેળવનાર વિદ્યાર્થીઓને વિના મૂલ્યે ટેબ્લેટ આપવામાં આવે છે. .
- ૧૩ ધો-૧૨ વિજ્ઞાન પ્રવાહ પાસ કરી મેડીકલ એન્જીનીયરીંગ, પ્રવેશ પરીક્ષાની પૂર્વ તૈયારી માટે વિદ્યાર્થી ઓને કોચીંગ પુરૂ પાડવામાં આવે છે.
- ૧૪ ધો-૧૨ વિજ્ઞાન પ્રવાહ પાસ કરી મેડીકલ એન્જીનીયરીંગ, પોલીટેકનીક, ગુજકેટ, જી સેટ, પીએમટી અને સ્લેટ અને નેટ ની પરીક્ષાની પૂર્વ તૈયારી માટે , તેમજ સ્ટાફ સિલેક્શન કમિશન,UPSC, LIC,IIM,NIFT,BANK, રેલ્વે તેમજ કેન્દ્ર સરકાર ધ્વારા લેવાતી સ્પર્ધાત્મક પરીક્ષાઓની તૈયારી માટે વિદ્યાર્થીઓને આદિજાતિના ધોરણે કોચીંગ પુરૂ પાડવાની યોજના દાખલ થયેલ છે
- ૧૫ અનુસૂચિત જાતિના જે વિદ્યાર્થીઓ UPSC પાસ કરે તો પ્રિલીમનરી પરીક્ષાની તૈયારી માટે રૂ. ૫૦૦૦૦ અને મેઇન પરીક્ષા માટે રૂ. ૨૫૦૦૦ તથા અનુસૂચિત જાતિની કન્યાકઓ હોય તો રૂ.૬૦૦૦૦ અને મેઇન પરીક્ષા માટે રૂ. ૩૦૦૦૦ની સહાય આપવામાં આવે છે.
- ૧૬ ટેલેન્ટ પુલ યોજનહેઠળ અનુ.જાતિના ધો. ૫ અને ધો. ૧૦ ના ૩૩૦ તેજસ્વીટ વિદ્યાર્થીઓને સહાય આપવામાં આવે છે.

૧૭ ગુજરાતની તમામ યુનિવર્સિટીમાં ડૉ. બાબાસાહેબ આંબેડકર ચેર જગ્યા ઉભી કરવાનું સુચવેલ છે તથા હાલ પાંચ યુનિવર્સિટીમાં ડૉ. બાબાસાહેબ આંબેડકર ચેરની જગ્યા કાર્યરત છે.

(૨) આર્થિક ઉત્કર્ષ

૧. વ્યવસાયનું સ્થળ, દુકાન ખરીદ કરવા માટે લોન સહાય.
૨. માનવ ગરિમા યોજના હેઠળ નાના પાયાના ઉદ્યોગો, સ્વરોજગારના ધંધા માટે સહાય.
૩. કાયદાના સ્નાતકોને નાણાંકીય સહાય-લોન અને સિનિયર વકીલો સાથે તાલીમ આપવાની યોજના.
૪. મેડીકલ સ્નાતક/અનુસ્નાતકને નાણાંકીય સહાય-લોન.
૫. શિવણવર્ગો, કુટિર ઉદ્યોગો ધ્વારા તાલીમ સહ ઉત્પાદન કેન્દ્રો ચલાવવા.
૬. આઇ.એ.એસ.,આઇ.પી.એસ. તાલીમ માટે સ્ટાઇપેન્ડ, કોચીંગ એન્ડ એલાઇડ આસીસ્ટન્સ.
૭. અનુસૂચિત જાતિઓ માટે અનુસૂચિત જાતિ વિકાસ કોર્પોરેશનને નાણાંકીય સહાય.
૮. સફાઇ કામદારોના પુનઃસ્થાપન માટે ગુજરાત સફાઇ કામદાર વિકાસ નિગમને સહાય.
૯. અતિ પછાત જાતિઓ હાડી, નાડીયા, સેનવા, તુરી, ગરો, વણકર સાધુ અને અનુ.જાતિના બાવા જેવી ૧૨ અતિપછાત જાતિઓના વિકાસ માટે ગુજરાત અતિ પછાત જાતિ વિકાસ બોર્ડમાંથી નિગમમાં રૂપાંતર.

૧૦. સફાઇ કામદારોનું પુનઃ સ્થાપન.

૧૧. ડૉ. બાબા સાહેબ આંબેડકર એવોર્ડ અને પુજ્ય મહાત્મા ગાંધી એવોર્ડ આપવાની યોજના.

૧૨. સંતશ્રી કબીર દલિત સાહિત્ય એવોર્ડ, દાસી જીવણ એવોર્ડ, મહાત્મા કુલે એવોર્ડ, સાવિત્રીબાઇ કુલે મહિલા એવોર્ડ

(૩) આરોગ્ય ગૃહ નિર્માણ અને અન્ય

૧. મફત તબીબી સહાય. ટીબી, કેન્સર, રક્તપિત્ત માટે સહાય.

૨. અનુસૂચિત જાતિની પુખ્ત વયની કન્યાના લગ્ન પ્રસંગે કુંવરબાઇના મામેરાની યોજના હેઠળ સહાય.

૩. ડૉ. સવિતા આંબેડકર આંતરજ્ઞાતિય લગ્નોને પ્રોત્સાહન, સામાજિક બહિષ્કાર, ખૂન, બળાત્કાર, ગંભીર ઇજા હુમલા અને આફતમાં અનુસૂચિત જાતિનાં લોકોને આર્થિક મદદ. સ્ટેટ કન્ટીજન્સી પ્લાન હેઠળ અત્યાચારના ભોગ બનેલ વ્યક્તિઓને રાહતો.

૪. ડૉ. આંબેડકર આવાસ યોજના હેઠળ વ્યક્તિગત રીતે મકાન બાંધકામ માટે નાણાંકીય સહાય તથા સફાઈ કામદારોને મકાન સહાય.
૫. સમાજ શિક્ષણ શિબિરોનું સંચાલન, અસ્પૃશ્યતા નિવારણ માટે સંમેલન ભરવા, સફાઈ કામદારો માટે જૂથ વીમા યોજના.
૬. અસ્પૃશ્યતા નિવારણ માટે ત્રણ તકેદારી એકમો જિલ્લા કક્ષાએ સઘન ઘટકો.
૭. અત્યાચાર નિવારણ અધિનિયમ ૧૯૮૯ ના અસરકારક અમલ માટે રાજ્યમાં ૨૫ ખાસ અદાલતો. અને તમામ જિલ્લાઓમાં જાગરૂકતા કેન્દ્રો
૮. માઈ રમાબાઈ આંબેડકર સાત ફેરા સમૂહ લગ્ન માટે સંસ્થાને યુગલદીઠ રૂ. ૨૦૦૦/- અને યુગલદીઠ રૂ. ૧૦,૦૦૦/- અને આયોજક સંસ્થા ને રૂ. ૨૦૦૦/- પ્રમાણે વધુમાં વધુ રૂ. ૫૦,૦૦૦/- ની સહાય.
૯. રાજ્ય કક્ષાએ ડૉ.આંબેડકર ભવનનો વિકાસ અને જિલ્લા કક્ષાએ ડૉ.આંબેડકર ભવનની સ્થાપના.
૧૦. સત્યવાદી રાજા હરિષચંદ્ર મરણોત્તર સહાય યોજના
૧૧. અનુસૂચિત જાતિ પૈકી ગરો બ્રાહ્મણ જ્ઞાતિના યુવાનોને કર્મકાંડ તાલીમ.
- (૪) નિર્દેશ અને વહીવટ

સમાજ કલ્યાણ સંસ્થાઓ માટે જરૂરી છે કે અનુસૂચિત જાતિઓનું કલ્યાણ અને તેઓનાં શૈક્ષણિક આર્થિક અને સામાજિક વિકાસ માટેની પ્રવૃત્તિઓ વધારવી. આ હેતુઓ બર લાવવા માટે રાજ્યમાં અનુસૂચિત જાતિ કલ્યાણ ખાતું કામ કરી રહ્યું છે.

અનુસૂચિત જાતિ કલ્યાણ ખાતું, સામાજિક ન્યાય અને અધિકારીતા વિભાગની સીધી દેખરેખ નીચે કામ કરી રહ્યું છે. ખાતાના વડા નિયામકશ્રી અને તેમની મદદમાં ૧ સંયુક્ત નિયામકશ્રી, ૩ નાયબ નિયામક, ૩ સમાજ કલ્યાણ અધિકારી, ૧ હિસાબી અધિકારી, વર્ગ-૧, ૧ આંકડા અધિકારીશ્રી, ૧ સંશોધન અધિકારીશ્રી કામ કરે છે. અને જિલ્લા કક્ષાએ જિલ્લામાં પછાત વર્ગ કલ્યાણ અધિકારી (વર્ગ-૧), સમાજ કલ્યાણ અધિકારીશ્રી (પંચાયત) મ્યુનિસિપલ વિસ્તાર માટે ૫ મદદનીશ સમાજ કલ્યાણ અધિકારીઓ તેમજ તાલુકા કક્ષાએ ૧૫૨ સમાજ કલ્યાણ નિરીક્ષક કામગીરી બજાવે છે. દરેક જિલ્લામાં ખાસ અંગભુત યોજના માટે વર્ગ-૧ ના પછાત વર્ગ કલ્યાણ અધિકારીની કચેરીમાં એક ઓફિસ સુપ્રિટેન્ડન્ટ, ૧ સિનિ.કલાર્ક, વાહન સાથે એક ડ્રાઇવર, આંકડા મદદનીશ અને એક પટાવાળાની જગ્યા મંજૂર કરવામાં આવી છે. (ડાંગ જિલ્લા સિવાય)

અત્યાચાર નિવારણ માટે વિભાગીય કક્ષાએ ત્રણ તકેદારી અધિકારીશ્રીની કચેરીઓ, અમદાવાદ, વડોદરા અને રાજકોટ ખાતે કાર્યશીલ છે. ૨૬ અસ્પૃશ્યતા નિવારણ સઘન ઘટકોમાં ૨૬ પ્રોજેક્ટ ઓફિસરો કાર્યરત છે. રાજ્ય સરકારે નવા જાહેર કરેલા ૬ જિલ્લાઓમાં જિલ્લા પછાત વર્ગ કલ્યાણ અધિકારીની કચેરીઓ અને સમાજ કલ્યાણ અધિકારી પંચાયતની ૬ નવી કચેરીઓ, સ્ટાફ સહિત શરૂ કરવામાં આવેલ છે. તેમજ ૩૮ નવા તાલુકાઓમાં સમાજ કલ્યાણ નિરીક્ષકની જગ્યાઓ મંજૂર કરવામાં આવી છે. દરેક જિલ્લા કચેરીને કોમ્પ્યુટરની સુવિધા આપવામાં આવેલ છે અને ઇ-કાસ્ટઓ સર્ટી ફોટાવાળું લેમીનેશન કરીને આપવાની વ્યગવસ્થાવ ગોઠવી છે.

ભાગ-૨
સમગ્ર કામગીરીનું સંક્ષિપ્ત વિવરણ

નાણાંકીય:

અનુસૂચિત જાતિઓ માટે વર્ષ ૨૦૧૫-૨૦૧૬ માં થયેલ ખર્ચ તથા ૨૦૧૬-૨૦૧૭ અને ૨૦૧૭-૨૦૧૮ ની જોગવાઈની વિગત નીચે મુજબ છે. આ યોજનામાં પ્લાન, નોન પ્લાન, અને કેન્દ્ર પુરસ્કૃત યોજનાની જોગવાઈનો સમાવેશ થાય છે.

(રૂ. લાખમાં)

ક્રમ	યોજનાનું નામ	ખર્ચ ૨૦૧૬-૨૦૧૭	સુધારેલ જોગવાઈ ૨૦૧૭-૨૦૧૮	જોગવાઈ ૨૦૧૮-૨૦૧૯
૧.	વહીવટ અને નિર્દેશ	૨૩૧૧.૦૫	૩૬૭૦.૩૪	૪૧૫૩.૩૦
૨.	આર્થિક ઉત્કર્ષની યોજનાઓ	૭૮૨૧.૬૧	૯૦૯૭.૪૪	૯૫૪૩.૮૦
૩.	આરોગ્ય , આવાસન અને અન્યપ યોજનાઓ	૬૫૭૦.૪૬	૮૯૯૪.૩૮	૧૦૦૮૫.૦૦
૪.	શિક્ષણ	૫૯૦૯૬.૭૭	૬૧૬૫૪.૪૭	૬૧૬૬૭.૨૭
	કુલ	૭૫૭૯૯.૮૯	૮૩૪૧૬.૬૩	૬૫૪૪૯.૩૭
૫.	સફાઈ કામદારોનું પુનઃસ્થાપન	૧૦૮૮.૩	૧૦૮૮.૩૦	૧૩૨૨.૩૦
૬	અન્ય વિભાગ/ખાતા	૭૪૭૨.૮૮	૭૪૩૨.૭૨	૧૯૨૦૬.૭૮
	સરવાળો:-	૮૪૩૬૧.૦૭	૯૧૯૩૭.૬૫	૧૦૫૯૭૮.૪૫

રાજ્ય સરકાર ધ્વારા પછાત વર્ગના ઉત્કર્ષ માટે લેવાયેલાં કેટલાંક અગત્યનાં પગલાંઓની વિગત નીચે પ્રમાણે છે :-

- (૧) ધો.૧ થી ૮ માં અભ્યાસ કરતાં બાળકોને બે જોડી ગણવેશ માટે રૂ. ૬૦૦/-સહાય આપવામાં આવે છે.
- (૨) પ્રિ.એસ.એસ.સી.શિષ્યવૃત્તિની યોજનામાં અનુસૂચિત જાતિના વિદ્યાર્થીઓ માટે આવક-મર્યાદા સિવાય શિષ્યવૃત્તિનાદરો નીચે મુજબ અમલમાં છે.

ક્રમ.	ધોરણ	શિષ્યવૃત્તિનાદર વાર્ષિક
(અ)	ધો.૧ થી ૮	રૂ.૫૦૦/-
(બ)	ધો. ૯ થી ૧૦	રૂ.૭૫૦/-

- (૩) અનુસૂચિત જાતિના વિદ્યાર્થીઓને ખાસ પસંદગીની શાળાઓમાં અભ્યાસ કરવા પ્રોત્સાહન આપવા માટે રૂ.૫૦,૦૦૦/- અથવા ખરેખર ખર્ચની રકમ જે ઓછું હોય તેટલી સહાય આપવામાં આવે છે.
- (૪) અનુસૂચિત જાતિઓ પૈકી સૌથી વધારે પછાત એવા વાલ્મિકી, હાડી, સેનવા, નાડીયા, તૂરી, ગરો, વણકર સાધુ, અનુ.જાતિના દલિત બાવા, તુરી-બારોટ, તીરગર-તીરબંદા, થોરી, માતંગના ધોરણ ૧ થી ૮ માં ભણતાં બાળકોને ખાસ દરે વાર્ષિક રૂ. ૭૫૦/- અને ધો.૯ થી ૧૦ માં રૂ. ૧૦૦૦/- વાર્ષિક શિષ્યાવૃત્તિ આપવામાં આવે છે.
- (૫) પોસ્ટ એસ.એસ.સી.ના અભ્યાસક્રમમાં અભ્યાસ કરતી અનુસૂચિત જાતિની બહેનોને આવક-મર્યાદા સિવાય એક જ મા-બાપના બે બાળકોથી વધારે બાળકો હોય તો પણ તથા પાર્ટ ટાઇમ-ફૂલ ટાઇમ નોકરી કરતી બહેનોને રાજ્ય ફંડમાંથી શિષ્યવૃત્તિ આપવાનું ઠરાવેલ છે.

- (૬) પોસ્ટ એસ.એસ.સી.અને કોલેજોમાં ભણતાં અનુસૂચિત જાતિના વિદ્યાર્થીઓને માટે આવક-મર્યાદા રૂ. ૨,૫૦,૦૦૦/- કરવામાં આવેલ છે. જેમાં રૂ.૨,૫૦,૦૦૦/- સુધી પૂરા દરે શિષ્યરવૃત્તિ અને નોન રીફંડેબલ ફી આપવામાં આવે છે.
- (૭) આઈ.ટી.આઈ.માં અભ્યાસ કરતા વિદ્યાર્થીઓને સ્ટાઈપેન્ડ આપવામાં આવે છે.
- (૮) સરસ્વતી સાધના યોજના હેઠળ અનુસૂચિત જાતિના ધો. ૯ માં અભ્યાસ કરતી વિદ્યાર્થીનીઓને અંતર મર્યાદાના બાધ સિવાય શાળાએ આવવા જવા માટે સાચકલ ગ્રીમકો મારફતે આપવાનું ઠરાવવામાં આવેલ છે.
- (૯) અનુસૂચિત જાતિના ધો. ૧૦ માં વિજ્ઞાન પ્રવાહમાં ૭૦ ટકાથી વધુ ગુણ મેળવનાર તમામ વિદ્યાર્થીઓને ખાનગી ટ્યુશન માટે સહાય આપવાની યોજના અમલમાં છે. વિજ્ઞાન પ્રવાહમાં ધો. ૧૧ માં રૂ. ૧૫,૦૦૦/- ખરેખર ખર્ચની મર્યાદામાં, ધો. ૧૨ માં રૂ. ૧૫,૦૦૦/- ખરેખર ખર્ચની મર્યાદામાં તથા સામાન્યક્રમવાહમાં ધો. ૧૧ માં ખરેખર ખર્ચની મર્યાદામાં રૂ. ૮૦૦૦/- અને ધો. ૧૨ માં ખરેખર ખર્ચની મર્યાદામાં રૂ. ૪૦૦૦/- આપવાની યોજના અમલમાં મુકેલ છે..
- (૧૦) અનુસૂચિત જાતિના વિદ્યાર્થીઓને કોલેજ સંલગ્ન છાત્રાલયો અને કોલેજ માન્ય છાત્રાલયોમાં ફૂડબીલની સહાય માસિક રૂ.૧૨૦૦/- લેખે આપવામાં આવે છે.
- (૧૧) એમ. ફીલ. તથા પી. એચ. ડી. કરતા વિદ્યાર્થીઓને મહાનિબંધ લખવા તથા ટાઈપ કરાવવા અનુક્રમે માસિક રૂ. ૨૫૦૦/- અને રૂ. ૩૦૦૦/- સહાય આપવાની યોજના અમલમાં છે.
- (૧૨) મેડીકલ, એન્જીનીયરીંગ, ડીપ્લોમામાં અભ્યાસ કરતા વિદ્યાર્થીઓને પ્રથમ વર્ષે જ (એક વખત) મેડીકલના વિદ્યાર્થીઓને રૂ.૧૦,૦૦૦ , એન્જીનીયરીંગના વિદ્યાર્થીઓને રૂ.૫,૦૦૦ અને ડીપ્લોમાના વિદ્યાર્થીઓને રૂ. ૩,૦૦૦/- અભ્યાસ માટે જરૂરી સાધનો ખરીદવાની સહાય આપવાની યોજના અમલમાં છે.
- (૧૩) અનુસૂચિત જાતિનાં ઉમેદવારોને પાયલોટની તાલીમ માટે રૂ! ૨૫.૦૦ લાખની લોન આપવાની યોજના અમલમાં છે. તેમજ પરદેશમાં ઉચ્ચ અભ્યાસ માટે ડા.બાબા સાહેબ આંબેડકર લોન યોજના હેઠળ રૂ.૧૫.૦૦ લાખની લોન આપવામાં આવે છે.
- (૧૪) મેડીકલ, એન્જીનીયરીંગ, એગ્રીકલ્ચર, વેટરનરી, પોલીટેકનીક, લો અને સી.એ. ના અભ્યાસક્રમોમાં અભ્યાસ કરતા વિદ્યાર્થીઓને બે વિદ્યાર્થી દીઠ ૧ બુક સેટ આપવામાં આવે છે. અમદાવાદ, વડોદરા, રાજકોટ અને સુરત ખાતે બુકબેંક ચલાવવામાં આવે છે તથા બાકીના જિલ્લાઓમાં જિલ્લા પછાત વર્ગ કલ્યાણ અધિકારીશ્રી હસ્તક બુકબેંકની યોજના અમલમાં છે. આ યોજના કેન્દ્રે પુરસ્કૃત છે.
- (૧૫) સહાયક અનુદાન મેળવતા છાત્રાલયો અને આશ્રમશાળાઓને નિભાવ ગ્રાન્ટ માસિક રૂ! ૧૫૦૦/- લેખે વિદ્યાર્થી દીઠ ૧૦ માસ સુધી આપવામાં આવે છે. ગૃહપતિ અને રસોયાના વેતનમાં ૯૦ ટકા પ્રમાણે ગ્રાન્ટ ચૂકવવામાં આવે છે.
- (૧૬) સુબેદાર રામજી આંબેડકર ગ્રાન્ટ-ઇન-એઇડ છાત્રાલય યોજના હેઠળ ધોરણ ૮ થી ૧૨ના વિદ્યાર્થીઓ માટે ૫૯૮ છાત્રાલયો ચલાવવામાં આવે છે. જેમાં ૨૫,૨૩૯ વિદ્યાર્થીઓ લાભ લઈ રહ્યા છે.

(૧૭) અનુસૂચિત જાતિના વિદ્યાર્થી / વિદ્યાર્થીનીઓ માટે કુલ ૮૮ સરકારી છાત્રાલય ચલાવવામાં આવે છે. જેમાં ૫૩૫૦ વિદ્યાર્થીઓ લાભ લે છે.

(૧૮) અનુસૂચિત જાતિના વિદ્યાર્થીઓ માટે ૮૮ આશ્રમશાળાઓ ચલાવવામાં આવે છે. જેમાં ૧૦,૫૧૬ વિદ્યાર્થીઓ લાભ લે છે.

(૧૯) છત્રપતિ શાહુજી મહારાજ પ્રોત્સાહક ઇનામ યોજના હેઠળ ધોરણ ૧૦ માં સૌથી વધુ ગુણ મેળવનાર પ્રથમ ત્રણ વિદ્યાર્થીઓને તથા ધોરણ ૧૨ માં સૌથી વધુ ગુણ મેળવનાર પ્રથમ ત્રણ વિદ્યાર્થીઓને પ્રોત્સાહક ઇનામો આપવામાં આવે છે. જિલ્લા કક્ષાએ પ્રથમ ત્રણ વિદ્યાર્થીઓને, ધો. ૧૦ માં રૂ. ૬૦૦૦/- , રૂ. ૫૦૦૦/- અને રૂ. ૪૦૦૦/- અને ધો. ૧૨ માં ચારેય પ્રવાહમાં રૂ. ૬૦૦૦/- , રૂ. ૫૦૦૦/- અને રૂ. ૪૦૦૦/- ઇનામ આપવાની યોજના અમલમાં છે.

(૨૦) સમાજ કલ્યાણ ક્ષેત્રે વિશિષ્ટ પ્રદાન કરનાર વ્યક્તિઓને/ સંસ્થાઓને એવોર્ડ આપવાની યોજના અમલમાં છે. ડૉ. આંબેડકર એવોર્ડ અને મહાત્માગાંધી એવોર્ડ પેટે રૂ. ૨.૦૦ લાખ, દલિત સાહિત્ય એવોર્ડ માટે સંત કબીર દલિત સાહિત્ય એવોર્ડ રૂ.૧.૦૦ લાખનો આપવામાં આવે છે. શ્રેષ્ઠ દલિતકૃતિ માટે દાસી જીવણ એવોર્ડ રૂ.૫૦૦૦૦/- નો અને શ્રેષ્ઠ દલિત પત્રકારને મહાત્માકુલે એવોર્ડ રૂ. ૫૦૦૦૦/- નો આપવાની યોજના છે. દલિત મહિલા કલાકારી સાહિત્ય કારોને શ્રેષ્ઠ મહિલા કલા/સાહિત્ય માટે સાવિત્રીબાઇ કુલે એવોર્ડ રૂ. ૧.૦૦ લાખનો આપવામાં આવે છે.

(૨૧) માનવ ગરિમા યોજના હેઠળ સ્વરોજગારીના ધંધા માટે ધંધા/વ્યવસાયના સાધનો આપવામાં આવે છે તથા કુટીર ઉદ્યોગ બેંકેબલ યોજનામાં રૂ. ૧૦,૦૦૦/- ની સહાય આપવામાં આવે છે.

(૨૨) અનુસૂચિત જાતિના કાયદાના સ્નાતકોને રૂ. ૭૦૦૦/- લોન અને રૂ. ૫૦૦૦/- સહાય આપવામાં આવે છે. આવક મર્યાદા ગ્રામ્ય વિસ્તાર માટે રૂ.૨૦ લાખ અને શહેરી વિસ્તાર માટે રૂ.૫૦ લાખ છે. અનુસૂચિત જાતિના કાયદાના સ્નાતકોને સિનિયર વકીલ પાસે તાલીમ આપવાની યોજના હેઠળ કાયદાના સ્નાતકોને તાલીમ લેવા માટે પ્રથમ વર્ષે માસિક રૂ. ૧૦૦૦/-, બીજા વર્ષે માસિક રૂ. ૮૦૦/- લેખે અને ત્રીજા વર્ષે માસિક રૂ. ૬૦૦/- લેખે સ્ટાઈપેન્ડ આપવામાં આવે છે અને તાલીમ આપનાર સિનિયર વકીલને માસિક રૂ. ૫૦૦/- આપવામાં આવે છે.

અનુ.જાતિના જે ઇસમો બેંક મારફતે આ યોજના હેઠળ લોન રૂ.૧૦ લાખ સુધીની મેળવે તેઓશ્રીને ૪ ટકા થી ઉપરનું વ્યાજ મુજબની વ્યાજ રાહત ૩ વર્ષ સુધી આપવામાં આવે છે.

(૨૩) મેડીકલ તેમજ આર્યુવેદ અભ્યાસક્રમમાં સ્નાતક થયેલા પછાત વર્ગના ઉમેદવારોને સ્વતંત્ર વ્યવસાય શરૂ કરવા માટે રૂ. ૨૫,૦૦૦/- સબસીડી અને રૂ.૨,૫૦,૦૦૦/- ૪ ટકા વ્યાજે લોન આપવાની યોજના અમલમાં છે. તદ્ઉપરાંત એમ.એસ.- એમ.ડી./ડોક્ટરોને ક્લિનિક શરૂ કરવા માટે માર્જીન મની લોન ૪ ટકાના દરે આપવામાં આવે છે તેમાં રૂ.૫૦,૦૦૦/- સહાય અને રૂ.૩,૦૦,૦૦૦/ લોન વાર્ષિક ૪ ટકાના દરે આપવામાં આવે છે.

અનુ.જાતિના જે ઇસમો બેંક મારફતે આ યોજના હેઠળ લોન રૂ.૧૦ લાખ સુધીની મેળવે તેઓશ્રીને ૪ ટકા થી ઉપરનું વ્યાજ મુજબની વ્યાજ રાહત ૩ વર્ષ સુધી આપવાની નવી બાબતમાં ૧૦૦.૦૦ લાખની મંજૂર થયેલ છે.

- (૨૪) અનુસૂચિત જાતિની બહેનો માટે ૦૫ સિવણ વર્ગો ચલાવવામાં આવે છે. તાલીમ લેતી બહેનોને માસિક રૂ. ૨૫૦/- સ્ટાઈપેન્ડ આપવામાં આવે છે અને તાલીમના અંતે સિવણ મશીન ખરીદવા રૂ. ૧૫૦૦/- સહાય આપવામાં આવે છે.
- (૨૫) તાલીમ સહ ઉત્પાદન કેન્દ્રોમાં વિદ્યાર્થીઓને અપાતી શિષ્યાવૃત્તિના દર માસિક રૂ.૧૨૫ પ્રમાણે શિષ્યકવૃત્તિ આપવામાં આવે છે.
- (૨૬) ૧૨ અતિપછાત જાતિઓ જેવી અતિપછાત જાતિઓના વિકાસ માટે ગાંધીનગર ખાતે ડૉ.આંબેડકર અંત્યોદય વિકાસની રચના કરેલ છે.
- (૨૭) સફાઈ કામદારોના સર્વાંગી વિકાસ માટે વર્ષ ૧૯૯૪-૯૫ થી ગુજરાત સફાઈ કામદાર વિકાસ બોર્ડની રચના કરવામાં આવેલ છે. જે વર્ષ ૨૦૦૨-૨૦૦૩ થી સફાઈ કામદાર વિકાસ બોર્ડને કોર્પોરેશનમાં ફેરવવામાં આવેલ છે. .
- (૨૮) અનુ.જાતિના નાના વ્યવસાયકારોને ધંધાનું સ્થળ, દુકાન ખરીદવા માટે રૂ.૬૦,૦૦૦/ લોન અને રૂ.૧૫,૦૦૦/ની સહાય આપવાની યોજના અમલમાં છે. આવક મર્યાદા વાર્ષિક રૂ.૫૦,૦૦૦ સુધીની છે. આ યોજના નગર પંચાયત વિસ્તારમાં પણ લાગુ પાડવામાં આવેલ છે.

અનુ.જાતિના જે ઇસમો બેંક મારફતે આ યોજના હેઠળ લોન રૂ.૧૦ લાખ સુધીની મેળવે તેઓશ્રીને ૪ ટકા થી ઉપરનું વ્યાજ મુજબની વ્યાજ રાહત ૩ વર્ષ સુધી આપવામાં આવે છે.

- (૨૯) મફત તબીબી સહાયની યોજનામાં અનુ.જાતિનાં લોકોને ટી.બી.માટે માસિક રૂ.૫૦૦/- દર્દ મટે ત્યાંટસુધી અને કેન્સર માટે રૂ.૧૦૦૦/- માસિક રોગ મટે ત્યાં સુધી આપવામાં આવે છે. રક્તપિત્ત માટે રૂ.૮૦૦/- માસિક રોગ મટે ત્યાં સુધી, પ્રસુતિ માટે રૂ.૫૦૦/ અને પાંડુ રોગ માટે રૂ.૧૫૦/- કેસ દીઠ આપવામાં આવે છે. વાર્ષિક આવકનું ધોરણ ગ્રામ્ય વિસ્તાર માટે રૂ.૨૦ લાખ અને શહેરી વિસ્તાર માટે રૂ.૫૦ લાખ છે.
- (૩૦) (૧)ગાંધીનગર, (૨)મહેસાણા, (૩)પાલનપુર, (૪)જામનગર, (૫)પાટણ, (૬)પોરબંદર, (૭) સુરેન્દ્રવનગર (૮)જુનાગઢ, (૯)ભાવનગર, (૧૦)અમરેલી, (૧૧)રાજકોટ, (૧૨)અમદાવાદ, (૧૩) કચ્છ,, (૧૪)વલસાડ, (૧૫)હિંમતનગર, (૧૬)આણંદ, (૧૭)ભરૂચ, (૧૮)નવસારી, (૧૯) રાજપીપળા(નર્મદા), (૨૦)આહવા(ડાંગ), (૨૧)ગોધરા, જિ.પંચહામલ, (૨૨)નડીયાદ, ખેડા અને ૦૧ સુરત ખાતે મ્યુ.કોર્પોરેશન તરફથી ભવન બંધાયેલ છે અને ૦૧ વડોદરા ખાતે સ્વૈ.સંસ્થા.ડૉ.બી. આર.આંબેડકર ભવન સોસાયટી વડોદરા દ્વારા બંધાયેલ છે- ૨૪ જિલ્લા ઓમાંડૉ. આંબેડકર ભવન કાર્યરત છે. જેમાં મ્યુડઝીયમ, લાયબ્રેરી, ઓપનએર થિયેટર, સેવાસદનમાં બાંધકામો પૂર્ણ કરીને લોકાર્પણ કરવામાં આવેલ છે. રાજ્યમાં દરેક તાલુકા મથકોએ ડૉ.બાબાસાહેબ આંબેડકર ભવન બાંધવા માટે પણ ઠરાવવામાં આવેલ છે. (૧)દાહોદ, (૨)તાપી, (૩)બોટાદ, (૪)છોટાઉદેપુર અને (૫)ગીર-સોમનાથ જિલ્લારમાં ડૉ.આંબેડકર ભવનશરૂ કરવામાં આવશે.
- (૩૧) ડૉ. આંબેડકર આવાસ યોજના હેઠળ અનુસૂચિત જાતિના લોકોને વ્યક્તિગત ધોરણે મકાન બાંધકામ માટે લાભાર્થીને રૂ. ૭૦,૦૦૦/- ની સહાય આપવામાં આવે છે.
- (૩૨) અનુસૂચિત જાતિ અને સર્વો હિન્દુ વચ્ચે ડૉ. સવિતા આંબેડકર આંતરજ્ઞાતિય લગ્ન સહાય યોજના હેઠળ આંતરજ્ઞાતિય લગ્નોને પ્રોત્સાહન માટે રૂ.૨૫,૦૦૦/ના રાષ્ટ્રીય બચતપત્રો અને રૂ.૨૫,૦૦૦/ ધરવખરી

ખરીદવા કુલ રૂ.૫૦,૦૦૦/ની સહાય આપવામાં આવે છે, જેમાં વધારો કરી રૂ.૧.૦૦ લાખ સહાય આપવાની નવી બાબત વર્ષ ૨૦૧૮-૧૯માં મંજૂર કરેલ છે.

- (૩૩) અનુસૂચિત જાતિની પુખ્ત વયની બે કન્યાના લગ્ન પ્રસંગે કુંવરબાઇના મામેરાની યોજના હેઠળ રૂ.૧૦,૦૦૦/- ની સહાય આપવામાં આવે છે.
- (૩૪) સાત ફેરા સમૂહ લગ્ન યોજના અનુસૂચિત જાતિના કુટુંબો સામાજિક સુધારાના ભાગ રૂપે સમૂહ લગ્નમાં જોડાય તે હેતુસર સમૂહ લગ્નમાં જોડાનાર પ્રત્યેક યુગલને યુગલ દીઠ રૂ.૧૦,૦૦૦/ ની સહાય તથા સમૂહ લગ્નોનું આયોજન કરનાર સંસ્થાને યુગલ દીઠ રૂ. ૨૦૦૦/ ની સહાય વધુમાં વધુ રૂ. ૫૦,૦૦૦/- આપવાનું ઠરાવેલ છે.
- (૩૫) સામાજિક બહિષ્કાર કે કુદરતી આફતના સમયમાં અનુસૂચિત જાતિની વ્યક્તિઓને મદદરૂપ થવા રોજના રૂ.૧૫ લેખે કુટુંબની દરેક વ્યક્તિને છ માસ સુધી અથવા તો બહિષ્કારનો સમય પૂરો થાય ત્યાં સુધી બંનેમાંથી જે ઓછું હોય તેટલા સમય માટે સહાય આપવામાં આવે છે. તેમજ ઢોર દીઠ દૈનિક રૂ. ૬ લેખે ધાસચારા માટે સહાય આપવામાં આવે છે.
- (૩૬) અસ્પૃશ્યતા નિવારણ માટે ત્રણ એકમ (અમદાવાદ, રાજકોટ અને વડોદરા) અને ૧૯ સઘન ઘટકો કાર્યરત છે. અનુસૂચિત જાતિના ઇસમો પર થતા અત્યાચારના નિવારણ હેતુ, અત્યાચાર અધિનિયમ ૧૯૮૯ ના અસરકારક અમલ માટે અત્યાચારોનો ભોગ બનતી વ્યક્તિઓ તથા કેસના સાક્ષીઓ ના ગુન્હાની ન્યાયિક કાર્યવાહી દરમિયાન ઉપસ્થિત રહેવા માટે પ્રવાસ ભથ્થું અને નિર્વાહભથ્થું રૂ.૧૦૦/- પ્રત્યેક દિવસ માટે ચૂકવવાની જોગવાઈ છે. જેમાં રૂ.૨૦૦/- નો વધારો કરી રૂ.૩૦૦/- પ્રત્યેક દિવસ માટે ચૂકવેલ છે.
- (૩૭) અનુસૂચિત જાતિ ઉપર અત્યાચારના પ્રસંગે મૃત્યુવેળાએ રૂ. ૫.૦૦ લાખની સહાય આપવામાં આવે છે. એવી જ રીતે શારીરિક ઇજા- નુકશાનની સહાયમાં રૂ.એક લાખ અને બળાત્કારના કિસ્સામાં રૂ.૧,૨૦,૦૦૦/ની સહાય આપવામાં આવે છે. સમાજ કલ્યાણ વિભાગના તા:૧૮-૧૧-૯૫ ના ઠરાવથી સુધારેલા દરે અત્યાચારના બનાવોમાં કલમો-નિયમોની જોગવાઈ મુજબ આર્થિક સહાય ચૂકવવામાં આવે છે.
- (૩૮) સફાઈ કામદારો માટે જુથવીમા યોજના ગુજરાત સફાઈ કામદાર નિગમ મારફતે અમલમાં છે.
- (૩૯) અસ્પૃશ્યતા નિવારણની દિશામાં કાયદો અને સમજાવટથી બંને રીતે કામગીરી થાય છે. અસ્પૃશ્યતા નિવારણ માટે નાગરિક હક્ક સંરક્ષણ અધિનિયમ ૧૯૫૫ અને ૧૯૮૯ના અસરકારક અમલ માટે એક ખાસ સેલની રચના કરવામાં આવી છે. જેમાં અનુસૂચિત જાતિના લોકો ઉપર થતા અત્યાચારના કેસોમાં નાણાંકીય સહાય આપવાની યોજના અમલમાં છે.
- (૪૦) સ્ટેટ કન્ટીજન્સી પ્લાન હેઠળ અત્યાચારના બનાવોમાં જુદા-જુદા પ્રકારોની રાહતો આપવામાં આવે છે.
- (૪૧) અનુસૂચિત જાતિના કુટુંબોમાં વ્યક્તિના મરણ પ્રસંગે મરણોત્તરની અંતિમ ક્રિયા કરવા માટે રૂ.૫,૦૦૦/- ની સહાય આપવામાં આવે છે.
- (૪૨) અનુસૂચિત જાતિઓ માટે જાગરૂકતા કેન્દ્રો નાગરિક હક્ક સંરક્ષણ અધિનિયમ ૧૯૫૫નાં ધારાનો અસરકારક અમલ થાય તે માટે ૨૫ જિલ્લાઓમાં માન્ય બીન સરકારી સંસ્થાઓને રૂ. ૧૫૦૦૦/- સુધી અનુદાન આપવામાં આવે છે.

- (૪૩) અનુસૂચિત જાતિના યુવાનોને કર્મકાંડની તાલીમ, વેકેશન દરમ્યાન ગાયત્રી શક્તિપીઠના સહયોગથી ગાંધીનગર, વડોદરા અને રાજકોટ ખાતે તાલિમવર્ગો ચલાવવામાં આવે છે.
- (૪૪) અનુસૂચિત જાતિના ધો.૧૨માં ૭૦% થી વધુ ગુણ મેળવનાર વિદ્યાર્થીઓને વિના મૂલ્યે ટેબ્લેટ આપવામાં આવે છે.
- (૪૫) વર્ષમાં ધો-૧૨ વિજ્ઞાન પ્રવાહ પાસ કરી મેડીકલ એન્જીવનીયરીંગ, પ્રવેશ પરીક્ષાની પૂર્વ તૈયારી માટે વિદ્યાર્થીદીઠ રૂ. ૩૦,૦૦૦ના ખર્ચે કોચીંગ પુરૂ પાડવાની યોજના દાખલ થયેલ છે.
- (૪૬) ધો-૧૨ વિજ્ઞાન પ્રવાહ પાસ કરી મેડીકલ એન્જીવનીયરીંગ, પોલીટેકનીક, ગુજકેટ, જી સેટ, પીએમટી અને સ્ટેગટ અને નેટ ની પરીક્ષાની પૂર્વ તૈયારી માટે , તેમજ સ્ટાફ સિલેક્શન કમિશન,UPSC, LIC,IIM,NIFT,BANK, રેલ્વે તેમજ કેન્દ્ર સરકાર ધ્વારા લેવાતી સ્પર્ધાત્મક પરીક્ષાઓની તૈયારી માટે વિદ્યાર્થીદીઠ રૂ. ૨૦,૦૦૦ના ખર્ચે આદિજાતિના ધોરણે કોચીંગ પુરૂ પાડવાની યોજના દાખલ થયેલ છે.
- (૪૭) અનુસૂચિત જાતિના જે વિદ્યાર્થીઓ UPSC પાસ કરે તો પ્રિલીમનરી પરીક્ષાની તૈયારી માટે રૂ. ૫૦૦૦૦ અને મેઇન પરીક્ષા માટે રૂ. ૨૫૦૦૦ તથા અનુસૂચિત જાતિની કન્યારઓ હોય તો રૂ.૬૦૦૦૦ અને મેઇન પરીક્ષા માટે રૂ. ૩૦૦૦૦ આપવાની નવી યોજના અમલમાં છે.
- (૪૮) ટેલેન્ટ પુલ યોજના હેઠળ અનુ.જાતિના તેજસ્વી વિદ્યાર્થીઓને સહાય આપવાની યોજના અમલમાં છે.
- (૪૯) ગુજરાતની તમામ યુનિવર્સિટીમાં ડૉ. બાબાસાહેબ આંબેડકર ચેર જગ્યા ઉભી કરવાની યોજના અમલમાં છે.

અનુસૂચિત જાતિ કલ્યાણ અંગે સને ૨૦૧૬-૨૦૧૭ માં સિધ્ધ થયેલ અને ૨૦૧૭-૨૦૧૮ માં સિધ્ધ થનાર તથા ૨૦૧૮-૨૦૧૯ માટે નિયત કરેલ ભૌતિક લક્ષ્યાંકોની વિગતો નીચે પ્રમાણે છે.

ક્રમ	યોજનાનું નામ	સિધ્ધ થયેલ ભૌતિક લક્ષ્યાંકો ૨૦૧૬-૨૦૧૭	ભૌતિક લક્ષ્યાંકો ૨૦૧૭-૨૦૧૮ સુચિત	ભૌતિક લક્ષ્યાંકો ૨૦૧૮-૨૦૧૯ સૂચિત.
	અનુસૂચિત જાતિ			
૧.	શિક્ષણ :-			
(૧)	પ્રિ.એસ.એસ.સી.અભ્યાસક્રમો શિષ્યવૃત્તિ (લાભ મેળવનાર વિદ્યાર્થીઓની સંખ્યા	૧,૮૮,૭૨૧	૨,૪૧,૫૦૦	૧,૪૦,૯૯૦
(૨)	અસ્વચ્છ વ્યવસાયમાં રોકાયેલ મા-બાપના બાળકોને ખાસ શિષ્યાવૃત્તિ	૨,૭૩,૧૬૫	૨,૯૫,૦૦૦	૨,૯૫,૦૦૦
(૩)	પોસ્ટ એસ.એસ.સી. અભ્યાસક્રમોમાં શિષ્યાવૃત્તિ (લાભ મેળવનાર વિદ્યાર્થીતમજ વિદ્યાર્થીઓની સંખ્યા	૧,૬૬,૫૮૨	૧,૯૫,૦૦૦	૧,૯૫,૦૦૦
(૪)	બે જોડી ગણવેશ આપવાની યોજના (લાભ મેળવનારની સંખ્યા)	૪,૦૧,૯૩૪	૫,૦૦,૦૦૦	૫,૦૦,૦૦૦
(૫)	અતિ પછાત જાતિના વિદ્યાર્થીઓ માટે ખાસ શિષ્યાવૃત્તિ	૭૩,૪૯૬	૯૬,૩૦૦	૮૫,૦૭૦
(૬)	છાત્રાલયો (ગ્રાન્ટ-ઇન-એઇડ)	૫૭૯ જુનાનો નિભાવ	૫૭૯ જુનાનો નિભાવ	૫૯૮ જુનાનો નિભાવ
(૭)	ધો.૯ માં અભ્યાસ કરતી કન્યાઓને સાયકલ ભેટ (સરસ્વતી સાધના યોજના)	૧૭,૨૪૭	૨૪,૦૦૦	૩૬૦૦૦
(૮)	સરકારી છાત્રાલયો (નવા)	૭૪	૭૪ જુનાનો નિભાવ	૮૬+ ૨ નવા (૫૩૫૦ વિદ્યાર્થીઓ)
(૯)	નિવાસી શાળાઓ	૨૦	૨૦ જુનાનો નિભાવ	૨૪ જુનાનો નિભાવ (૧૯૨૧ વિદ્યાર્થીઓ)
(૧૦)	આશ્રમશાળા	૮૮	૮૮ જુનાનો નિભાવ	૮૮ જુનાનો નિભાવ (૧૦,૫૧૬) વિદ્યાર્થીઓ)
૨.	આર્થિક ઉત્કર્ષ			
(૧૧)	માનવ ગરીમા યોજના ગૃહ ઉદ્યોગ ધંધા માટે નાણાંકીય સહાય, ખેતીની જમીન ખરીદવા સહાય.	૧૩,૦૦૦	૨૬૦૦૦	૨૨,૦૦૦
(૧૨)	મેડીકલ તથા કાયદાનાં સ્નાતકોને નાણાંકીય સહાય (લાભ મેળવનાર વ્યક્તિઓની સંખ્યા)	૮૮૫ તાલીમર્થી	૬૭૪ તાલીમર્થી	૬૬૬ તાલીમર્થી
(૧૩)	મહિલાઓ માટે શિવણવર્ગો	૦૨ જુનાનો નિભાવ	૦૨ જુનાનો નિભાવ	૦૨ જુનાનો નિભાવ
(૧૪)	નાના વ્યવસાયકારોને દુકાન ખરીદવા લોન સહાય.	૦૫	૧૮	૧૨
૩.	આરોગ્ય ગૃહ નિર્માણ અને અન્ય યોજનાઓ			
(૧૫)	મફત તબીબી સહાય (લાભ મેળવનાર વ્યક્તિઓની સંખ્યા)	૯૭૦	-	૪૦૦૦
(૧૬)	ડૉ. આંબેડકર આવાસ યોજના વ્યક્તિગત મકાન સહાય	૭૪૨૬	૪૭૭૦	૪૭૭૦
(૧૭)	ડૉ. સવિતા આંબેડકર આંતરજ્ઞાતિય લગ્નોને પ્રોત્સાહન	૬૬૭	૧૦૦૦	૨૦૦૦
(૧૮)	વાલ્મિકી સફાઇ કામદારો માટે મકાન સહાય	૨૦૦૦	૨,૦૦૦	૨,૦૦૦
(૧૯)	કુંવરબાઇના મામેરાની યોજના	૮૨૧૦	૮૦૦૦	૧૨૦૦૦
(૨૦)	સાત ફેરા સમૂહ લગ્ન	૧૧૨૫	૨૦૦૦	૨૫૬૦

ભાગ -૩
પત્રક - ૬
કાર્યક્રમ અને પ્રવૃત્તિનું વર્ગીકરણ
નાણાકીય જરૂરીયાત

માગણી ક્રમાંક- ૯૫

મુખ્ય સદર-અનુસૂચિત જાતિઓ, અનુસૂચિત જનજાતિઓ અને અન્ય પછાત વર્ગોનું કલ્યાણ

પેટા સદર-૦૧, અનુસૂચિત જાતિઓનું કલ્યાણ

ક્રમાંક	ગૌણ સદર	૨૦૧૬-૧૭નો હિસાબ		૨૦૧૭-૧૮ની જોગવાઈ		૨૦૧૭-૧૮ની સુધારેલ જોગવાઈ		૨૦૧૮-૧૯ની જોગવાઈ			
		આયોજન	આયોજન બહાર	મૂડી	મહેસુલ	મૂડી	મહેસુલ	ચાલુ બાબત	નવી બાબત	સ્થાયી ખર્ચ	કૂલ
૧	૨	૩	૪	૫	૬	૭	૮	૯	૧૦	૧૧	૧૨
૧	૦૦૧ નિર્દેશ અને વહીવટ	૨૧૦૦.૪૫	૭૫૨.૧૬	૦.૦૦	૩૪૧૮.૧૭	૦.૦૦	૩૬૭૦.૩૪	૩૧૪૩.૪૦	૨૦.૫૧	૯૯૯.૩૯	૪૧૫૩.૩૦
૨	૧૦૨ આર્થિક વિકાસ	૨૦૭૬.૪૨	૩.૨૨	૦.૦૦	૨૨૦૯.૦૦	૦.૦૦	૨૫૪૬.૫૪	૨૫૩૦.૩૦	૦.૦૦	૦.૦૦	૨૫૩૦.૩૦
૩	૧૯૦ જાહેર ક્ષેત્રને નાણાકીય સહાય	૭૭૨.૦૦	૦.૦૦	૦.૦૦	૧૨૧૩.૦૦	૦.૦૦	૧૧૩૮.૦૦	૧૧૬૮.૫૦	૧૨૫.૦૦	૦.૦૦	૧૨૯૩.૫૦
૪	૨૭૭ શિક્ષણ	૫૮૯૭૦.૧૧	૬૬૯.૧૫	૦.૦૦	૫૭૦૮૬.૩૭	૦.૦૦	૬૧૬૫૪.૪૭	૫૬૨૫૩.૩૯	૪૪૮૦.૬૮	૯૩૩.૨૦	૬૧૬૬૭.૨૭
૫	૨૮૨ આરોગ્ય	૨૫૦.૧૮	૦.૦૦	૦.૦૦	૩૨૫.૦૦	૦.૦૦	૩૨૫.૦૦	૪૦૦.૦૦	૦.૦૦	૦.૦૦	૪૦૦.૦૦
૬	૨૮૩ આવાસન	૨૦૮૪.૨૯	૦.૦૦	૦.૦૦	૩૩૪૦.૦૦	૦.૦૦	૩૩૪૦.૦૦	૩૩૪૦.૦૦	૦.૦૦	૦.૦૦	૩૩૪૦.૦૦
૭	૭૯૩ ખાસ કેન્દ્રીયસહાય	૧૦૦૦.૦૦	૦.૦૦	૦.૦૦	૧૦૦૦.૦૦	૦.૦૦	૧૦૦૦.૦૦	૧૦૦૦.૦૦	૦.૦૦	૦.૦૦	૧૦૦૦.૦૦
૮	૮૦૦ અન્ય ખર્ચ	૩૬૯૪.૬૧	૦.૦૦	૦.૦૦	૪૮૧૧.૫૦	૦.૦૦	૫૩૨૯.૩૭	૫૭૮૦.૦૦	૫૬૫.૦૦	૦.૦૦	૬૩૪૫.૦૦
	સરવાળો ૧ થી ૮	૭૦૯૪૮.૦૬	૧૪૨૪.૫૩	૦.૦૦	૭૩૪૦૩.૦૪	૦.૦૦	૭૯૦૦૩.૭૨	૭૩૬૧૫.૫૯	૫૧૯૧.૧૯	૧૯૨૨.૫૯	૮૦૭૨૯.૩૭
૯	મુખ્યોસદર-૨૨૫૧	૧૦૫.૪૩	૦.૦૦	૦.૦૦	૮૦.૦૦	૦.૦૦	૮૦.૦૦	૮૯.૦૦	૦.૦૦	૦.૦૦	૮૯.૦૦
૧૦	મુખ્યોસદર-૪૨૨૫	૭૨૧૭.૨૨	૦.૦૦	૨૨૨૦૫.૦૦	૦.૦૦	૭૪૪૧.૦૩	૦.૦૦	૧૯૪૯૩.૦૦	૯૪૭.૦૮	૦.૦૦	૨૦૪૪૦.૦૮
૧૧	મુખ્યોસદર-૬૨૨૫	૪૫૧૫.૭૯	૦.૦૦	૭૪૬૧.૩૦	૦.૦૦	૫૪૧૨.૯૦	૦.૦૦	૨૨૨૦.૦૦	૨૫૦૦.૦૦	૦.૦૦	૪૭૨૦.૦૦
	સરવાળો ૯ થી ૧૧	૧૧૮૩૮.૫૦	૦.૦૦	૨૯૬૬૬.૩૦	૮૦.૦૦	૧૨૮૫૩.૯૩	૮૦.૦૦	૨૧૮૦૨.૦૦	૩૪૪૭.૦૮	૦.૦૦	૨૫૨૪૯.૦૮
	કુલ	૮૨૭૮૬.૫૬	૧૪૨૪.૫૩	૨૯૬૬૬.૩૦	૭૩૪૮૩.૦૪	૧૨૮૫૩.૯૩	૭૯૦૮૩.૭૨	૯૫૪૧૭.૫૯	૮૬૩૮.૨૭	૧૯૨૨.૫૯	૧૦૫૯૭૮.૪૫

ભાગ-૪

નાણાંકીય જરૂરિયાતની સમજૂતિ

૧. વહીવટ અને નિર્દેશ:

આ કાર્યક્રમને પ્લાન અને નોન પ્લાન હેઠળ આવરી લઇને વર્ષ ૨૦૧૮-૧૯ માટે રૂ. ૪૧૫૩.૩૦ લાખની નિર્દેશ અને વહીવટ માટે જોગવાઈ કરવામાં આવેલ છે.

આ અંદાજપત્રમાં ખાસ કરીને અધિકારીઓના પગાર, મહેકમ, મોંઘવારી ભથ્થાં, મુસાફરી ભથ્થાં, કચેરી ખર્ચ, રેન્ટ અને ટેકસ, જાહેરાતો, બિન સરકારી સભ્યોનાં ભથ્થાં, પછાત વર્ગના ઉત્કર્ષ માટે કરવામાં આવતી પ્રવૃત્તિમાં રોકાયેલ પ્રચારકો માટે સ્વૈચ્છિક સંસ્થાઓને ગ્રાન્ટ-ઇન-એઇડ વગેરે ખર્ચનો સમાવેશ થાય છે.

નિયામકશ્રી, અનુસૂચિત કલ્યાણ ખાતામાં મહેકમ નીચે મુજબ છે.

મહેકમ:-

ક્રમ	મહેકમની સમીક્ષા	૦૧/૧૨/૨૦૧૭ની સ્થિતિએ(સંખ્યા)
૧.	રાજ્યપત્રિત મહેકમ	૧૧૧
૨.	બિન રાજ્યપત્રિત મહેકમ	૧૫૦૦
કુલ:-		૧૬૧૧

આયોજન, આયોજન બહાર અને કેન્દ્ર પુરસ્કૃત યોજનાઓ

(૧) શિક્ષણ :-

૧. શિષ્યવૃત્તિ અને પૂર્વ મેટ્રિક શિક્ષણ માટે પ્રોત્સાહનો-

- ❖ અનુસૂચિત જાતિના ધો. ૧ થી ૮ કુમાર/કન્યાક રૂ.૫૦૦ વાર્ષિક, ધો. ૯ થી ૧૦ કુમાર/ કન્યાવ રૂ.૭૫૦ વાર્ષિક, ધો. ૬ થી ૧૦ની કન્યાથ (વિદ્યાર્થીનીઓને) રૂ. ૭૫૦ વાર્ષિકમાવકમર્યાદા ધ્યાને લીધા સિવાય શિષ્યવૃત્તિ આપવામાં આવે છે.
- ❖ ધો-૯ની કન્યાઓને મફત સાયકલ આપવામાં આવે છે.
- ❖ ધો-૧ થી ૮ના વિદ્યાર્થીઓને ગણવેશ માટે રૂ. ૬૦૦/-આપવામાં આવે છે.
- ❖ અનુસૂચિત જાતિઓ પૈકી સૌથી વધારે પછાત એવા વાલ્મિકી, હાડી, સેનવા, નાડીયા, તૂરી, ગરો,વણકર સાધુ , અનુ.જાતિના દલિત બાવા, તુરી-બારોટ, તીરગર-તીરબંદા, થોરી, માતંગના ધોરણ ૧ થી ૮માં ભણતાં બાળકોને ખાસ દરે વાર્ષિકરૂ. ૭૫૦/- અને ધો.૯ થી ૧૦ માં રૂ. ૧૦૦૦/- વાર્ષિક શિષ્યવૃત્તિ આપવામાં આવે છે.
- ❖ ટેલેન્ટ પુલ યોજના - તેજસ્વી વિદ્યાર્થીઓને સહાય આપવાની યોજના અમલમાં છે
વર્ષ ૨૦૧૬-૧૭માં આ યોજના હેઠળ રૂ.૩૪૫૯.૦૧ લાખનો ખર્ચ થયેલ છે. વર્ષ ૨૦૧૭-૧૮માં રૂ.૪૦૧૨.૦૦ લાખની જોગવાઈ કરવામાં આવી છે. વર્ષ ૨૦૧૮-૧૯ રૂ.૪૦૧૨.૦૦ લાખની જોગવાઈ કરવામાં આવી છે.

૨. મુનિ મેતરાજ અસ્વ.ચ્છલ વ્યવસાયોમાં ગેરબેલા વાલીઓના બાળકોને પૂર્વ એસ.એસ.સી. માટે શિષ્યવૃત્તિ:-

અસ્વચ્છ વ્યવસાય કરતી વ્યક્તિઓના બાળકોને પ્રિ.મેટ્રિક સ્કોલરશીપ આપવાની કેન્દ્ર સરકારશ્રીની

યોજના હેઠળ ધો.૧થી૧૦માં ડે સ્કો લરને રૂ. ૧૧૦ અને હોસ્ટેલરને રૂ. ૭૦૦ સુધીની શિષ્ય વૃત્તિ ૧૦ માસ માટે આપવામાં આવે છે. ઉપરાંત હોસ્ટેલરને એડહોક રૂ. ૧૦૦૦ અને ડે સ્કો લરને એડહોક રૂ. ૭૫૦ વાર્ષિક આપવામાં આવે છે.

વર્ષ ૨૦૧૬-૧૭ માં રૂ.૫૦૮૨.૭૭ લાખનો ખર્ચ થયેલ છે. વર્ષ ૨૦૧૭-૧૮ ના વર્ષમાં રૂ. ૫૫૦૦.૦૦

લાખની જોગવાઈ છે. તેની સામે ૨૦૧૮-૧૯ માં રૂ. ૫૦૦૦.૦૦ લાખની જોગવાઈ કરવામાં આવી છે.

૩. ભારત સરકારની પ્રિ -મેટ્રિક શિષ્યવૃત્તિ ધો-. ૯ & ૧૦.

- ❖ ધોરણ ૯ - ૧૦ના અનુ.જાતિના વિદ્યાર્થીઓને ભારત સરકારની શિષ્યવૃત્તિમાં , વિદ્યાર્થી આગલા ધોરણમાં પાસ હોવા જોઈએ. વાર્ષિક આવક મર્યાદા રૂ.૨.૦૦ લાખ છે. શિષ્યવૃત્તિનો દર ડેસ્કોલલરને માસિક રૂ.૧૫૦ લેખે ૧૦ માસ સુધી અને હોસ્ટેલર માસિક રૂ.૩૫૦ લેખે ૧૦ માસ સુધી આપવામાં આવે છે , જ્યારે એડહોક ગ્રાન્ટ (વાર્ષિક) ડેસ્કોલલરને રૂ. ૭૫૦ હોસ્ટોલરને રૂ. ૧૦૦૦ આપવામાં આવે છે.
આ યોજના હેઠળ ૨૦૧૬-૧૭ માં રૂ.૨૨૩૧.૨૦ લાખના ખર્ચ સામે સને ૨૦૧૭-૧૮ના વર્ષમાં રૂ.૨૧૦૦.૦૦ લાખની જોગવાઈ છે. વર્ષ ૨૦૧૮-૧૯ માટે રૂ. ૩૦૦૦.૦૦ લાખની જોગવાઈ કરેલ છે
- ૪. એસ.એસ.સી. પછીના વિદ્યાર્થીઓ માટે ભારત સરકારની શિષ્યવૃત્તિ / શૈક્ષણિક:-
 - ❖ અનુ.જાતિનાં વિદ્યાર્થીઓ કે જેમણે છેલ્લી પરીક્ષા પાસ કરી હોય અને જેમના કુટુંબીજનોની વાર્ષિક આવક રૂ.૨,૫૦,૦૦૦/ કરતા વધારે નહોય તેવા વિદ્યાર્થીઓને પોસ્ટ એસ.એસ.સી. સ્કોલરશીપ માસિક રૂ.૨૩૦/થી રૂ.૧૨૦૦/ સુધી જુદા-જુદા ગૃપ પ્રમાણે આપવામાં આવે છે.
 - ❖ અનુ.જાતિનાં વિદ્યાર્થીઓ કે જેઓ મેડીકલ અને ઇજનેરી કોલેજમાં ભણતાં હોય તેવા વિદ્યાર્થીઓને બુક બેન્ક મારફત વિના મૂલ્યે પુસ્તકો પૂરા પાડવામાં આવે છે. રાજ્યમાં દરેક જિલ્લામાં બુક બેન્ક ચાલુ છે. આ યોજનાને પોસ્ટ મેટ્રીક શિષ્યવૃત્તિની યોજનામાં મર્જ કરેલ છે આ યોજનાનો કેન્દ્રીય પુરસ્કૃત યોજનામાં સમાવેશ થાય છે.
આ યોજના હેઠળ ૨૦૧૬-૧૭ માં રૂ.૨૯૫૧૧.૩૫ લાખના ખર્ચ સામે સને ૨૦૧૭-૧૮ ના વર્ષમાં રૂ.૨૫૬૦૦.૦૦ લાખની જોગવાઈ છે. વર્ષ ૨૦૧૮-૧૯ માટે રૂ. ૨૪૮૦૦.૦૦ લાખની જોગવાઈ કરેલ છે.
- ૫. સુબેદાર રામજી આંબેડકર છાત્રાલય / શ્રી જુગતરામ દવે આશ્રમશાળા યોજના:-
 - ❖ હાલ રાજ્યમાં સ્વૈચ્છિક ગ્રાન્ટ ઇન એઇડથી ચાલતી અનુસૂચિત જાતિની ૫૬૪ હોસ્ટેલો છે. આ છાત્રાલયો , માધ્યમિક શિક્ષણ મળતું હોય તેવા વિસ્તારોમાં આવેલ છે. આ છાત્રાલયોમાં જરૂરિયાતમંદ પછાતવર્ગના વિદ્યાર્થીઓ કે જેઓ ગ્રામ્યવિસ્તારોમાંથી આવતા હોય અને જેમને માધ્યમિક શિક્ષણની સગવડ ન હોય તેવા છાત્રોને દાખલ કરવામાં આવે છે. શૈક્ષણિક વર્ષ દરમિયાન વિદ્યાર્થી દીઠ ૧૦ માસ માટે , માસિક રૂ.૧૫૦૦/- લેખે નિભાવ ગ્રાન્ટ આપવાનું ઠરાવેલ છે , તેમજ મકાન-ભાડા, ગૃહપતિના પગાર, રસોઇયા, બિલ્ડીંગ રીપેરીંગ ખર્ચ વિ.માટે પણ ગ્રાન્ટ આપવામાં આવે છે.
 - ❖ સ્વૈચ્છિક સંસ્થાઓ ધ્વારા રાજ્યમાં અનુસૂચિત જાતિઓ માટે ૮૮ આશ્રમશાળાઓ ચલાવવામાં આવે છે. જેમાં વિદ્યાર્થી દીઠ રૂ.૧૫૦૦/-માસિક લેખે નિભાવભથ્થું ૧૦ માસ માટે આપવામાં આવે છે
વર્ષ ૨૦૧૬-૧૭માં રૂ.૮૧૨૦.૮૭ લાખનો ખર્ચ કરેલ છે. જ્યારે વર્ષ ૨૦૧૭-૧૮માં રૂ.૮૧૯૦.૦૦ લાખની જોગવાઈ સામે વર્ષ ૨૦૧૮-૧૯ માં રૂ.૭૮૬૦.૦૦ લાખની જોગવાઈ કરેલ છે.
- ૬. સરકારી છાત્રાલયો/મામા સાહેબ ફડકે આદર્શ નિવાસી શાળા :-
 - ❖ કોલેજમાં ભણતાં વિદ્યાર્થીઓ માટે રાજ્યમાં કુલ ૭૨ સરકારી છાત્રાલયો છે. આ યોજના હેઠળ આ છાત્રાલયોમાં વિદ્યાર્થીઓને રહેવાની-જમવાની તેમજ અન્ય સગવડતાઓ જેવી કે પુસ્તકાલય, રમત-ગમતો તેમજ દવાઓની સુવિધાઓ આપવામાં આવે છે. તેજસ્વી વિદ્યાર્થીઓને ઉત્તેજન આપવા માટે અને તેઓ શૈક્ષણિક તેજસ્વીતા પ્રાપ્ત કરે તે માટે રાજ્ય સરકારે અનુસૂચિત જાતિઓ માટે નિવાસી શાળાઓ શરૂ કરેલ છે. હાલમાં ૨૪ નિવાસી શાળાઓ છે. તદ્દઉપરાંત કચ્છ જિલ્લામાં મુદ્રા , લખપત, જિ.કચ્છ(કુમાર), મોરબી (કન્યા) , પોરબંદર(કુમાર), ખાતે સામાન્ય પ્રવાહ ધોરણ-૯-૧૨ ના વર્ગ શરૂ કરવા અને ભૂજ-કચ્છ ખાતે સામાન્ય પ્રવાહ ધોરણ-૯ નો વર્ગ વધારો કરવાની નવી બાબત સુચવેલ છે.
 - ❖ સ્વૈચ્છિક સંસ્થાઓ કે જે પછાતવર્ગની હોસ્ટેલો ચલાવે છે. તેઓને હોસ્ટેલોના મકાન બાંધકામ માટે કુલ ખર્ચના ૯૦ ટકા લેખે ૪.૦૦ લાખની મર્યાદાને ધ્યાનમાં લઈને ગ્રાન્ટ આપવામાં આવે છે.
વર્ષ ૨૦૧૬-૧૭માં રૂ.૫૮૬૬.૭૮ લાખ ખર્ચ થયેલ છે. વર્ષ ૨૦૧૭-૧૮માં રૂ.૯૨૯૪.૭૪ લાખની જોગવાઈ કરવામાં આવી છે. તેની સામે વર્ષ ૨૦૧૮-૧૯ માં રૂ.૮૪૪૧.૦૦ લાખની જોગવાઈ કરવામાં આવી છે.
- ૭. પોસ્ટ મેટ્રિક શિક્ષણ માટે પ્રોત્સાહનો. (ભોજન બિલ , સાધન સહાય)

- ❖ પોષ્ટ-મેટ્રીક શિષ્યાવૃત્તિને પાત્ર હોય અને કોલેજ માન્ય છાત્રાલયમાં રહેતા વિદ્યાર્થીઓને કુડબીલ સહાય માસિક રૂ.૧૦૦૦/સહાય આપવાનું ઠરાવેલ છે.
- ❖ મેડીકલ, એન્જીનીયરીંગ, ડીપ્લોમામાં અભ્યાસ કરતા વિદ્યાર્થીઓને પ્રથમ વર્ષેજ (એકવખત) મેડીકલના વિદ્યાર્થીઓને રૂ.૧૦,૦૦૦/-, એન્જીતનીયરીંગના વિદ્યાર્થીઓને રૂ.૫૦૦૦ અને ડીપ્લોમાના વિદ્યાર્થીઓને રૂ. ૩૦૦૦/- અભ્યાસ માટે જરૂરી સાધનો ખરીદવાની સહાય આપવાની યોજના અમલમાં છે.
વર્ષ ૨૦૧૬-૧૭માં આ યોજના માટે રૂ.૨૪.૦૩.૪૩ લાખનો ખર્ચ કરેલ છે. જ્યારે વર્ષ ૨૦૧૭-૧૮માં રૂ.૨૧૮૩.૦૦ લાખની જોગવાઈ કરવામાં આવી છે અને વર્ષ ૨૦૧૮-૧૯માં રૂ.૨૧૯૪.૦૦ લાખની જોગવાઈ કરેલ છે.

૮. ઉચ્ચ અભ્યાસ માટે વિદેશ જવા ડી.આંબેડકર લોન:-

- ❖ અનુસુચિત જાતિના વિદ્યાર્થીઓને અભ્યાસક્રમની સવલત દેશમાં ઉપલબ્ધ નથી તેવા પોસ્ટ ગ્રેજ્યુએટ કેરીસર્ય જેવા અભ્યાસ માટે પરદેશમાં જઈ અભ્યાસ કરવાના હેતુસર રૂ.૧૫.૦૦ લાખ સુધીની લોન ૪ ટકા વ્યાજ દરે આપવાની યોજના છે. વર્ષ ૨૦૧૬-૧૭ માં વિદ્યાર્થીઓને લાભ રૂ.૨૬૦૦.૦૦ લાખનો ખર્ચ કરીને લાભ આપેલ છે. જ્યારે વર્ષ ૨૦૧૭-૧૮ માં રૂ.૨૩૦૦.૦૦ લાખની નાણાંકીય જોગવાઈ કરેલ છે. તેની સામે વર્ષ ૨૦૧૮-૧૯ માં રૂ.૨૦૦૦.૦૦ લાખની જોગવાઈ કરેલ છે.

૯. પાયલોટની તાલીમ માટે લોન

- ❖ રૂ. ૨૫.૦૦ લાખ ની લોન ૪ % વ્યાજ દરે આપવામાં આવે છે. વર્ષ ૨૦૧૬-૧૭ માં રૂ. ૭૫.૦૦ લાખનો ખર્ચ કરી વિદ્યાર્થીઓને લાભ અપાયો છે. વર્ષ ૨૦૧૭-૧૮ માં રૂ. ૧૫૦.૦૦ લાખની જોગવાઈ કરેલ છે. તેની સામે ૨૦૧૮-૧૯ માં રૂ.૧૫૦.૦૦ લાખની જોગવાઈ કરેલ છે.

(૨) આર્થિક ઉત્કર્ષ:-

૧. રોજગારી અને આવકના સ્ત્રોત ઉભા કરવા આર્થિક ઉત્થાન યોજના:-

- ❖ નાના સ્વરોજગારીમાં રોકાયેલા ઇસમો જેવા કે શાકભાજી વાળા, હાથલારી વાળા, ફેરીયાઓ, જૂના વાસણો કપડાં વેચવાવાળા વગેરેને રોજગારી માટે ૧૯૯૬-૯૭ના વર્ષથી માનવગરીમા યોજના શરૂ કરવામાં આવેલ છે. આ યોજના હેઠળ લાભાર્થીઓને ધંધા/વ્યવસાયના સાધનો આપવામાં આવે છે.
- ❖ કાયદાના ધંધામાં સ્થાયી થવા માટે કાયદા સ્નાતકોને રૂ.૫૦૦૦/ સહાય અને રૂ.૭૦૦૦/ વ્યાજ મુક્ત લોન આપવામાં આવે છે. તથા તબીબી સ્નાતકોને રૂ.૨૫ ,૦૦૦/ સહાય અને રૂ. ૨,૦૦,૦૦૦ લોન આપવામાં આવે છે..
- ❖ સફાઈ કામદારોને માથે મેલું ઉપાડવાની પ્રથા નાબુદ કરવાના અભિગમ રૂપે આ લોકોને બીજા ધંધામાં પુનઃસ્થાપન કરવા માટે પ્લાન યોજના અમલમાં છે. સફાઈ કામદારોને તેમના અસ્વચ્છ વ્યવસાયમાંથી મુક્તિ આપવા માટે પંડિત દીનદયાળ ઉપાધ્યાય અંત્યોદય સ્વચ્છતા બજાર (સેનેટરીમાર્ટ) યોજના હેઠળ રાજ્યમાં સેનેટરી માર્ટ સને૨૦૦૧થી શરૂ કરવામાં આવેલ છે. ગુજરાત સફાઈ કામદાર વિકાસ નિગમ દ્વારા સફાઈ કામદારના પુનઃસ્થાપન માટે કરવામાં આવતી પ્રવૃત્તિઓમાં નાણાંકીય મદદ કરવા માટે ૨૦૧૬ -૧૭ માં રૂ. ૭૭૪.૯૯ લાખનો ખર્ચ કરવામાં આવ્યો હતો. ૨૦૧૭૮ માં રૂ. ૧૦૮૮.૩૦ લાખની જોગવાઈ કરેલ છે. ૨૦૧૮-૧૯ માં રૂ.૧૧૯૭.૩૦ લાખની જોગવાઈ કરી છે.

૨. ગુજરાત અનુસૂચિત જાતિ વિકાસ નિગમ.

- ❖ આ નિગમ સંપૂર્ણ રીતે રાજ્ય સરકાર ધ્વારા ચાલે છે. જેનું ધ્યેય અનુ.જાતિઓની વ્યક્તિઓને બેન્કેબલ યોજનાઓ હેઠળ લોન-સહાય આપી ગરીબી રેખાથી ઉપર લાવી તેમનું જીવન-ધોરણ ઉંચું લાવવાનું છે. આ નિગમને સને ૧૯૭૯ થી સન ૧૯૫૬ના ભારતીય કંપની ધારા હેઠળ નોંધીને સ્વાયત્ત સંસ્થા બનાવવામાં આવી છે. આ નિગમની અધિકૃત મૂડી રૂ.૫૦ કરોડની છે. જેની સામે ભરપાઈ થયેલ મૂડી રૂ.૪૩૦૨ .૯૭ કરોડ જેટલી છે. જેમાં રાજ્ય સરકારનો ફાળો ૫૧ ટકા છે. તેની સામે કેન્દ્ર સરકારનો ફાળો ૪૯ ટકા છે.

વર્ષ ૨૦૧૬-૧૭ માં રૂ.૧૫૪૨.૦૦ લાખનો ખર્ચ થયેલ છે. જ્યારે વર્ષ ૨૦૧૭-૧૮ માં રૂ.૭૧૩.૦૦ લાખની વહીવટી ગ્રાન્ટ અને રૂ.૧૨૫.૦૦ લાખની શેર મુડીની જોગવાઈ કરેલ છે. અનુસૂચિત જાતિના ઇસમોના આર્થિક વિકાસ માટે રાજ્ય સરકારના ફંડમાંથી લોન આપવાની રૂ.૧૦૦૦.૦૦ લાખની જોગવાઈ સુચવેલ છે. રાજ્ય સરકારશ્રી ધ્વારા મંજૂર કરેલ વન ટાઈમ સેટલમેન્ટ યોજના અન્વયે લાભાર્થીઓના માફ કરેલ વ્યાજ અને દંડનીય વ્યાજની રકમ રૂ.૧૨૧૮.૫૫ રાજ્ય સરકારશ્રી પાસેથી મેળવવા દરખાસ્ત કરેલ છે.

૩. રોજગારી અને આવકના સ્ત્રોત ઉભા કરવા તાલીમ યોજના

- ❖ અનુસૂચિત જાતિના લાયકાતવાળા ઉમેદવારોને એરહોસ્ટેમસ, ટ્રાવેલ અને હોસ્પીટાલીટી મેનેજમેન્ટસની તાલીમ આપવામાં આવે છે. સને ૨૦૧૭-૧૮ માં રૂ.૨૫.૦૦ લાખની જોગવાઈ કરવામાં આવેલ છે. જ્યારે ૨૦૧૬-૧૭ માં રૂ.૧.૦૦ લાખની જોગવાઈ કરવામાં આવી છે.
- ❖ અનુસૂચિત જાતિના શિક્ષિત બેરોજગારોને હાઇસ્કીલની તાલીમ રહેવા-જમવાની સગવડ સાથે આપવામાં આવે છે. જે દ્વારા નોકરીની તકો પુરી પાડવામાં આવે છે. આ તાલીમ ડિ-સેગ દ્વારા શરૂ કરવામાં આવી છે.

૨૦૧૬-૧૭ માં રૂ.૩૧૮૭.૬૦ લાખનો ખર્ચ થયેલ છે. ૨૦૧૭-૧૮ માં રૂ. ૨૭૦૦.૦૦ લાખની જોગવાઈ કરવામાં આવી હતી. ૨૦૧૮-૧૯ માં રૂ.૩૫૦૦.૦૦ લાખની જોગવાઈ કરી છે.

(૩) આરોગ્ય ગૃહ નિર્માણ અને અન્ય યોજનાઓ:-

૧. આરોગ્ય તબીબી યોજના:

આ યોજના હેઠળ ટી.બી. જેવા ગંભીર કેસ માટે માસિક રૂ.૫૦૦/-દર્દ મટે ત્યાં સુધી અને કેન્સર જેવા જીવલેણ રોગ માટે રૂ.૧૦૦૦/- દર મહિને દર્દ મટે ત્યાં સુધી આપવામાં આવે છે. રક્તપિત્ત માટે માસિક રૂ.૮૦૦/-દર્દ મટે ત્યાં સુધી, પ્રસુતિના કેસોમાં રૂ.૫૦૦/-કેસ દીઠ આપવામાં આવે છે.

વર્ષ ૨૦૧૬-૧૭ માં રૂ.૨૫૦.૧૮ લાખનો ખર્ચ કરેલ છે. સને ૨૦૧૭-૧૮ માં રૂ.૩૨૫.૦૦ લાખની જોગવાઈ સામે સને ૨૦૧૮-૧૯ માં રૂ.૪૦૦.૦૦ લાખની જોગવાઈ કરવામાં આવી છે.

૨. ડા.આંબેડકર આવાસ યોજના સહાય:

- ❖ અનુસૂચિત જાતિમાં સમાવિષ્ટ વ્યક્તિઓને તથા વાલ્મિકી, હાડી, નાડીયા, અને સેનવા વિગેરે જેવી ૧૨ અતિપછાત જાતિના લોકોને કે જેઓ પાસે રહેવા લાયક ઘર/મકાન ન હોય , પોતાનું જર્જરિત મકાન ધરાવતા હોય , પોતાનો ખુલ્લો પ્લોટ હોય તેવા ઇસમોને વ્યક્તિગત ધોરણે મકાન બાંધવા માટે (ગ્રામ્ય વિસ્તારમાં) રૂ.૭૦૦૦૦/- સહાય આપવામાં આવે છે. જ્યારે (શહેરી વિસ્તારમાં) રૂ. ૪૫૦૦૦/- સહાય આપવામાં આવે છે.

ઉપરાંત, રૂ. ૨૨૦૦/- ટોયલેટ બ્લોક માટે સહાય આપવામાં આવે છે. આ યોજનામાં વાર્ષિક આવક મર્યાદા ગ્રામ્ય વિસ્તાર માટે રૂ.૧.૨૦ લાખ અને શહેરી વિસ્તાર માટે રૂ. ૧.૫૦ લાખ છે. અતિપછાત જાતિ ઓ માટે આવક મર્યાદા નથી.

સને ૨૦૧૬-૧૭ માં રૂ. ૨૦૮૪.૨૯ લાખનો ખર્ચ કરવામાં આવ્યો હતો. સને ૨૦૧૭-૧૮ માં રૂ.૩૩૪૦.૦૦ લાખની જોગવાઈ કરવામાં આવી છે. વર્ષ ૨૦૧૮-૧૯ માં રૂ.૩૩૪૦.૦૦ લાખની જોગવાઈ કરવામાં આવી છે.

૩. સામાજિક અને સશક્તિકરણ (કુંવરબાઈના મામેરૂ, માઈ રમાબાઈ સાત ફેરા સમૂહ લગ્ન, સમાજ શિક્ષણ શિબીરો).

- ❖ અનુસૂચિત જાતિ અને સર્વર્ણ હિન્દુ વચ્ચે ડૉ. સવિતા આંબેડકર આંતરજ્ઞાતિય લગ્ન સહાય યોજના હેઠળ આંતરજ્ઞાતિય લગ્નોને પ્રોત્સાહન માટે રૂ.૨૫,૦૦૦/ના રાષ્ટ્રીય બચતપત્રો અને રૂ.૨૫,૦૦૦/ ધરવખરી

ખરીદવા કુલ રૂ.૫૦,૦૦૦/ની સહાય આપવામાં આવે છે, જેમાં વધારો કરી રૂ.૧.૦૦ લાખ સહાય આપવાની રૂ.૨૫૦ લાખની નવી બાબત વર્ષ ૨૦૧૮-૧૯માં મંજૂર કરેલ છે. જેમાં વાર્ષિક આવકમર્યાદા નથી.

- ❖ અનુસૂચિત જાતિની પુખ્ત વયની બે કન્યાના લગ્ન પ્રસંગે કુંવરબાઇના મામેરાની યોજના હેઠળ રૂ. ૧૦,૦૦૦/- ની સહાય આપવામાં આવે છે. આ યોજનામાં વાર્ષિક આવકમર્યાદા ગ્રામ્યવિસ્તારમાં રૂ.૧.૨૦ લાખ અને શહેરી વિસ્તારમાં રૂ. ૧.૫૦ લાખ છે.
- ❖ અનુસૂચિત જાતિના કુટુંબો સામાજિક સુધારાના ભાગ રૂપે સમૂહ લગ્નમાં જોડાય તે હેતુસર સમૂહ લગ્નમાં જોડાનાર પ્રત્યેક યુગલને યુગલ દીઠ રૂ.૧૦,૦૦૦/ ની સહાય તથા સમૂહ લગ્નોનું આયોજન કરનાર સંસ્થાને યુગલ દીઠ રૂ. ૨૦૦૦/- ની સહાય વધુમાં વધુ રૂ. ૫૦,૦૦૦/- આપવાનું ઠરાવેલ છે.
- ❖ માહિતી, શિક્ષણ અને પ્રચાર/પ્રસાર (આઇ.ઇ.સી)યોજનાઓની માહિતી અને પ્રચારના હેતુ માટે ખાસ જોગવાઈ કરવામાં આવી છે.

સને ૨૦૧૬-૧૭ માં રૂ. ૧૩૧૮.૫૩ લાખનો ખર્ચ થયેલ છે. ૨૦૧૭-૧૮ માં રૂ. ૧૭૬૦.૦૦ લાખની જોગવાઈ કરેલ હતી. જેની સામે ૨૦૧૮-૧૯ માં રૂ.૨૪૫૦.૦૦ લાખની જોગવાઈ કરેલ છે.

૪. અંત્યેષ્ટી માટે સહાય(સત્યવાદી રાજા હરીશચંદ્ર મરણોત્તર સહાય) :-

અનુસૂચિત જાતિનાં નબળી આર્થિક સ્થિતિ ધરાવતા કુટુંબોમાં મરણ પ્રસંગે અંતિમક્રિયા કરવા માટે કેટલીકવાર નાણાં ધિરનાર પાસેથી નાણાં લેવાના પ્રસંગ ઉપસ્થિત થતા હોય છે. આથી આવા ગરીબ કુટુંબોને સહાયરૂપ થવા માટે આવા પ્રસંગે રૂ.૫૦૦૦/- સહાય આપવામાં આવે છે.

૨૦૧૬-૧૭ માં રૂ.૫૪૧.૫૬ લાખનો ખર્ચ થયેલ છે. જ્યારે ૨૦૧૭-૧૮માં રૂ.૫૦૦.૦૦ લાખની જોગવાઈ કરવામાં આવી છે. વર્ષ ૨૦૧૮-૧૯ માં રૂ.૧૦૦.૦૦ લાખની જોગવાઈ કરવામાં આવી છે.

૫. નાગરીક એકમ-

અસ્પૃશ્યતા નિવારણની દિશામાં કાયદો અને સમજાવટ બંને રીતે કામગીરી થાય છે. અસ્પૃશ્યતાના ગુના માટે નાગરીક હકક રક્ષણ અધિનિયમ ૧૯૫૫ અમલમાં છે. જ્યારે પ્રચાર અને સમજાવટ માટે કાર્ય શિબિરો, વર્કશોપ સાધુસંત સંમેલનો, અસ્પૃશ્યતા નિવારણ સપ્તાહની ઉજવણી, પોસ્ટરો, પુસ્તિકા વગેરે ધ્વારા લોકમાનસ ધડવામાં આવે છે. નાગરીક હકક રક્ષણ અધિનિયમ ૧૯૫૫ તથા અનુસુચિત જાતિઓ અને જનજાતિઓ પર થતા અત્યાચાર નિવારણ અધિનિયમ ૧૯૮૯ના અસરકારક અમલ માટે સમાજ કલ્યાણ ખાતામાં એક ખાસ સેલની રચના કરવામાં આવી છે. વિભાગીય કક્ષાએ ત્રણ તકેદારી એકમો અમદાવાદ, વડોદરા અને રાજકોટ ખાતે કાર્યરત છે. ૨૬ અસ્પૃશ્યતા નિવારણ સઘન ઘટકોમાં ૨૬ પ્રોજેક્ટ ઓફિસરો ફરજ બજાવે છે.

અનુસૂચિત જાતિઓ પર થતા અત્યાચારના બનાવોમાં નીચે મુજબ આર્થિક સહાય ગુનાના પ્રકાર અને કલમો મુજબ પાત્રતાના આધારે આપવામાં આવે છે.

ક્રમ	વિગત		સહાય
	ખૂન/મૃત્યુક	કમાઉ/ બિન કમાઉ	રૂ! ૮.૨૫ લાખ
	કાયમી અશક્તતા	૧૦૦ ટકા અશક્તતા	રૂ! ૮.૨૫ લાખ
		૫૧-૯૯ ટકા અશક્તતા ઓછી	રૂ! ૪.૫૦ લાખ
		૫૦ ટકાથી ઓછી અશક્તતા	રૂ! ૨.૫૦ લાખ
	બળાત્કાશર		રૂ! ૫.૦૦ લાખ
	ઇજા		રૂ! ૧.૦૦ લાખ

વર્ષ ૨૦૧૬-૧૭માં રૂ! ૨૧૯૭.૮૫ લાખનો ખર્ચ કરેલ છે. જ્યારે વર્ષ ૨૦૧૭ -૧૮માં રૂ! ૨૨૩૦.૫૦ લાખની નાણાંકીય જોગવાઈ કરવામાં આવી છે. જ્યારે ૨૦૧૮-૧૯માં રૂ.૨૫૦૦.૦૦ લાખની જોગવાઈ કરેલ છે.

૬. અત્યાચાર ભોગ બનેલ માટે પુનર્વસન આકસ્મિક યોજના:-

નાગરીક હકક રક્ષણ અધિનિયમ, ૧૯૫૫ અને અનુસૂચિત જાતિ, જનજાતિ પરના અત્યાચાર નિવારણ અધિનિયમ ૧૯૮૯ ના અસરકારક અમલ માટે અને અસરગ્રસ્તોને સમયસર નાણાંકીય સહાય નુકશાનના પ્રમાણમાં મળી શકે તે માટે રાજ્ય સરકારે કન્ટીજન્સી પ્લાન તૈયાર કરેલ છે. આ યોજના માટે કેન્દ્ર પુરસ્કૃત યોજના હેઠળ સહાય મેળવવામાં આવે છે. આ યોજનામાં અનુસૂચિત જાતિ કલ્યાણ ખાતાએથી, જિલ્લા, તાલુકા કક્ષા સુધી વહીવટી તંત્રને સંગીન કરવામાં આવશે..

વર્ષ ૨૦૧૬ -૧૭માં રૂ!૩૬.૦૯ લાખનો ખર્ચ કરેલ છે વર્ષ ૨૦૧૭-૧૮માં રૂ.૧૦૦.૦૦ લાખની જોગવાઈ કરવામાં આવી છે. જ્યારે વર્ષ ૨૦૧૮-૧૯ માં રૂ.૧૧૦.૦૦ લાખની જોગવાઈ કરવામાં આવી છે.

૭. ડૉ.આંબેડકર ફાઉન્ડેશન બાંધકામ અમદાવાદ(રાણીપ) ખાતે રાષ્ટ્રીય કક્ષાનું ડો.આંબેડકર ફાઉન્ડેશન , ખાતે ઇ-લાયબ્રેરી અને મલ્ટીમીડિયા બનાવવાની ત્રીજા ફેઝ માટે રૂ.૩૧૫.૦૦ લાખની અને ગીર-સોમનાથ, દાહોદ અને વ્યારા-તાપી ખાતે ડૉ.આંબેડકર ભવન(જિલ્લા કક્ષા) બાંધવાનીનવી બાબત સુચવેલ છે.

સને ૨૦૧૮-૧૯ની નિયામકશ્રી, અનુસૂચિત જાતિ કલ્યાણ ખાતા દ્વારા રજૂ કરવામાં આવેલ નવી બાબતોની યાદી

ક્રમ	મર્જ કરેલ યોજનાનું નવું નામ	૨૦૧૮-૧૯ માં સૂચિત ફેરફાર	નાણાંકિય જરૂરિયાત (રૂ/- લાખમાં)
૧.	SCW-૦૬ પોસ્ટ મેટ્રિક શિક્ષણ માટે પ્રોત્સાહનો. બીસીકે - ૫ એસ.એસ.સી પછીના અભ્યાસક્રમોમાં અભ્યાસ કરતી અનુ.જાતિની કન્યાઓ કે જેઓના મા.-બાપ વાલીની વાર્ષિક આવક રૂા ૨.૫૦ લાખથી વધુ હોય તેવી કન્યાઓને પોસ્ટ મેટ્રિક શિષ્યવૃત્તિ	વધુ આવકવાળા કુટુંબોની કન્યાઓને ટયુશન ફી ચુકવવા બાબત.	૨૫૦૦.૦૦
૨.	SCW-૨૦ ડા.આંબેડકર ભવનનો નિભાવ અને વિકાસ બીસી.કે-૪૯ ડા. આંબેડકર ફાઉન્ડેશન રાણીપ અમદાવાદ	ઇ-લાયબ્રેરી, મ્યુઝિયમ તથા અન્ય બાબતોનું ત્રીજા ફેઝ ની નવી બાબત.	૩૧૫.૦૦
૩.	SCW-૩૩ ડા.આંબેડકર ભવનો / ફાઉન્ડેશન બાંધકામ	ગીર-સોમનાથ જિલ્લામાં આંબેડકર ભવનનું બાંધવા	૧૨૧.૨૫
૪.		દાહોદ જિલ્લામાં આંબેડકર ભવનનું બાંધવા.	૧૬૪.૨૫
૫.		વ્યારા,તાપી, જિલ્લામાં આંબેડકર ભવનનું બાંધવા	૧૯૦.૭૮
૬.	SCW-૧૯ સામાજિક અને સશક્તિકરણ. (કુંવરબાઈના મામેરૂ, માઇ રમા બાઇ સાત ફેરા સમૂહ લગ્ન , સમાજ શિક્ષણ શિબીરો) બીસીકે- ૫૪ ડા.સવિતા આંબેડકર આંતરજ્ઞાતિય લગ્ના સહાય યોજના	સહાય રૂા૫૦,૦૦૦/-થી વધારીને રૂ.૧,૦૦,૦૦૦/- લાખ સહાય	૨૫૦.૦૦
૭.	SCW-૩૦ સરકારી કુમાર/ કન્યા છાત્રાલયોનાં મકાનનું બાંધકામ. (CSS ૫૦:૫૦%) બીસીકે - ૨૫ સરકારી કુમાર છાત્રાલય	સરકારી કુમાર છાત્રાલય ખંભાત અને નડીયાદ ખાતે મકાન બાંધકામ બાબત.	૪૦૦.૦૦
૮.	SCW-૮ સરકારી છાત્રાલયો/મામા સાહેબ ફડકે આદર્શ નિવાસી શાળા સમરસ છાત્રાલયો	સમરસ છાત્રાલયોના વહીવટ માટે કર્મચારીઓનું વેતન , ભોજન તથા અન્ય ખર્ચ.	૧૪૫.૨૫
૯.		સમરસ છાત્રાલયમાં વડી કચેરી ખાતે નીચે મુજબના મહેકમ બાબત. ૧ મદદનીશ સમાજ કલ્યાણ અધિકારી ૧ વોર્ડન, ૧ જુ.ક્લાર્ક	૧૦.૭૨
૧૦.	SCW-૮ સરકારી છાત્રાલયો/મામા સાહેબ ફડકે આદર્શ નિવાસી શાળા બીસી.કે-૨૮ આદર્શ નિવાસી શાળા	આદર્શ નિવાસી શાળાઓમાં ચાર જુદા જુદા સ્થળે અમરેલી(કન્યા), બરવાળા-બોટાદ (કુમાર) અને પાટણ(કુમાર) અને) સુરત (કન્યા-) ખાતે ધો-૯ થી ૧૨ સામાન્ય પ્રવાહ પૈકી ધોરણ-૦૯ શરૂ કરવા બાબત.	૧૬૮.૦૦

ક્રમ	મર્જ કરેલ યોજનાનું નવું નામ	૨૦૧૮-૧૯ માં સૂચિત ફેરફાર	નાણાંકિય જરૂરિયાત (રૂ/- લાખમાં)
૧૧.	SCW-૮ સરકારી છાત્રાલયો/મામા સાહેબ ફડકે આદર્શ નિવાસી શાળા બીસી.કે-૨૮ આદર્શ નિવાસી શાળા	આદર્શ નિવાસી શાળાઓ કચ્છ જિલ્લામાં મુદ્રા) (૨) લખપત, જિ.કચ્છ (કુમાર), (૩)મોરબી (કન્યા), (૪)પોરબંદર(કુમાર) ખાતે ધો-૧૦નો નવે વર્ગ શરૂ કરવા બાબત.	૯૫.૭૭
૧૨.	SCW-૮ સરકારી છાત્રાલયો/મામા સાહેબ ફડકે આદર્શ નિવાસી શાળા બીસી.કે-૨૮ આદર્શ નિવાસી શાળા	આદર્શ નિવાસી શાળા (કન્યા- અ.જા) ભૂજ-કચ્છ ખાતે સામાન્ય પ્રવાહ ધોરણ-૧૦ નો ક્રમિક વર્ગ વધારો આપવા બાબત.	૨૩.૦૦
૧૩.	SCW-૨૯ છાત્રાલયની સુવિધા માટે મામા સાહેબ ફડકે આદર્શ નિવાસી શાળાઓ બાંધકામ બીસીકે-૨૮ મામા સાહેબ ફડકે આદર્શ નિવાસી શાળાઓ	આદર્શ નિવાસી શાળા (કન્યા- અ.જા) ભૂજના હોસ્ટેલ પર પ્રથમ માળ બાંધવા બાબત.	૭૦.૮૦
૧૪.	SCW- ૧ શિષ્યવૃત્તિ અને પૂર્વ મેટ્રિક શિક્ષણ માટે પ્રોત્સાહનો. (શિષ્યવૃત્તિ, ગણવેશ, સાયકલ વગેરે). બીસીકે - ૧૬ ગણવેશ સહાય યોજના	ધો-૧ થી ૮ના વિદ્યાર્થીઓને રૂ.૩૦૦ના બદલે રૂ.૬૦૦ સુધીની ગણવેશ સહાય આપવી. ૫.૦૦ લાખ વિદ્યાર્થી × રૂ.૩૦૦ = ૧૫૦૦.૦૦ લાખ	૧૫૦૦.૦૦
૧૫.	SCW-૬ પોસ્ટ મેટ્રિક શિક્ષણ માટે પ્રોત્સાહનો. (તાલીમ ફી, એવોર્ડ, ભોજન બિલ, થીસીસની યોજના, સાધન સહાય અને પોસ્ટ મેટ્રિક શિષ્યવૃત્તિ) બીસીકે - ૧૩ સરકારી ઔદ્યોગિક તાલીમ સંસ્થા	સરકારી ઔદ્યોગિક તાલીમ સંસ્થાઓ(આઇ.ટી.આઇ)માં તાલીમ મેળવતા અનુસૂચિત જાતિના તાલીમાર્થીઓને મુખ્યમંત્રી યુવાસ્વાલંબન યોજના અંતર્ગત વા.આ. મર્યાદામાં ગ્રા.વિ. તથા શ.વિ. રૂ.૬.૦૦ લાખ તથા એક વર્ષના વ્યવસાય અભ્યાસક્રમમાં સ્ટાઇપેન્ડ રૂ.૧૨૫ માં રૂ.૨૭૫ નો વધારો કરી રૂ.૪૦૦ કરવા બાબત. રૂ.૨૭૫ × ૧૦ માસ × ૧૦૦૦ વિદ્યાર્થીઓ	૨૭.૫૦
૧૬.	(૦૫) SCW-૨૩ બધી કક્ષાઓ વહીવટી તંત્રને સંગીન બનાવવું બીસીકે- ૬૬ બધી કક્ષાએ વહીવટી તંત્રને સંગીન બનાવવું.	નિયામક,અનુ.જાતિની વડી કચેરી ખાતે રીનોવેશન કરાવવા અને મોડર્નાઇઝેશન કરવા બાબત. પાર્ટીશન, ફ્લોરીંગ કલરકામ, પંખા, ટયુબ લાઇટ વાયરીંગ તેમજ ફર્નિચર વગેરેનું મોડર્નાઇઝેશન.	૨૦.૫૧

ક્રમ	મજ કરેલ યોજનાનું નવું નામ	૨૦૧૮-૧૯ માં સૂચિત ફેરફાર	નાણાંકિય જરૂરિયાત (રૂ/- લાખમાં)
૧૭.	(૦૪) SCW-૩૬ આર્થિક ઉત્કર્ષ માટે નિગમો ધ્વારા લોન -ગુજરાત અનુ.જાતિ વિકાસ નિગમ -ગુજરાત સફાઈ કામદાર વિકાસ નિગમ -ડૉ.આંબેડકર અંત્યોદય વિકાસ નિગમ (૧)બીસીકે-૪૦ અનુસૂચિત જાતિ આર્થિક વિકાસ નિગમ (૩)બીસીકે-૪૧ ડૉ.આંબેડકર અંત્યોદય વિકાસ નિગમ (૨)બીસીકે-૪૨ ગુજરાત સફાઈ કામદાર વિકાસ નિગમ	અનુસૂચિત જાતિના લાભાર્થીઓને લોન ધિરાણ માટે અનુસૂચિત જાતિ આર્થિક વિકાસ નિગમ રૂ.૧૦.૦૦ કરોડ ડૉ.આંબેડકર અંત્યોદય વિકાસ નિગમ રૂ.૫.૦૦ કરોડ ગુજરાત સફાઈ કામદાર વિકાસ નિગમ રૂ.૧૦.૦૦ કરોડ	૨૫૦૦.૦૦
૧૮.	(૦૨) SCW-૧૨ રોજગારી અને આવકના સ્ત્રોત ઉભા કરવા આર્થિક ઉત્થાન યોજના બીસીકે - ૭૫ પૂજ્ય ઠક્કર બાપા સફાઈ કામદાર પુનઃસ્થાપન યોજના	સફાઈ કામદારોને ડીઝલ મશીન તથા સલામતીના સાધનો પુરા પાડવા બાબત.	૧૨૫.૦૦
૧૯.	(૧૭) SCW-૮ સરકારી છાત્રાલયો/મામા સાહેબ ફડકે આદર્શ નિવાસી શાળા બીસીકે- ૨૮ આદર્શ નિવાસી શાળા વિદ્યાર્થીદિઠ બે જોડી ગણવેશ માટે	વિદ્યાર્થીઓને આપવામાં આવતી સવલતોમાં વધારો કરવા બાબત. ગણવેશ, ૨૪ આ.નિ.શા ૩૪૮૦ વિદ્યાર્થી *ગણવેશ રૂ.૩૦૦ને બદલે રૂ.૬૦૦ = રૂ.૧૦.૪૪ લાખ	૧૦.૪૪
		કુલ	૮૬૩૮.૨૭

કામગીરી અંદાજપત્ર
નિયામકશ્રી, વિકસતી જાતિ કલ્યાણ ખાતુ

નિયામકશ્રી વિકસતી જાતિ કલ્યાણ

ભાગ-૧

પરિચય:-

ભારતના લોકકલ્યાણના હેતુલક્ષી બંધારણે તેના રાજનીતિના માર્ગદર્શક સિદ્ધાંતોમાં અને જોગવાઈઓમાં નાત-જાત અને ધર્મના ભેદભાવ વગર સૌને સમાન તક આપવાની અને સમાજના નબળા વર્ગોના વિકાસ માટે ખાસ માવજતની ગોઠવણ કરી છે. તેને અનુલક્ષીને પછાતવર્ગો, સામાજિક, શૈક્ષણિક અને આર્થિક રીતે અન્ય સમાજની હરોળમાં આવે તે માટે રાજ્યે પંચવર્ષીય યોજનાઓ દ્વારા અનેકવિધ પ્રયાસો હાથ ધરેલ છે. આ માટે અનેકવિધ યોજનાઓ અમલમાં મૂકી છે.

આ વર્ગોમાં શિક્ષણનો ફેલાવો થતાં રાજ્યની અન્ય નોકરીમાં તેમના માટે નિયત કરેલ ટકાવારી મુજબ ભરતી થતાં તેમનામાં આત્મવિશ્વાસ આવતો જાય છે. પછાત વર્ગોના સર્વાંગી વિકાસ માટે તેઓની આર્થિક નબળાઈ દૂર કરવી તે એક મહત્વની બંધારણીય જવાબદારી છે. ગ્રામ્ય ક્ષેત્રમાં પછાતવર્ગોની વસ્તીનો ઘણો મોટો સમુદાય ખેતમજૂરી ઉપર નભે છે. આથી તેઓનો આર્થિક ઉત્કર્ષ અને રહેઠાણો માટેના પુનઃનિર્માણ કરવાનું હાથ ધરેલ છે.

વસ્તી:- સામાજિક શૈક્ષણિક પછાતવર્ગમાં કુલ ૧૪૬ જાતિઓનો સમાવેશ થયેલ છે. જે કુલ વસ્તીના આશરે પર ટકા જેટલી થાય છે.

બક્ષી કમીશન:- ૧૯૭૨ના ઓગસ્ટ માસમાં સરકારશ્રીએ શ્રી એ.આર.બક્ષીના અધ્યક્ષપદ હેઠળ ગુજરાત હાઇકોર્ટના નિવૃત્ત ન્યાયાધીશના ઉચ્ચકક્ષાના કમીશનની નિમણૂક કરી હતી. આ કમીશને ૭૮ જાતિઓને સામાજિક અને શૈક્ષણિક રીતે પછાત ગણવા ભલામણ કરી છે અને તે મુજબ આ ભલામણોનો તા. ૧-૪-૭૮ થી અમલ કરવામાં આવેલ છે. હાલમાં સામાજિક અને શૈક્ષણિક રીતે પછાતવર્ગની કુલ ૧૪૬ જાતિઓ માન્ય છે.

લઘુમતીઓ:- ગુજરાત રાજ્યમાં લઘુમતીઓ માટે ઉચ્ચકક્ષાની સલાહકાર સમિતિ નીમવામાં આવેલ હતી ત્યાર બાદ આ અંગે અસરકારક પગલા લેવા નવેમ્બર, ૧૯૭૯માં લઘુમતી બોર્ડની રચના કરવામાં આવી છે અને જેનું ગુજરાત અલ્પસંખ્યક નાણા અને વિકાસ નિગમમાં રૂપાંતર કરવામાં આવેલ છે. લઘુમતી કલ્યાણ માટે અલગ યોજનાઓ હાથ ઉપર લેવામાં આવેલ છે.

(૧) ધાર્મિક લઘુમતીઓ: મુસલમાન, ખ્રિસ્તી, બૌદ્ધ, પારસી અને શીખ અને જૈન.

(૨) ભાષાકીય લઘુમતી: ઉર્દૂ, મરાઠી અને સિંધી.

નવા આયોજન વ્યુહમાં સામાજિક ન્યાયની ઉચ્ચ અગ્રતા જોતા તમામ પછાતવર્ગોના વિકાસ અને કલ્યાણ માટે વધુ ધ્યાન આપવાની જરૂરીયાત વધુ અગત્યની બનેલી છે. સામાજિક સમાજ રચનાના નવ ધડતરમાં પછાતવર્ગોના કલ્યાણ માટે દુર્લભ સેવી શકાય નહીં. સમાજના ભદ્રવર્ગમાં ઘર કરી બેઠેલી અસ્પૃશ્યતા અને ગરીબાઈમાં તેમજ અજ્ઞાનતામાં સબડતા પછાતવર્ગમાંથી આ બન્ને દુષણોને દૂર કરવા માટે તેમજ પછાતવર્ગના સર્વાંગી વિકાસ માટેના કાર્યક્રમોને અગ્રીમતા આપવામાં આવી છે.

પછાતવર્ગ કલ્યાણ યોજના મુખ્ય ચાર વિભાગોમાં વહેંચવામાં આવેલ છે.

૧. શિક્ષણ ૨. આર્થિક ઉત્કર્ષ ૩. આરોગ્ય, ગૃહનિર્માણ અને અન્ય યોજનાઓ ૪. વહિવટ અને નિર્દેશન

વિભાગવાર પ્રવૃત્તિઓ નીચે મુજબ છે.

(૧) શિક્ષણ:-

૧. શિક્ષણ ફી, પરિક્ષા ફી અને પ્રિ.એસ.એસ.સી અને પોસ્ટ એસ. એસ. સી. શિષ્યવૃત્તિ
૨. પછાતવર્ગના છાત્રાલયોને ગ્રાન્ટ ઇન એઇડ તથા સરકારી છાત્રાલયો.
૩. પ્રાથમિક શાળાના બાળકોને મફત બે જોડ ગણવેશ સહાય, સરકારી કોલેજમાં તબીબી અને ઇજનેરી વિદ્યાશાખાના વિદ્યાર્થીઓ માટે બુક બેન્ક, શિક્ષણની તકો પુરી પાડવા ખાસ પ્રોત્સાહક યોજના.
૪. મેડીકલ અને એન્જીનીયરીંગના વિદ્યાર્થીઓને મેડીકલ અને એન્જીનીયરીંગના સાધનો ખરીદવા નાણાંકીય સહાય.
૫. ધોરણ ૧૦ની પરીક્ષામાં, ધોરણ ૧૨ની પરીક્ષામાં દરેક પ્રવાહમાં પ્રથમ ક્રમમાં આવનારને ઇનામી યોજના.
૬. આશ્રમશાળાઓ, આદર્શ નિવાસી શાળાઓ, સરકારી છાત્રાલયો.
૭. ધોરણ ૯માં ભણતી સામાજિક અને શૈક્ષણિક રીતે પછાતવર્ગોની અને આર્થિક પછાતવર્ગોની કન્યાઓને સાયકલ સહાય આપવાની યોજના.
૮. વિદેશમાં ઉચ્ચ અભ્યાસ અર્થે લોન.
૯. ધોરણ ૧ થી ૪ના વિદ્યાર્થીઓને શિષ્યવૃત્તિ.
૧૦. એમ.ફીલ અને પી.એચ.ડી.ના વિદ્યાર્થીઓને ફેલોશીપ.
૧૧. સ્વનિર્ભર કોલેજમાં વિચરતી-વિમુક્ત જાતિના વિદ્યાર્થીઓને શિષ્યાવૃત્તિ.
૧૨. એરહોસ્ટેલસ અને હોસ્પિટાલીટી મેનેજમેન્ટી તાલીમ.
૧૩. ધો. ૧૨માં ૭૦ % કે તેથી વધુ ગુણ મેળવનાર વિદ્યાર્થીઓને વિના મૂલ્યે ટેબલેટ.
૧૪. ખ્યાતનામ સ્કૂલોમાં વિચરતી-વિમુક્ત જાતિના વિદ્યાર્થીઓને શિષ્ય વૃત્તિ.
૧૫. અતિ પછાત, વધુ પછાત જાતિ અને વિચરતી-વિમુક્ત જાતિના ધો. ૧૧-૧૨ વિજ્ઞાન પ્રવાહમાં અભ્યાસ કરતા વિદ્યાર્થીઓને ખાનગી ટ્યુશન માટે સહાય.
૧૬. ધો.૧૦માં ૭૦% કે તેથી વધુ ગુણ મેળવનાર વિદ્યાર્થીઓને નીટ, જી, ગુજકેટની પ્રારંભિક પરીક્ષાની તૈયારી માટે કોચીંગ માટે પ્રોત્સાહક સહાય.

(૨) આર્થિક ઉત્કર્ષ:-

૧. નાના પાયાના ઉદ્યોગો, સ્વરોજગાર, વાંસકામ અને વંશપરંપરાગત ધંધા માટે સહાય.
૨. કાયદાના સ્નાતકોને/ મેડીકલ સ્નાતક-અનુસ્નાતકને નાણાંકીય સહાય.
૩. સીવણવર્ગો, કુટિર ઉદ્યોગો દ્વારા તાલીમ સહ ઉત્પાદન કેન્દ્ર ચલાવવા.
૪. આઇ. એ. એસ., આઇ.પી.એસ, સી.એ., આઇ.સી. ડબલ્યુની તાલીમ માટે સ્ટાઇપેન્ડ, પૂર્વ પરીક્ષા તાલીમ કેન્દ્રમ
૫. સામાજિક શૈક્ષણિક પછાતવર્ગ માટે ગુજરાત પછાતવર્ગ વિકાસ નિગમ તથા લઘુમતીઓ માટે લઘુમતી નિગમને નાણાંકીય સહાય.
૬. સામાજિક અને શૈક્ષણિક રીતે પછાતવર્ગના લેખકો- કવિઓને સાહિત્ય પ્રકાશન માટે નાણાકીય સહાય.
૭. કળા કૌશલ્યના સાધનો ખરીદવા નાણાંકીય સહાય.

(૩) આરોગ્ય, ગૃહ નિર્માણ અને અન્ય:

- ૧ વ્યક્તિગત રીતે મકાન સહાય

- ૨ સામાજિક શૈક્ષણિક રીતે પછાતવર્ગ અને આર્થિક પછાતવર્ગની કન્યાના લગ્ન પ્રસંગ મામેરા માટે નાણાકીય સહાય
- ૩ સાતફેરા સમુહ લગ્ન પ્રસંગે નાણાકીય સહાય
- ૪ સામાજિક અને શૈક્ષણિક રીતે પછાતવર્ગના વિકાસને લગતી પ્રવૃત્તિઓ કરતી વ્યક્તિઓને રૂ. ૧.૦૦ લાખનો પૂજ્ય રવિશંકર મહારાજ એવોર્ડ અને વિકાસને લગતી પ્રવૃત્તિઓ કરતી સ્વૈચ્છીવક સંસ્થાને રૂ. ૧.૦૦ લાખનો નાલંદા એવોર્ડ

(૪) નિર્દેશ અને વહીવટ:-

સામાજિક અને શૈક્ષણિક રીતે પછાતવર્ગો, આર્થિક પછાતવર્ગો, લઘુમતિઓ અને વિચરતી-વિમુક્ત જાતિઓનું કલ્યાણ અને તેઓના શૈક્ષણિક, આર્થિક અને સામાજિક વિકાસ માટેની પ્રવૃત્તિઓ વધારવી વિગેરે હેતુઓ બર લાવવા માટે રાજ્યમાં વિકસતી જાતિ કલ્યાણ ખાતું કામ કરી રહ્યું છે.

સામાજિક અને શૈક્ષણિક રીતે પછાતવર્ગો તથા આર્થિક રીતે પછાતવર્ગો, લઘુમતિઓ અને વિચરતી-વિમુક્ત જાતિઓના શૈક્ષણિક અને આર્થિક ઉત્કર્ષ માટેની યોજનાઓના અમલ માટે ખાતાના વડા, નિયામકશ્રીની કચેરીમાં સંયુક્ત નિયામકશ્રી, નાયબ નિયામકશ્રીઓ, સમાજકલ્યાણ અધિકારીઓ વગેરે કામ કરે છે. જ્યારે જીલ્લા કક્ષાએ દરેક જીલ્લામાં ૧ નાયબ નિયામકશ્રી અથવા જિલ્લા સમાજ કલ્યાણ અધિકારી અને મદદનીશ સમાજ કલ્યાણ અધિકારીઓ કામ કરી રહ્યા છે. જિલ્લા સમાજ કલ્યાણ અધિકારીઓ લઘુમતિ કલ્યાણનું પણ કામ કરે છે.

સમગ્ર કામગીરીનું સંક્ષિપ્ત વિવરણ

નાણાંકીય:-

પછાતવર્ગ કલ્યાણ અંગે ૨૦૧૬-૨૦૧૭માં થયેલ ખર્ચ અને ૨૦૧૭-૨૦૧૮માં અને વર્ષ ૨૦૧૮-૨૦૧૯માં કરેલ જોગવાઈની વિગત નીચે પ્રમાણે છે. આ યોજનામાં પ્લાન, નોન-પ્લાન અને કેન્દ્ર પુરસ્કૃત યોજનાની પ્રવૃત્તિઓનો સમાવેશ થાય છે.

(રૂ. લાખમાં)

ક્રમ	યોજનાનું નામ	ખર્ચ ૨૦૧૬ - ૨૦૧૭	જોગવાઈ ૨૦૧૭ - ૨૦૧૮	જોગવાઈ ૨૦૧૮-૨૦૧૯
૧	૨	૩	૪	૫
૧	શિક્ષણ	૭૬૮૦૧.૬૩	૮૮૮૮૫.૦૧	૧૦૬૯૪૯.૪૬
૨	આર્થિક વિકાસ	૬૨૨૨.૯૨	૯૨૩૮.૫૮	૬૩૧૭૭.૫૫
૩	આરોગ્ય ગૃહનિર્માણ અને અન્ય યોજનાઓ	૧૧૦૮૦.૦૬	૧૦૮૯૨.૦૦	૧૧૩૯૨.૦૦
૪	નિર્દેશ અને વહિવટ	૧૫૨૪.૧૯	૧૮૭૮.૭૬	૨૧૨૮.૨૦
	કુલ:-	૯૫૬૨૮.૮૦	૧૧૧૮૯૪.૩૫	૧૮૩૬૪૭.૨૧

રાજ્ય સરકાર દ્વારા પછાતવર્ગના ઉત્કર્ષ માટે લેવાયેલા કેટલાંક અગત્યના પગલાંની વિગત નીચે પ્રમાણે છે.

૧. પ્રિ.એસ.એસ.સી. અભ્યાસક્રમ માટે ધોરણ ૧ થી ૧૦માં રૂ. ૫૦૦/ થી રૂ. ૭૫૦/ સુધીની વાર્ષિક શિષ્યવૃત્તિ આપવામાં આવે છે.
૨. પ્રાથમિક શિક્ષણ સુધીની શૈક્ષણિક સવલતો અંગેની આવક મર્યાદા ૨૬ કરવામાં આવી છે.
૩. સહાયક અનુદાન મેળવતાં છાત્રાલય અને આશ્રમશાળાઓના બાળકોને માસિક રૂ. ૧૫૦૦/ નિભાવ ભથ્થું આપવામાં આવેલ છે. મકાન બાંધકામ માટે રૂ. ૪.૦૦ લાખ સુધી સહાય આપવામાં આવે છે.
૪. સામાજિક અને શૈક્ષણિક પછાતવર્ગ માટે ગુજરાત પછાતવર્ગ વિકાસ નિગમ, લઘુમતીઓ માટે ગુજરાત અલ્પસંખ્યક નાણા અને વિકાસ નિગમ અને રબારી ભરવાડ જાતિઓ માટે ગોપાલક વિકાસ નિગમની અને ઠાકોર અને કોળી જાતિઓ માટે ઠાકોર અને કોળી વિકાસ નિગમની તેમજ વિચરતી-વિમુક્ત જાતિઓ માટે ગુજરાત વિચરતી-વિમુક્ત જાતિ વિકાસ નિગમની રચના કરવામાં આવી છે.
૫. પોસ્ટ એસ.એસ.સી. અભ્યાસક્રમમાં અપાતી શિષ્યવૃત્તિના દરોમાં તેમજ શિષ્યવૃત્તિ માટેની આવક મર્યાદામાં વધારો કરવામાં આવેલ છે. કન્યાઓ માટે આવક મર્યાદા અને બીજી શરતો હળવી કરવામાં આવેલ છે.
૬. મેડીકલ, એન્જિનીયરીંગમાં ભણતા વિકસતી જાતિનાં વિદ્યાર્થીઓને માસિક રૂ. ૧૨૦૦/- ભોજનબીલ રાહત આપવામાં આવે છે.
૭. મેડીકલ તેમજ આયુર્વેદ અભ્યાસક્રમમાં સ્નાતક થયેલા પછાત વર્ગના ઉમેદવારોને સ્વતંત્ર વ્યવસાય શરૂ કરવા માટે રૂ. ૬૫,૦૦૦/- પૈકી, રૂ. ૨૫,૦૦૦/- સહાય અને રૂ. ૪૦,૦૦૦/- ૪ ટકાના દરે લોન આપવાની યોજના અમલમાં છે. તદઉપરાંત એમ.એસ./એમ.ડીના ડોક્ટરોને કલીનીકના વ્યવસાય

માટે માર્જીનમની લોન ૪% ના દરે આપવામાં આવે છે. તેમાં રૂ. ૭,૫૦૦/- સહાય આપવામાં આવે છે.

૮. સામાજિક અને શૈક્ષણિક રીતે પછાતવર્ગો માટે ૩૩ નિવાસી શાળા શરૂ કરવામાં આવેલ છે.
૯. સામાજિક અને શૈક્ષણિક રીતે પછાતવર્ગને એસ.એસ.સી. પછીના અભ્યાસક્રમના લાભો અનુસૂચિત જાતિના ધોરણે નીચે મુજબ આપવામાં આવશે (અ) ફી માફીના લાભો ધો. ૧૨થી યુનિવર્સિટી કક્ષા સુધી આપવા આવક મર્યાદા ગ્રામ્ય વિસ્તાર માટે રૂ. ૪૭,૦૦૦/- અને શહેરી વિસ્તાર માટે રૂ. ૬૮,૦૦૦/ વાર્ષિક કરવામાં આવી છે.
(બ) કન્યાઓને પોસ્ટ મેટ્રીક શિષ્યવૃત્તિના લાભ આવકની મર્યાદા ધ્યાનમાં લીધા સિવાય આપવામાં આવે છે.
૧૦. સામાજિક શૈક્ષણિક રીતે પછાતવર્ગ જાહેર થયેલ જાતિઓના તમામ બાળકોને તેમજ લઘુમતિ કોમોના ધોરણ ૧ થી ૮માં ભણતા બાળકો માટે રૂ. ૩૦૦/ની ગણવેશ સહાય આપવાની યોજના અમલમાં છે.
૧૧. સામાજિક અને શૈક્ષણિક રીતે પછાત વર્ગોના છાત્રાલયો અને આશ્રમશાળાની માન્ય સંખ્યાના ૨૫% સુધી પ્રવેશ માટે જગ્યાઓ અનામત રાખવા ઠરાવેલ છે.
૧૨. સામાજિક અને શૈક્ષણિક રીતે પછાત વર્ગના તબીબી સ્નાતકોને રૂ. ૪૦,૦૦૦/- લોન તથા રૂ. ૨૫,૦૦૦/- સહાય અને કાયદાના સ્નાતકોને રૂ. ૭,૦૦૦/- લોન અને રૂ. ૫,૦૦૦/- સહાય આપવામાં આવે છે.
૧૩. વિકસતી જાતિના યુવાનોને આઇ.એ.એસ/આઇ.પી.એસની તાલીમ માટે માસિક રૂ. ૧૦૦૦/- સ્ટાઇપેન્ડ આપવામાં આવે છે. આ ઉપરાંત પુસ્તકો ખરીદવા માટે રૂ. ૫૦૦/- આપવામાં આવે છે.
૧૪. માનવ ગરીમા યોજના જેમાં સ્વરોજગારમાં રોકાયેલ પછાતવર્ગના લાભાર્થીઓને સાધન સહાય આપવામાં આવે છે.
૧૫. સિવણવર્ગના સ્ટાઇપેન્ડના માસિક રૂ. ૨૫૦/- આપવામાં આવે છે. તેમજ રૂ. ૬,૦૦૦/-ની મર્યાદામાં સિલાઇ મશીન ખરીદવા સહાય આપવામાં આવે છે.
૧૬. સામાજિક અને શૈક્ષણિક રીતે પછાતવર્ગોની જાતિઓને વ્યક્તિગત ધોરણે મકાન માટે રૂ. ૭૦,૦૦૦/- સુધીની સહાય આપવામાં આવે છે. આવી યોજનાઓનો લાભ સમાન દરે આર્થિક રીતે પછાત વર્ગોને આપવા જરૂરી જોગવાઈ કરેલ છે.
૧૭. વિકસતી જાતિના વિદ્યાર્થીઓ માટે ધોરણ ૧૦ અને ધોરણ ૧૨ની પરીક્ષામાં પ્રથમ ૧ થી ૩ ક્રમમાં પાસ થનારને રૂ. ૩૧,૦૦૦/- થી રૂ. ૧૧,૦૦૦/- સુધી ઇનામ આપવાની યોજના અમલમાં છે.
૧૮. સ્વનિર્ભર કોલેજમાં વિચરતી-વિમુક્ત જાતિના વિદ્યાર્થીઓને પોસ્ટ એસ.એસ.સી.ના અભ્યાસક્રમો માટે રૂ. ૫૦,૦૦૦/- શિષ્યવૃત્તિ આપવામાં આવે છે.
૧૯. સામાજિક અને શૈક્ષણિક તેમજ આર્થિક રીતે પછાતવર્ગની કન્યાઓને લગ્ન પ્રસંગે સરકારશ્રી તરફથી કુંવરબાઇના મામેરાની યોજના હેઠળ રૂ. ૧૦,૦૦૦/- સહાય આપવામાં આવે છે.
૨૦. સામાજિક અને શૈક્ષણિક રીતે પછાતવર્ગના સમુહલગ્નમાં જોડાનાર યુગલને યુગલદીઠ રૂ. ૧૦,૦૦૦/- અને લગ્ન આયોજક સંસ્થાને યુગલદીઠ રૂ. ૨,૦૦૦/ સહાય આપવામાં આવે છે.
૨૧. સા.શૈ.પ.વ.ના લેખકો- કવિઓને સાહિત્ય પ્રકાશન માટે રૂ. ૧૦,૦૦૦/ સહાય આપવામાં આવે છે.
૨૨. સામાજિક અને શૈક્ષણિક રીતે પછાતવર્ગના લોકોને કળા, કૌશલ્યના સાધનો ખરીદવા રૂ. ૫,૦૦૦/- સહાય આપવામાં આવે છે.

૨૩. સામાજિક અને શૈક્ષણિક રીતે પછાતવર્ગોના વિકાસ માટે કલ્યાણકારી પ્રવૃત્તિઓ કરતી વ્યક્તિઓને રૂ. ૧.૦૦/- લાખનો પૂજ્ય રવિશંકર મહારાજ એવોર્ડ આપવામાં આવે છે.
૨૪. સામાજિક અને શૈક્ષણિક રીતે પછાતવર્ગના લોકોને વિકાસ માટે કલ્યાણકારી પ્રવૃત્તિઓ કરતી સ્વૈચ્છિક સંસ્થાઓને રૂ. ૧.૦૦/- લાખનો નાલંદા એવોર્ડ આપવામાં આવે છે.
૨૫. ધો. ૧૨માં ૭૦ % કે તેથી વધુ ગુણ મેળવનાર વિદ્યાર્થીઓને વિના મૂલ્યે ટેબલેટ આપવામાં આવે છે.
૨૬. ખ્યાતનામ સ્કૂલોમાં વિચરતી-વિમુક્ત જાતિના વિદ્યાર્થીઓને શિષ્ય વૃત્તિ આપવામાં આવે છે.
૨૭. અતિ પછાત, વધુ પછાત જાતિ અને વિચરતી-વિમુક્ત જાતિના ધો. ૧૧-૧૨ વિજ્ઞાન પ્રવાહમાં અભ્યાસ કરતા વિદ્યાર્થીઓને ખાનગી ટ્યુશન માટે સહાય આપવામાં આવે છે.
૨૮. ધો.૧૦માં ૭૦% કે તેથી વધુ ગુણ મેળવનાર સામાજિક અને શૈક્ષણિક રીતે પછાતવર્ગોના વિદ્યાર્થીઓને નીટ, જી, ગુજકેટની પ્રારંભિક પરીક્ષાની તૈયારી માટે કોચીંગ માટે રૂ.૨૦,૦૦૦/- પ્રોત્સાહક સહાય આપવામાં આવે છે.

પછાતવર્ગ કલ્યાણ અંગે થયેલ કામગીરી અંગે વર્ષ ૨૦૧૬-૨૦૧૭ માં સિદ્ધ કરેલ તથા વર્ષ ૨૦૧૭-૨૦૧૮ અને ૨૦૧૮-૨૦૧૯ના વર્ષ માટે નિયત કરેલ ભૌતિક લક્ષ્યાંકોની વિગત નીચે પ્રમાણે છે.

ક્રમ	યોજનાનું નામ	સિદ્ધ થયેલ ભૌતિક લક્ષ્યાંક ૨૦૧૬ - ૨૦૧૭	(સુચિત ભૌતિક લક્ષ્યાંકો)	
			૨૦૧૭ - ૨૦૧૮	૨૦૧૮-૨૦૧૯
૧	૨	૩	૪	૫
૧	સામાજિક અને શૈક્ષણિક રીતે પછાતવર્ગનું કલ્યાણ:			
૧	પરીક્ષા ફી પ્રિ.એસ.એસ.સી. અભ્યાસક્રમમાં શિષ્યવૃત્તિ	૩૦,૪૩,૫૧૩,	૩૧,૫૨,૦૦૦	૩૩,૩૨,૦૦૦
૨	ધંધાકીય અભ્યાસક્રમમાં શિષ્યવૃત્તિ	૪૬,૧૨૪	૪૧,૬૬૭	૪૫,૧૦૪
૩	ઉચ્ચતર માધ્યમિક શિક્ષણમાં શિષ્યવૃત્તિ	૭૧,૫૯૦	૯૩,૦૦૦	૮૫,૨૭૧
૪	મફત ગણવેશ યોજના	૨૫,૬૭,૬૬૦	૨૮,૩૩,૩૩૩	૨૭,૮૩,૩૩૩
૫	નવા છાત્રાલયો	૭૨૩ જુનાનો નિભાવ	૨૫ નવા અને ૭૨૩ જુના છાત્રાલયનો નિભાવ	૭૬૯ છાત્રાલયનો નિભાવ
૬	વ્યક્તિગત મકાન સહાય	૧૪,૫૩૭	૧૪,૦૦૦	૧૪,૦૦૦
૭	પૂર્વ પરિક્ષા તાલીમ કેન્દ્ર	જુનાનો નિભાવ	જુનાનો નિભાવ	જુનાનો નિભાવ
૮	મહિલા સિવણ વર્ગો	જુનાનો નિભાવ	જુનાનો નિભાવ	જુનાનો નિભાવ
૯	નાના ઉદ્યોગ ધંધા	૧૭,૧૬૬	૨૦,૦૦૦	૨૦,૦૦૦
૧૦	મામેરા માટે સહાય	૧૧,૩૬૭	૧૨,૦૦૦	૧૫,૦૦૦
૨	આર્થિક રીતે પછાતવર્ગોનું કલ્યાણ			
૧	પરીક્ષા ફી પ્રી એસ.એસ.સી અભ્યાસ ક્રમમાં શિષ્યવૃત્તિ	૫,૫૧,૮૩૦	૫,૮૪,૦૦૦	૬, ૪૪,૦૦૦
૨	ધંધાકીય અભ્યાસક્રમોમાં શિષ્યવૃત્તિ	૬,૮૬૧	૬,૨૫૦	૭,૬૨૫
૩	ઉચ્ચતર માધ્યમિક શિક્ષણમાં શિષ્યવૃત્તિ	૧૪,૮૦૬	૨૨,૨૦૦	૨૨,૨૦૦
૪	ગૃહ ઉદ્યોગ ધંધાં માટે સહાય	૯૩૨	૨૫૦૦	૨૫૦૦

૫	મફત કપડાની યોજના	૪,૫૪,૦૬૬	૫,૦૦,૦૦૦	૫,૦૦,૦૦૦
૬	મામેરા માટે સહાય	૨૩૮૫	૨૨૫૦	૩૨૫૦
૩	લઘુમતિઓનું કલ્યાણ:			
૧	પરિક્ષા ફી પ્રી એસ.એસ.સી. અભ્યાસક્રમમાં શિષ્યવૃત્તિ	૩,૬૧,૨૯૪	૩,૨૦,૦૦૦	૩,૨૦,૦૦૦
૨	ધંધાકીય અભ્યાસક્રમોમાં શિષ્યવૃત્તિ	૧૮૯૯	૨૦૦૦	૩૦૦૦
૩	ઉચ્ચતર માધ્યમિક અભ્યાસ ક્રમમાં શિષ્યવૃત્તિ	૩૮૫૫	૭,૭૭૭	૭,૭૭૭
૪	ગૃહઉદ્યોગ ધંધા માટે સહાય	૭૯૮	૨,૦૦૦	૨,૦૦૦
૫	મફત ગણવેશ યોજના	૩,૭૮,૦૭૦	૪,૫૦,૦૦૦	૪,૫૪,૦૦૦
૪	વિચરતી વિમુક્ત જાતિનું કલ્યાણ:			
૧	પ્રી એસ.એસ.સી. અભ્યાસક્રમમાં શિષ્યવૃત્તિ	૪,૮૬,૦૮૬	૪,૬૪,૦૦૦	૪,૮૦,૦૦૦
૨	મફત ગણવેશ	૫,૧૦,૭૮૬	૫,૬૬,૬૦૦	૫,૭૧,૬૦૦
૩	સ્વરોજગારી માટે સહાય	૪૪૮	૧૦૦૦	૧૦૦૦
૪	મકાન સહાય	૧૩૪૫	૧૨૦૦	૧૨૦૦
૫	સ્વનિર્ભર કોલેજમાં શિષ્યવૃત્તિ	૨૮૮૯	૧૬૦૦	૨૦૦૦

ભાગ-૩ પત્રક-ક

કાર્યક્રમ અને પ્રવૃત્તિનું વર્ગીકરણ - નાણાકીય જરૂરિયાત

માંગણી નં - ૯૨, મુખ્ય સદર : અનુસૂચિત જાતિઓ, અનુસૂચિત આદિજાતિઓ અને અન્ય પછાત વર્ગોનું કલ્યાણ

(રૂ. લાખમાં)

ક્રમ	ગૌણ સદર	૨૦૧૬-૧૭નો હિસાબ		૨૦૧૭-૧૮ની જોગવાઈ		૨૦૧૭-૧૮ની સુધારેલ જોગવાઈ		૨૦૧૮-૧૯ની જોગવાઈ			
		આયોજન	આયોજન બહાર	મૂડી	મહેસૂલ	મૂડી	મહેસૂલ	ચાલુ બાબત	નવી બાબત	સ્થાયી ખર્ચ	કુલ
૧	૨	૩	૪	૫	૬	૭	૮	૯	૧૦	૧૧	૧૨
૧	૦૦૧ નિર્દેશ અને વહીવટ	૭૨૮.૬૬	૭૯૫.૫૩	૦.૦૦	૧૮૭૮.૭૬	૦.૦૦	૧૯૧૧.૬૦	૧૦૨૩.૫૦	૧૦૮.૦૮	૮૯૬.૬૨	૨૦૨૮.૨૦
૨	૧૦૧ વિમુક્ત અને અસ્થાયી જાતિનું કલ્યાણ	૬૭૨૯.૩૨	૨૩૧.૯૫	૦.૦૦	૭૦૯૪.૨૯	૦.૦૦	૭૬૭૯.૬૮	૭૬૪૬.૫૫	૧૭૧૩.૦૦	૨૩૫.૪૭	૯૫૯૫.૦૨
૩	૧૦૨ આર્થિક વિકાસ	૧૦૬૧.૬૪	૩૫૬.૩૬	૦.૦૦	૨૪૭૩.૫૮	૦.૦૦	૨૪૬૭.૩૮	૨૫૪૯.૩૦	૦.૦૦	૧૪.૫૮	૨૫૬૩.૮૮
૪	૧૯૦ જાહેર ક્ષેત્રને નાણાકીય સહાય	૫૨૪.૭૪	૦.૦૦	૦.૦૦	૫૨૫.૦૦	૦.૦૦	૬૨૩.૦૦	૬૦૦.૦૦	૧૦.૩૦	૦.૦૦	૬૧૦.૩૦
૫	૨૭૭ શિક્ષણ	૬૨૨૫૦.૭૪	૨૦૭૩.૬૭	૦.૦૦	૭૭૪૯૧.૯૬	૦.૦૦	૭૫૯૨૨.૯૬	૭૬૯૭૩.૨૫	૧૨૩૨૬.૩૬	૨૪૧૬.૧૯	૯૧૭૧૫.૮૦
૬	૨૮૨ આરોગ્ય	૮૨૫.૦૦	૦.૦૦	૦.૦૦	૯૦૦.૦૦	૦.૦૦	૯૦૦.૦૦	૯૦૦.૦૦	૦.૦૦	૦.૦૦	૯૦૦.૦૦
૭	૨૮૩ આવાસન	૭૧૩૧.૪૭	૦.૦૦	૦.૦૦	૫૫૦૦.૦૦	૦.૦૦	૬૩૫૦.૦૦	૬૦૦૦.૦૦	૦.૦૦	૦.૦૦	૬૦૦૦.૦૦
૮	૮૦૦ અન્ય ખર્ચ	૬૨૯૭.૭૪	૨૮.૮૪	૦.૦૦	૩૯૧૭.૩૬	૦.૦૦	૩૯૦૬.૧૬	૪૦૮૪.૦૦	૨૮.૪૪	૫૩.૨૬	૪૧૬૫.૭૦
	સરવાળો ૧ થી ૮	૮૫૫૪૯.૩૧	૩૪૮૬.૩૫	૦.૦૦	૯૯૭૮૦.૯૫	૦.૦૦	૯૯૭૬૦.૭૮	૯૯૭૭૬.૬૦	૧૪૧૮૬.૧૮	૩૬૧૬.૧૨	૧૧૭૫૭૮.૯૦
	માંગણી ક્રમાંક : ૯૧ મુ. ૨૨૫૧	૦.૦૦	૦.૦૦	૦.૦૦	૧૦૦.૦૦	૦.૦૦	૧૦૦.૦૦	૧૦૦.૦૦	૦.૦૦	૦.૦૦	૧૦૦.૦૦
	માંગણી ક્રમાંક : ૮૪ માર્ગ અને મકાન વિભાગ	૩૩૯.૭૧	૦.૦૦	૨૯૩૨.૦૦	૦.૦૦	૯૭૨.૫૦	૦.૦૦	૨૨૫૫.૦૦	૧૫૦૧.૯૧	૦.૦૦	૩૭૫૬.૯૧
૯	મુખ્ય સદર - ૪૨૨૫	૬૧૫.૦૦	૦.૦૦	૫૭૬.૦૦	૦.૦૦	૫૭૭.૦૦	૦.૦૦	૬૦૧.૦૦	૫૦૦.૦૦	૦.૦૦	૧૧૦૧.૦૦
૧૦	મુખ્ય સદર - ૬૨૨૫	૫૬૩૯.૦૫	૦.૦૦	૮૫૦૫.૪૦	૦.૦૦	૮૪૨૭.૨૦		૮૬૧૦.૪૦	૫૨૫૦૦.૦૦	૦.૦૦	૬૧૧૧૦.૪૦
	સરવાળો ૯ થી ૧૦	૬૨૫૪.૦૫	૦.૦૦	૯૦૮૧.૪૦	૦.૦૦	૯૦૦૪.૨૦	૦.૦૦	૯૨૧૧.૪૦	૫૩૦૦૦.૦૦	૦.૦૦	૬૨૨૧૧.૪૦
	કુલ સરવાળો	૯૨૧૪૩.૦૭	૩૪૮૬.૩૫	૧૨૦૧૩.૪૦	૯૯૮૮૦.૯૫	૯૯૭૬.૭૦	૯૯૮૬૦.૭૮	૧૧૧૩૪૩.૦૦	૬૮૬૮૮.૦૯	૩૬૧૬.૧૨	૧૮૩૬૪૭.૨૧

ભાગ-૩ પત્રક - ૬
કાર્યક્રમ અને પ્રવૃત્તિનું વર્ગીકરણ
નાણાકીય જરૂરિયાત

આશ્રમ શાળાઓની છેલ્લા ત્રણ વર્ષની પરિસ્થિતિ

(રૂ.લાખમાં)

ક્રમાંક	ગૌણ સદર	૨૦૧૬-૧૭નો હિસાબ		૨૦૧૭-૧૮ની જોગવાઈ		૨૦૧૭-૧૮ની સુધારેલ જોગવાઈ		૨૦૧૮-૧૯ની જોગવાઈ		
		આયોજન	આયોજન બહાર	મૂડી	મહેસૂલ	મૂડી	મહેસૂલ	મૂડી	મહેસૂલ	કુલ
૧	૨	૩	૪	૫	૬	૭	૮	૯	૧૦	૧૧
૧	માંગણી નં - ૯૫ ૨૨૨૫ અનુસૂચિત જાતિઓ, અનુસૂચિત આદિજાતિઓ અને અન્ય પછાત વર્ગોનું કલ્યાણ બીસીકે - ૨૭ આશ્રમ શાળાઓ (અનુસૂચિત જાતિઓ)	૩૧૫૦.૨૬	૨૫૦.૦૦	૦.૦૦	૩૨૫૦.૦૦	૦.૦૦	૩૨૫૦.૦૦	૦.૦૦	૩૩૦૦.૦૦	૩૩૦૦.૦૦
૧	માંગણી નં - ૯૨ ૨૨૨૫ અનુસૂચિત જાતિઓ, અનુસૂચિત આદિજાતિઓ અને અન્ય પછાત વર્ગોનું કલ્યાણ બીસીકે - ૨૭ આશ્રમ શાળાઓ (વિચરતી- વિમુક્ત જાતિઓ)	૪૫૨.૯૭	૨૧૧.૦૫	૪૦૦.૦૦	૩૦૦.૦૦	૪૦૦.૦૦	૩૦૦.૦૦	૪૦૦.૦૦	૨૧૮.૦૦	૬૧૮.૦૦
૨	માંગણી નં - ૯૨ ૨૨૨૫ અનુસૂચિત જાતિઓ, અનુસૂચિત આદિજાતિઓ અને અન્ય પછાત વર્ગોનું કલ્યાણ બીસીકે - ૨૭ આશ્રમ શાળાઓ (સામાજિક અને શૈક્ષણિક પછાત વર્ગોનું કલ્યાણ)	૭૩૫૪.૩૧	૧૦૭૧.૮૦	૬૫૦૦.૦૦	૧૫૦૦.૦૦	૬૫૦૦.૦૦	૧૫૦૦.૦૦	૬૬૦૦.૦૦	૧૫૦૦.૦૦	૮૧૦૦.૦૦
	કુલ સરવાળો	૧૦૯૫૭.૫૪	૧૫૩૨.૮૫	૬૯૦૦.૦૦	૫૦૫૦.૦૦	૬૯૦૦.૦૦	૫૦૫૦.૦૦	૭૦૦૦.૦૦	૫૦૧૮.૦૦	૧૨૦૧૮.૦૦

ભાગ - ૪
નાણાંકીય જરૂરિયાતની સમજૂતી

૧. નિર્દેશ અને વહીવટ

આ કાર્યક્રમ હેઠળ વર્ષ ૨૦૧૮-૨૦૧૯ માટે રૂ.૨૦૨૮.૨૦ લાખની નિર્દેશ અને વહીવટ માટે જોગવાઈ કરવામાં આવેલ છે.

આ સદરે ખાસ કરીને અધિકારીઓના પગાર, મહેકમ, મોઘવારી ભથ્થા, કચેરી ખર્ચ,રેન્ટ અને ટેક્ષ, જાહેરાતો, બીન સરકારી સભ્યોના ભથ્થા, પછાતવર્ગના ઉત્કર્ષ માટે કરવામાં આવતી પ્રવૃત્તિમાં રોકાયેલ પ્રચારકો માટે સ્વૈચ્છિક સંસ્થાઓને સહાયક અનુદાન વગેરેનો સમાવેશ થાય છે.

મહેકમ

ક્રમ	મહેકમની સંખ્યા	૧-૧૦-૨૦૧૭ની સ્થિતિએ.
૧	રાજ્યપત્રિત મહેકમ	૭૯
૨	બિનરાજ્યપત્રિત મહેકમ	૧૨૨૬
	કુલ	૧૩૦૫

શૈક્ષણિક યોજનાઓ

૧. અન્ય પછાતવર્ગોના પ્રાથમિક કક્ષાના વિદ્યાર્થીઓને શૈક્ષણિક પ્રોત્સાહન:-

૧. ધોરણ ૧ થી ૧૦માં અભ્યાસ કરતા વિકસતી જાતિ અને વિચરતી વિમુક્ત જાતિના વિદ્યાર્થીઓને ધોરણ ૧ થી ૮માં સરકારી શાળામાં રૂ.૫૦૦/- અને ધોરણ ૯ થી ૧૦માં રૂ.૭૫૦/- અને કન્યાઓને ધોરણ ૫માં વાર્ષિક રૂ.૫૦૦/- અને ધોરણ ૬ થી ૧૦માં વાર્ષિક રૂ.૭૫૦/- શિષ્યવૃત્તિ આપવામાં આવે છે.
૨. સામાજિક શૈક્ષણિક રીતે પછાતવર્ગ, આર્થિક પછાતવર્ગ, લઘુમતી તેમજ વિચરતી અને વિમુક્ત જાતિના વિદ્યાર્થીઓ કે જેઓ ધોરણ ૧ થી ૮માં અભ્યાસ કરતા હોય તેઓને વાર્ષિક રૂ.૩૦૦ની ગણવેશ સહાય આપવામાં આવે છે.
૩. ધોરણ ૯માં અભ્યાસ કરતી સામાજિક અને શૈક્ષણિક રીતે પછાતવર્ગની કન્યાઓને સાયકલ સહાય આપવામાં આવે છે.
૪. વર્ષ ૨૦૧૬-૧૭માં રૂ.૪૧૩૭૮.૪૯/- લાખનો ખર્ચ કરવામાં આવ્યો હતો. ૨૦૧૭-૧૮માં રૂ.૪૬૧૪૦.૨૫/- લાખની જોગવાઈ કરવામાં આવી હતી. જ્યારે ૨૦૧૮-૧૯માં રૂ.૫૯૧૮૫.૨૫/- લાખની જોગવાઈ કરવામાં આવી છે.

૨. મફત ગણવેશ યોજના:-

૧. સામાજિક અને શૈક્ષણિક રીતે પછાતવર્ગની કન્યાઓ અને અતિ પછાત જાતિના વિદ્યાર્થીઓને એસ.એસ.સી. પછીના તબીબી, ઇજનેરી વગેરે ડીગ્રી અને ડીપ્લોમા અભ્યાસક્રમો માટે ભારત સરકાર દ્વારા નક્કી કરવામાં આવેલ જૂથ A થી E માટે રૂ.૯૦૦/- થી રૂ.૪૨૫૦/-ના વાર્ષિક દરે શિષ્યવૃત્તિ આપવામાં આવે છે.
૨. સામાજિક અને શૈક્ષણિક પછાતવર્ગો, આર્થિક રીતે પછાત વર્ગો, વિચરતી વિમુક્ત જાતિઓના વિદ્યાર્થીઓને આઇ.ટી.આઇ.ના અભ્યાસક્રમો માટે માસિક રૂ.૪૦૦/- સ્ટાઇપેન્ડ આપવામાં આવે છે.
૩. મેડીકલ અને એન્જીનીયરીંગમાં અભ્યાસ કરતા સામાજિક અને શૈક્ષણિક રીતે પછાત વર્ગના વિદ્યાર્થીઓને માસિક રૂ.૧૨૦૦/- ભોજનબીલ રાહત આપવામાં આવે છે.
૪. મેડીકલ અને એન્જીનીયરીંગના સાધનો ખરીદવા રૂ.૩૦૦૦/- થી રૂ.૧૦,૦૦૦/- સુધીની સહાય આપવામાં આવે છે.
૫. એમ.ફીલના અભ્યાસક્રમ માટે માસિક રૂ.૨૫૦૦/- અને પી.એચ.ડી. માટે માસિક રૂ.૩૦૦૦/- વૃત્તિકા આપવામાં આવે છે.
૬. ધો.૧૨ વિજ્ઞાન પ્રવાહમાં ૭૦ ટકા કે તેથી વધુ ગુણ સાથે પાસ થનાર સામાજિક અને શૈક્ષણિક પછાતવર્ગના વિદ્યાર્થીને વિના મૂલ્યે ટેબલેટ આપવામાં આવે છે.
૭. વિચરતી-વિમુક્ત જાતિના સેલ્ફ ફાયનાન્સ કોલેજમાં અભ્યાસ કરતા વિદ્યાર્થીઓને શિક્ષણ ફી, ટ્યુશન ફી, રજીસ્ટ્રેશન ફી તેમજ શિષ્યવૃત્તિ માટે રૂ.૫૦,૦૦૦/- સુધીની સહાય આપવામાં આવે છે.
૮. વર્ષ ૨૦૧૬-૧૭માં રૂ.૬૮૦૧.૪૩/- લાખનો ખર્ચ કરવામાં આવ્યો હતો. ૨૦૧૭-૧૮માં રૂ.૭૩૯૬.૨૫/- લાખની જોગવાઈ કરવામાં આવી હતી. જ્યારે ૨૦૧૮-૧૯માં રૂ.૭૬૯૮.૨૫/- લાખની જોગવાઈ કરવામાં આવી છે.

૩. ગ્રાન્ટ ઇન એઇડ છાત્રાલયો અને આશ્રમ શાળાઓ:-

૧. રાજ્યમાં સામાજિક શૈક્ષણિક રીતે પછાતવર્ગો અને વિચરતી વિમુક્ત જાતિઓના માધ્યમિક કક્ષાના વિદ્યાર્થીઓ માટે ૭૪૫ ગ્રાન્ટ ઇન એઇડ છાત્રાલયો ચાલે છે. જેમાં વિદ્યાર્થીઓને વિના મૂલ્યે રહેવા અને જમવાની સવલત આપવામાં આવે છે.
૨. રાજ્યમાં સામાજિક શૈક્ષણિક રીતે પછાતવર્ગો અને વિચરતી વિમુક્ત જાતિઓના પ્રાથમિક કક્ષાના વિદ્યાર્થીઓ માટે ૧૮૮ ગ્રાન્ટ ઇન એઇડ છાત્રાલયો ચાલે છે. જેમાં વિદ્યાર્થીઓને વિના મૂલ્યે રહેવા, જમવા અને ભણવાની સવલત આપવામાં આવે છે.
૩. વર્ષ ૨૦૧૬-૧૭માં રૂ.૧૫૯૮૦.૭૦/- લાખનો ખર્ચ કરવામાં આવ્યો હતો. ૨૦૧૭-૧૮માં રૂ.૧૬૨૯૩.૩૦/- લાકડી જોગવાઈ કરવામાં આવી હતી. જ્યારે ૨૦૧૮-૧૯માં રૂ.૧૬૩૧૦.૫૦/- લાખની જોગવાઈ કરવામાં આવી છે.

૪. સરકારી છાત્રાલયો અને આદર્શ નિવાસી શાળાઓ:-

૧. ધોરણ ૧૧-૧૨ અને મેડીકલ, એન્જીનીયરીંગ તથા કોલેજોમાં અભ્યાસ કરતા વિદ્યાર્થીઓ માટે રાજ્યમાં કુલ ૬૩ છાત્રાલયો ચાલે છે. જેમાં વિદ્યાર્થીઓને વિના મૂલ્યે રહેવા અને જમવાની સવલત આપવામાં આવે છે.
૨. ધો.૯ થી ૧૨ના અભ્યાસક્રમો માટે રાજ્યમાં ૩૩ આદર્શ નિવાસી શાળાઓ ચાલે છે. જેમાં વિદ્યાર્થીઓને વિના મૂલ્યે રહેવા, જમવા અને ભણવાની સવલત આપવામાં આવે છે.
૩. વર્ષ ૨૦૧૬-૧૭માં રૂ. ૫૩૦૬.૨૬/-લાખનો ખર્ચ કરવામાં આવ્યો હતો. ૨૦૧૭-૧૮માં રૂ.૫૪૧૩.૨૧/-લાખની જોગવાઈ કરવામાં આવી હતી. જ્યારે વર્ષ ૨૦૧૮-૨૦૧૯માં રૂ.૬૧૯૩.૨૫/-લાખની જોગવાઈ કરવામાં આવી છે.

આર્થિક ઉત્કર્ષની યોજનાઓ

૫. સ્વરોજગારી માટે નાણાકીય સહાય: -

૧. સામાજિક શૈક્ષણિક રીતે પછાતવર્ગ તથા આર્થિક રીતે પછાતવર્ગ તથા લઘુમતિ જાતિના લોકોને એકમ દીઠ કિંમતના ૧/૩ ભાગ અથવા રૂ.૧૦,૦૦૦/-ની મર્યાદામાં રહીને સબસીડી પેટે મંજૂર કરવામાં આવે છે. જ્યારે સામાજિક અને શૈક્ષણિક રીતે પછાતવર્ગની અતિ પછાતવર્ગની અતિ પછાત ૧૨ જાતિઓમાં એકમ દીઠ ૫૦ ટકા અને વધુમાં વધુ રૂ.૫૦૦૦/-ની મર્યાદામાં સબસીડી મંજૂર કરવામાં આવે છે.
૨. માનવ ગરિમા યોજના અંતર્ગત સ્વરોજગારી માટે સાધન સહાય આપવામાં આવે છે.
૩. સામાજિક શૈક્ષણિક રીતે પછાતવર્ગોના કારીગરોને કલા કૌશલ્યના સાધનો ખરીદવા રૂ.૫૦૦૦/- સહાય આપવામાં આવે છે.
૪. વર્ષ ૨૦૧૬-૧૭માં રૂ.૧૦૨૭.૫૫/-લાખનો ખર્ચ કરવામાં આવ્યો હતો. ૨૦૧૭-૧૮માં રૂ.૧૪૪૩.૮૦/-લાખની જોગવાઈ કરવામાં આવી હતી. જ્યારે ૨૦૧૮-૧૯માં રૂ.૧૫૪૩.૮૦/-લાખની જોગવાઈ કરવામાં આવી છે.

૬. કૌશલ્યવર્ધક વિકાસ તાલીમ:-

૧. ધો.૧૦માં ૭૦% કે તેથી વધુ ગુણ મેળવનાર સામાજિક અને શૈક્ષણિક રીતે પછાતવર્ગોના વિદ્યાર્થીઓને નીટ, જી, ગુજકેટની પ્રારંભિક પરીક્ષાની તૈયારી માટે કોચીંગ માટે રૂ.૨૦,૦૦૦/- પ્રોત્સાહક સહાય આપવામાં આવે છે.
૨. ધો.૧૦માં ૭૦% કે તેથી વધુ ગુણ મેળવનાર સામાજિક અને શૈક્ષણિક રીતે પછાતવર્ગોના વિદ્યાર્થીઓને આઈઆઈએમ, સેપ્ટ, એનેલયુની પ્રારંભિક પરીક્ષાની તૈયારી માટે કોચીંગ માટે રૂ.૨૦,૦૦૦/- પ્રોત્સાહક સહાય આપવામાં આવે છે.
૩. સામાજિક અને શૈક્ષણિક પછાત વર્ગ, લઘુમતી અને વિચરતી-વિમુક્ત જાતિની બહેનોને સિવણની તાલીમ માટે માસિક રૂ.૨૫૦/- વિચરતી -વિમુક્ત જાતિની બહેનોને માસિક રૂ.૩૫૦/- સ્ટાઇપેન્ડ અને સિલાઈ મશીન ખરીદવા રૂ.૬૦૦૦/- સહાય આપવામાં આવે છે.
૪. વિકસતી જાતિના ઉમેદવારો આઈ.એ.એસ./આઈ.પી.એસ.ની પરીક્ષામાં સફળતા પ્રાપ્ત કરી શકે તે માટે તેમને રૂ.૧૦૦૦/- સ્ટાઇપેન્ડ આપવામાં આવે છે. જ્યારે પુસ્તકો ખરીદવા રૂ.૫૦૦/-ની સહાય એક જ વખત આપવામાં આવે છે.
૫. વર્ષ ૨૦૧૬-૧૭માં રૂ.૨૫૧.૬૫/-લાખનો ખર્ચ કરવામાં આવ્યો હતો. ૨૦૧૭-૧૮માં રૂ.૧૦૬૮.૭૨/-લાખની જોગવાઈ કરવામાં આવી હતી. જ્યારે ૨૦૧૮-૧૯માં રૂ.૧૦૫૮.૦૫/-લાખની જોગવાઈ કરવામાં આવી છે.

આરોગ્ય ગૃહ નિર્માણ અને અન્ય યોજનાઓ

૭. પંડિત દીન દયાળ ઉપાધ્યાય આવાસ યોજના:-

૧. સામાજિક અને શૈક્ષણિક રીતે પછાત, આર્થિક પછાતવર્ગ અને વિચરતી-વિમુક્ત જાતિની વ્યક્તિઓને મકાન બાંધવા રૂ.૭૦,૦૦૦/- સુધીની સહાય આપવામાં આવે છે.
૨. વર્ષ ૨૦૧૬-૧૭માં રૂ.૭૭૮૦.૯૨/-લાખનો ખર્ચ કરવામાં આવ્યો હતો. ૨૦૧૭-૧૮માં રૂ.૬૦૦૦.૦૦/-લાખની જોગવાઈ કરવામાં આવી હતી. જ્યારે ૨૦૧૮-૧૯માં રૂ.૬૫૦૦.૦૦/-લાખની જોગવાઈ કરવામાં આવી છે.

૮. સામાજિક ઉત્થાન અને વિકાસ માટે નાણાકીય સહાય:-

૧. સામાજિક અને શૈક્ષણિક રીતે પછાતવર્ગ અને આર્થિક પછાતવર્ગની કન્યાને લગ્નપ્રસંગે મામેરાના ખર્ચને પહોંચી વળવા માટે રૂ.૧૦,૦૦૦/-નાણાકીય સહાય આપવામાં આવે છે.

૨. સામાજિક અને શૈક્ષણિક રીતે પછાતવર્ગના લોકો સામાજિક સુધારાના ભાગરૂપે સમુહ લગ્નમાં રૂ.૧૦,૦૦૦/-ની સહાય આપવામાં આવે છે. લગ્ન આયોજક સંસ્થાને યુગલદીઠ રૂ.૨૦૦૦/- વધુમાં વધુ ૨૫ યુગલો માટે રૂ.૫૦,૦૦૦/- આપવામાં આવે છે.

૩. વર્ષ ૨૦૧૬-૧૭માં રૂ.૧૭૨૫.૯૭/-લાખનો ખર્ચ કરવામાં આવ્યો હતો. ૨૦૧૭-૧૮માં રૂ.૨૧૪૨.૦૦/-લાખની જોગવાઈ કરવામાં આવી હતી. જ્યારે ૨૦૧૮-૧૯માં રૂ.૨૨૪૨.૦૦/-લાખની જોગવાઈ કરવામાં આવી છે.

૯. સામાજિક અને શૈક્ષણિક પછાત વર્ગોના મુકરર કરેલ તાલુકાઓ માટે ખાસ યોજના:-

૧. વર્ષ ૧૯૮૯-૯૦થી ખાસ પ્લાન હેઠળ સામાજિક અને શૈક્ષણિક રીતે પછાતવર્ગની ધનિષ્ઠ અને નોંધપાત્ર વસ્તી ધરાવતા ૧૩૫ તાલુકાઓમાં વ્યક્તિલક્ષી અને લાભાર્થીલક્ષી યોજનાઓ અમલમાં મુકવામાં આવી છે. આ યોજનાઓ જિલ્લા આયોજન મંડળ દ્વારા હાથ ધરવામાં આવે છે. આ તાલુકાઓમાં પાયાની અને માળખાકીય સવલતો જેવી કે પીવાનું પાણી, એપ્રોચ રોડ, વિજળીકરણ, આશ્રમશાળાઓ, છાત્રાલયો, શિક્ષણ, આરોગ્ય પેટા કેન્દ્રો જેવી સવલતો પૂરી પાડવામાં આવી રહી છે.

૨. વર્ષ ૨૦૧૬-૧૭માં રૂ.૬૭૫.૦૦/-લાખનો ખર્ચ કરવામાં આવ્યો હતો. ૨૦૧૭-૧૮માં રૂ.૬૭૫.૦૦/-લાખની જોગવાઈ કરવામાં આવી હતી. જ્યારે ૨૦૧૮-૧૯માં રૂ.૬૭૫.૦૦/-લાખની જોગવાઈ કરવામાં આવી છે.

૧૦. શૈક્ષણિક અને આર્થિક વિકાસ માટે લોન:-

૧. સામાજિક અને શૈક્ષણિક રીતે પછાતવર્ગ અને આર્થિક પછાતવર્ગના વિદ્યાર્થીઓને વિદેશમાં ઉચ્ચ અભ્યાસ માટે રૂ.૧૫.૦૦/- લાખની ૪ ટકા વ્યાજના દરે લોન આપવામાં આવે છે.

૨. સામાજિક અને શૈક્ષણિક રીતે પછાતવર્ગોના ઉમેદવારોને કોમર્શીયલ પાયલોટની તાલીમ માટે રૂ.૨૫.૦૦ લાખની ૪ ટકા વ્યાજના દરે લોન આપવામાં આવે છે.

૩. કાયદાના વ્યવસાયમં સ્થાયી થવા માટે કાયદા સ્નાતકોને રૂ.૫૦૦૦/- સહાય અને રૂ.૭૦૦૦/- વ્યાજ મુક્ત લોન આપવામાં આવે છે. તબીબી સ્નાતકોને રૂ.૨૫,૦૦૦/- સહાય અને રૂ.૪૦,૦૦૦/- ૪ ટકાના દરે લોન આપવામાં આવે છે.

૪. વર્ષ ૨૦૧૬-૧૭માં રૂ.૨૧૪૪.૦૦/-લાખનો ખર્ચ કરવામાં આવ્યો હતો. ૨૦૧૭-૧૮માં રૂ.૨૪૭૯.૨૦/-લાખની જોગવાઈ કરવામાં આવી હતી. જ્યારે ૨૦૧૮-૧૯માં રૂ.૨૫૫૫.૪૦/-લાખની જોગવાઈ કરવામાં આવી છે.

વર્ષ ૨૦૧૮-૧૯માં રજુ થયેલ નવી બાબતની યાદી
(નિયામક, વિકસતી જાતિ કલ્યાણ)

ક્રમ	યોજનાનું નામ	નવી બાબત	જાતિ	રકમ (રૂ.લાખમાં)
૧	ઓબીસી-૧ અન્ય પછાત વર્ગોના	ગણવેશ સહાય રૂ.૩૦૦/- થી વધારીને રૂ.૬૦૦/- કરવા	સાશૈપવ	૮૭૦૦.૦૦
૨	પ્રિ. એસ.એસ.સી પછીના વિદ્યાર્થીઓને શૈક્ષણિક પ્રોત્સાહન		આપવ	૧૩૮૦.૦૦
૩	ઓબીસી-૨ અન્ય પછાત વર્ગોના પોસ્ટ	વ્યવસાયીક અભ્યાસક્રમો માટે માસિક રૂ.૧૨૫/થી વધારીને રૂ. ૪૦૦/- કરવા.	સાશૈપવ	૧૬૫.૦૦
૪	એસ.એસ.સી પછીના વિદ્યાર્થીઓને શૈક્ષણિક પ્રોત્સાહન		આપવ	૬૬.૦૦
૫	ઓબીસી-૬ સરકારી છાત્રાલયો અને નિવાસી	જામનગર અને ભૂજ ખાતેના સમરસ છાત્રાલયમાં મહેકમ અને નિભાવ માટે	સાશૈપવ	૫૩૨.૫૬
૬	શાળાઓમાં નિવાસી સવલતો	આદર્શ નિવાસી શાળાના વિદ્યાર્થીઓને આપવામાં આવતા ગણવેશની મર્યાદા રૂ.૩૦૦/- થી વધારીને રૂ.૬૦૦/- કરવા	સાશૈપવ	૧૬.૮૦
૭		અગરીયા જાતિની આદર્શ નિવાસી શાળાના વિદ્યાર્થીઓને આપવામાં આવતા ગણવેશની મર્યાદા રૂ.૩૦૦/- થી વધારીને રૂ.૬૦૦/- કરવા	સાશૈપવ	૩.૦૦
૮	ઓબીસી- ૧૮ તમામ કક્ષાએ વહીવટી તંત્રને	નિયામક વિકસતી જાતિ કલ્યાણની ખાતાની કચેરી માટે નવુ ઝેરોક્ષ મશીન ખરીદવા	સાશૈપવ	૪.૭૧
૯	સંગીન બનાવવુ	અમદાવાદ, ભરૂચ અને અમરેલી જિલલા કચેરીનું રીનોવેશન કરવા બાબત	સાશૈપવ	૧૦૩.૩૭
૧૦	ઓબીસી- ૨૬ સરકારી મકાનોની મરામત સહિત સરકારી છાત્રાલયો અને નિવાસી	વેરાવળ જિ. ગીર સોમનાથ ખાતે ચાલતા સરકારી કુમાર છાત્રાલય મકાનનું બાંધકામ કરવામાં આવશે.	સાશૈપવ	૧૫૯.૦૦
૧૧	શાળાઓનું બાંધકામ	ઉના, જિ. ગીર સોમનાથ ખાતે ચાલતા સરકારી કન્યા છાત્રાલય મકાનનું બાંધકામ કરવામાં આવશે.	સાશૈપવ	૧૮૪.૦૦
૧૨		પ્રભાસ પાટણ (વેરાવળ) જિ. ગીર સોમનાથ ખાતે ચાલતા સરકારી કન્યા છાત્રાલય મકાનનું બાંધકામ કરવામાં આવશે.	સાશૈપવ	૧૫૯.૦૦
૧૩		રાજુલા જિ. અમરેલી ખાતે ચાલતા સરકારી કન્યા છાત્રાલય મકાનનું બાંધકામ કરવામાં આવશે.	સાશૈપવ	૧૫૧.૦૦
૧૪		રામનગર જિ. દેવભૂમિ દ્રારકા ખાતે ચાલતા સરકારી કુમાર છાત્રાલય મકાનનું બાંધકામ કરવામાં આવશે	સાશૈપવ	૧૯૯.૭૫
૧૫		મહુવા જિ.ભાવનગર ખાતે ચાલતા સરકારી કન્યા છાત્રાલય મકાનનું બાંધકામ કરવામાં આવશે.	સાશૈપવ	૧૯૩.૩૮
૧૬		રૈયા જિ.રાજકોટ ખાતે ચાલતા સરકારી કુમાર છાત્રાલય મકાનનું વર્ટીકલ વિસ્તૃતીકરણ કરવા બાબત	સાશૈપવ	૧૬૭.૦૦
૧૭		આદર્શ નિવાસી કુમાર અમરેલીના મકાનનું બાંધકામ	સાશૈપવ	૨૮૮.૭૮

૧૮	ઓબીસી - ૧૦ ગુજરાત પછાત વર્ગ વિકાસ નિગમ	હિસાબી અધિકારી વર્ગ-૨ અને સીનીયર કલાર્કની નવી જગ્યા ઉભી કરવા	સાશૈપવ	૭.૯૧
૧૯	ઓબીસી ૨૪ રાષ્ટ્રીય પછાત વર્ગ નાણાં અને વિકાસ નિગમમાં સામા સમાન ફાળો માટે ગુજરાત પછાત વર્ગ વિકાસ નિગમને લોન	વિકસતી જાતિ અને લઘુમતીના ઇસમોને નાના ઉદ્યોગ ધંધાઓ, પરિવહન તેમજ ઉચ્ચ શિક્ષણ માટે રાજ્ય સરકારના ફંડમાંથી સીધા ધિરાણ માટે ગુજરાત પછાત વર્ગ વિકાસ નિગમગુજરાત અલ્પ સંખ્યક નાણાં અને વિકાસ નિગમ, ગુજરાત ગોપાલક વિકાસ નિગમ, ગુજરાત ઠાકોર અને કોળી વિકાસ નિગમ અને ગુજરાત વિચરતી- વિમુક્ત જાતિ વિકાસ નિગમ લોન	સાશૈપવ	૨૫૦૦.૦૦
૨૦	એમએનટી -૧ લઘુમતીના પ્રાથમિક કક્ષાના વિદ્યાર્થીઓને શૈક્ષણિક પ્રોત્સાહન	ગણવેશ સહાય રૂ. ૩૦૦/- થી વધારીને રૂ.૬૦૦/- કરવા	લઘુમતી	૧૩૫૦.૦૦
૨૧	એમએનટી -૨ લઘુમતીના પોસ્ટ એસ.એસ.સી પછીના વિદ્યાર્થીઓને શૈક્ષણિક પ્રોત્સાહન	વ્યવસાયીક અભ્યાસક્રમો માટે માસિક રૂ.૧૨૫/થી વધારીને રૂ. ૪૦૦/- કરવા	લઘુમતી	૧૧૩.૦૦
૨૨	એમએનટી-૯ ગુજરાત અલ્પસંખ્યક નાણાં અને વિકાસ નિગમ	સીનીયર કલાર્કની નવી જગ્યા ઉભી કરવા	લઘુમતી	૨.૩૯
૨૩	ડીએનટી -૧ વિચરતી-વિકૃત જાતિના પ્રાથમિક કક્ષાના વિદ્યાર્થીઓને શૈક્ષણિક પ્રોત્સાહન	ગણવેશ સહાય રૂ. ૩૦૦/- થી વધારીને રૂ.૬૦૦/- કરવા	વિચ.વિમુ	૧૬૮૦.૦૦
૨૪	ડીએનટી -૨ વિચરતી-વિમુક્ત જાતિના પોસ્ટ એસ.એસ.સી પછીના વિદ્યાર્થીઓને શૈક્ષણિક પ્રોત્સાહન	વ્યવસાયીક અભ્યાસક્રમો માટે માસિક રૂ.૧૨૫/-થી વધારીને રૂ. ૪૦૦/- કરવા	વિચ.વિમુ	૩૩.૦૦
૨૫	ગુજરાત બિન અનામત શૈક્ષણિક અને આર્થિક વિકાસ નિગમ	ગુજરાત બિન અનામત શૈક્ષણિક અને આર્થિક વિકાસ નિગમને શેરમૂડી આપવા		૫૦૦.૦૦
૨૬		લોન ધિરાણ આપવા		૫૦૦૦૦.૦૦
૨૭	ગુજરાત રાજ્ય બિન અનામત	આયોગના અધ્યક્ષશ્રી માટે નવુ વાહન ખરીદવા		૧૫.૦૦
૨૮	વર્ગોનું આયોગ	ગુજરાત રાજ્ય બિન અનામત વર્ગોનું આયોગ માટે મહેકમ મંજૂર કરવા		૧૩.૪૪
		કુલ		૬૮૬૮૮.૦૯

કામગીરી અંદાજપત્ર
નિયામકશ્રી, સમાજ સુરક્ષા ખાતુ

નિયામકશ્રી, સમાજ સુરક્ષા

ભાગ-૧

પ્રસ્તાવના:-

ઉદ્દેશો:-

સમાજના અનિષ્ટોથી સમાજનું રક્ષણ કરવા તેમજ સમાજના નબળા વર્ગો જેવા કે નિરાધાર બાળકો, નિરાધાર વિકલાંગો, વૃધ્ધો વગેરેની સંભાળ માટે સામાજિક સંરક્ષણ પ્રવૃત્તિઓ ચલાવવામાં આવે છે. આ દિશામાં સ્વૈચ્છિક સેવા સંસ્થાઓના પ્રયાસો દ્રઢ અને સંગીન બનાવવા રાજ્ય સરકારે નિરાધાર વ્યક્તિઓ, વિકલાંગો તેમજ માનસિક ક્ષતિવાળી વ્યક્તિઓ માટે તાલીમ, અને પુનઃસ્થાપન માટે જુદા જુદા પગલાં હાથ ધર્યાં છે.

કામગીરી:-

ઉપર જણાવેલ ઉદ્દેશો સિદ્ધ કરવા રાજ્ય સરકાર રાજ્યમાં નીચે મુજબના સામાજિક કાયદાઓનો અમલ કરે છે.

૧. પ્રોબેશન ઓફ ઓફેન્સિવ એક્ટ, ૧૯૫૮.
૨. ભિક્ષા પ્રતિબંધક ધારો, ૧૯૫૯.
૩. અનાથ આશ્રમ અને અન્ય સખાવતી સંસ્થાઓ (દેખરેખ અને નિયંત્રણ) ધારો, ૧૯૬૦.
૪. બાળલગ્ન અટકાયત ધારો, ૧૯૨૯ (સુધારેલ ૨૦૦૭)
૫. જુવેનાઈલ જસ્ટીસ એક્ટ, ૨૦૦૦ (સુધારેલ ૨૦૦૬)
૬. વિકલાંગ (સમાન તકો અધિકારોનું રક્ષણ અને પૂર્ણ ભાગીદારી) ધારો ૧૯૯૫.
૭. નેશનલ ટ્રસ્ટ એક્ટ-૧૯૯૯.
૮. ભારતીય પુનઃવસન સંસ્થાન ધારો ૧૯૯૨
૯. માતા-પિતા અને વરિષ્ઠ નાગરિકોના ભરણપોષણ અને કલ્યાણ ધારો-૨૦૦૭.

ઉપરોક્ત વૈધાનિક કામગીરી ઉપરાંત આ ખાતા દ્વારા જુદી જુદી સંસ્થાકીય અને બિન સંસ્થાકીય પ્રવૃત્તિઓ અને કાર્યક્રમો હાથ ધરાય છે. વર્ષ ૧૯૭૯થી ઈન્દીરા ગાંધી રાષ્ટ્રીય વૃધ્ધ પેન્શન યોજના હેઠળ નિરાધાર વૃધ્ધોના નિભાવ માટે પ્રતિમાસ રૂપિયા ૨૦૦/- લેખે નાણાંકીય સહાય આપવામાં આવે છે. તા.૧-૪-૨૦૧૨થી આ યોજના હેઠળ ૬૦ થી ૭૯ વર્ષથી વય ધરાવતા વૃધ્ધોને માસિક રૂ.૫૦૦/- (રૂ.૨૦૦/- ભા.સ. તથા રૂ.૩૦૦/- રા.સ.) સહાય ચુકવવામાં આવે છે. ૮૦ થી ઉપરની વય ધરાવતા નિરાધાર વૃધ્ધોને પેન્શન યોજના હેઠળ હાલ અનુક્રમે ભારત સરકાર તરફથી રૂ.૫૦૦ /- ઉપરાંત રાજ્ય સરકારના રૂ.૫૦૦/- મળીને કુલ રૂ. ૧૦૦૦/-ની માસિક સહાય ચુકવવામાં આવે છે.

ઈન્દીરા ગાંધી રાષ્ટ્રીય વૃધ્ધ પેન્શન હેઠળ કામની પાત્રતા અને વિશાળ સંસ્થાકીય માળખું. નાણાંકીય વર્ષ ૨૦૧૬-૧૭માં રૂ.૩૪૨૩૨.૭૬/- લાખની જોગવાઈ સામે રૂ.૨૭૪૯૭.૮૧/- લાખની સહાય ચૂકવવામાં આવેલ છે. જેના ભૌતિક લક્ષ્યાંક ૫૫૦૦૦૦ સામે ૫૦૪૫૪૩ ને લાભ આપવામાં આવેલ છે.

ઈન્દીરા ગાંધી રાષ્ટ્રીય વૃધ્ધ પેન્શન હેઠળ નાણાંકીય વર્ષ ૨૦૧૭-૧૮માં કુલ રૂ.૩૬૦૩૦.૦૦/- લાખની જોગવાઈ સામે રૂ. ૨૬૯૦૩.૨૩/- લાખની સહાય ચૂકવવામાં આવેલ છે. જેના ભૌતિક લક્ષ્યાંક ૫૮૦૦૦૦ સામે ૫૪૨૫૮૫ ને લાભ આપવામાં આવેલ છે.

ઈન્દીરા ગાંધી રાષ્ટ્રીય વૃધ્ધ પેન્શન હેઠળ નાણાંકીય વર્ષ ૨૦૧૮-૧૯માં કુલ રૂ.૩૭૫૯૮.૦૦/- લાખની જોગવાઈ કરવામાં આવેલ છે. જેના ભૌતિક લક્ષ્યાંક ૫૭૫૦૦૦ નક્કી કરવામાં આવેલ છે.

કામની માત્રા અને વિશાળ સંસ્થાકીય માળખું:-

નિયામકની કચેરીની મુખ્ય કામગીરી સમાજના નિરાધાર અને વિકલાંગ જે મુશ્કેલીઓ વેઠે છે એ મુશ્કેલીઓમાંથી બહાર આવવા તેમને તક મળી શકે એ માટે તેમને રાહત આપવાની અને મદદ કરવાની છે. આ સમાજ કલ્યાણના પગલાં સંસ્થાઓ અને બિન સંસ્થાકીય સેવા દ્વારા હાથ ધરવામાં આવે છે.

ભાગ-૨

એકંદર કામગીરીનો સારાંશ:-

રાજ્ય સરકાર બાળકો, વૃદ્ધો અને વિકલાંગોના એકંદર કલ્યાણ માટે વિવિધલક્ષી સેવા યોજવા પ્રયત્ન કરે છે. તા.૧-૪-૨૦૦૧થી નવો જુવેનાઈલ જસ્ટીસ એક્ટ,૨૦૦૦નો અમલ શરૂ કરેલ છે. વર્ષ ૨૦૧૦-૧૧ થી બાળકોની જુદી જુદી યોજના સંકલિત કરી સંકલિત બાળ સુરક્ષા યોજના અમલી બનાવેલ છે. સરકારશ્રીએ ૪૦૬૦ બાળકોને દાખલ કરવાની ક્ષમતાવાળા ૧૨૫ ચિલ્ડ્રન હોમ સ્થાપ્યા છે. ૦૩ સરકારી ઓબ્ઝર્વેશન હોમ ૦૩ ઓબ્ઝર્વેશન હોમ અને પ્લેસ ઓફ સેફ્ટી છોકરાઓ માટે મહેસાણા ખાતે અને છોકરીઓ માટે વડોદરા ખાતે પ્લેસ ઓફ સેફ્ટી સ્વૈચ્છિક સંસ્થાઓ દ્વારા કામગીરી કરી રહ્યા છે. જુવેનાઈલ જસ્ટીસ બોર્ડ /ચાઇલ્ડ વેલફેર કમિટીના આદેશ મુજબ સદરહુ સંસ્થાઓમાં બાળકોને રાખવામાં આવે છે. તેમને સંરક્ષણ, મફત ખાવાપીવાની સગવડ, કેટલાક હુન્નર ઉદ્યોગોની તાલીમ તથા શિક્ષણ આપવામાં આવે છે. સ્પોન્સરશીપ: વર્ષ ૨૦૧૬-૧૭માં ૧૫૩ બાળકોને લાભ આપવામાં આવેલ છે. તથા આફ્ટરકેરમાં ૭ બાળકોને લાભ આપવામાં આવેલ છે. નાણાંકીય વર્ષ ૨૦૧૭-૧૮માં સ્પોન્સરશીપ હેઠળ ૧૩૧ બાળકોને લાભ આપવામાં આવેલ છે. તેઓ ત્યાં રહે તે દરમિયાન તેમનું કુટુંબ, સામાજિક પશ્ચાત જીવન, ઇતિહાસ વગેરે એકત્ર કરવામાં આવે છે અને તેમની યોગ્ય કાળજી લેવાના પ્રયાસો કરવામાં આવે છે. આ બાળકો પૈકી સંભાળ અને રક્ષણની જરૂરીયાત જણાય તેવા તેમજ કાયદા સાથે સંઘર્ષમાં આવતા હોય તેવા, બાળકોને સ્પેશ્યલ તાલીમ માટે મોકલવામાં આવે છે. આવા હોમમાંથી મુદત પુરી થયા બાદ છુટતા બાળકોને ઉચ્ચ અભ્યાસ માટે શિષ્યવૃત્તિ પણ આપવામાં આવે છે. મનોવૈજ્ઞાનિક સારવારની જરૂરીયાતવાળા બાળકો માટે અમદાવાદ ખાતે માનસિક સ્વાસ્થ્ય કેન્દ્ર સરકાર દ્વારા તથા ચાર કેન્દ્રો સહાયક અનુદાનના ધોરણે અન્ય શહેરોમાં મંજુર કરેલ છે. શહેરી વિસ્તારમાં ભાવનગર, સુરત અને વડોદરા તથા રાજકોટ ખાતે ખાસ અંગભૂત યોજના હેઠળ બાળભિક્ષા સહ ગુનાવૃત્તિ નિવારણ કેન્દ્રો ચાલે છે. વર્ષ ૨૦૦૯-૧૦થી પાલક માતા-પિતાની યોજના સમગ્ર રાજ્યમાં અમલી બનાવેલ છે. નાણાંકીય વર્ષ ૨૦૧૫-૧૬માં કુલ ૧૭૮૪ લાભાર્થીઓને રૂ.૧૮૪.૦૭ લાખની સહાય આપવામાં આવેલ છે. નાણાંકીય વર્ષ ૨૦૧૬-૧૭માં કુલ ૩૫૩૪ લાભાર્થીઓને રૂ.૮૬૭.૨૪ લાખની સહાય આપવામાં આવેલ છે. નાણાંકીય ૨૦૧૭-૧૮માં જાન્યુઆરી-૧૮ અંતિત કુલ ૫૬૩૭ લાભાર્થીઓને રૂ.૧૧૭૨.૦૦ લાખની આર્થિક સહાય આપવામાં આવેલ છે.

આ યોજના હેઠળ નાણાંકીય વર્ષ ૨૦૧૮-૧૯માં રૂ.૨૩૫૯.૦૦ લાખની જોગવાઈ સામે ૫૨૦૦ લાભાર્થીઓને લાભ આપવાનું આયોજન છે.

પશ્ચાત સંભાળ કાર્યક્રમ:-

સંસ્થામાંથી છુટતા અંતેવાસીઓને રહેણાંક કે રોજગારીનું સાધન ન હોય તો પશ્ચાત સેવા હેઠળની ત્રણ સંસ્થાઓમાં રહીને ટુંકા સમય માટે આશ્રય મેળવી શકે છે અને રોજગારી દ્વારા તેમને પગભર કરવાનો કાર્યક્રમ ચાલે છે.

૧૯૫૮ ના ગુનેગાર પરિવેક્ષા અધિનિયમ હેઠળની પ્રવૃત્તિઓ:-

ગુજરાત રાજ્યની રચના થઈ ત્યારથી ૧૯૩૮નો મુંબઈ ગુનેગાર પરિવેક્ષા અધિનિયમ અમલમાં હતો. ૧૯૭૩ થી રાજ્યમાં કેન્દ્રીય ગુનેગાર પરિવેક્ષા અધિનિયમ, ૧૯૫૮ અમલમાં આવેલ છે.

નિયંત્રણ બહારના સંજોગો અને જુદા જુદા પરિબલોની અનિચ્છનીય અસરને કારણે ગુનાહિત કાર્યમાં ઝંપલાવ્યુ હોય તેવા પ્રથમ ગુનેગાર કરનાર અને યુવાન ગુનેગારોને સમાજમાં રાખીને સુધારી શકાય છે. આવા ગુનેગારોને જેલના સળીયા

પાછળ ધકેલવાને બદલે તેમને પરિવેક્ષા નિરીક્ષણ, દેખરેખ અને માર્ગદર્શન હેઠળ તેમની સુધારણા અને પુનઃસ્થાપન માટે તક આપવામાં આવે છે. ૧૮ વર્ષની ઉપરના ગુનેગારોને ૧૯૫૮ના ગુનેગાર પરિવેક્ષા અધિનિયમની જોગવાઈ અન્વયે પરિવેક્ષા પર મુક્ત કરવાનો લાભ આપવામાં આવે છે. આ અધિનિયમ હેઠળ ૨૦૧૫-૧૬માં કુલ ૨૧૧ જેટલા યુવાન ગુનેગારોને સુધારવાની તક અપાયેલ હતી.

મુક્તિ પામેલ કેદીઓને સહાય:-

જ્યારે ગુનેગારોને જેલમાં મોકલવામાં આવે છે અથવા તેને સજા ફરવામાવવામાં આવે છે ત્યારે તેના કુટુંબીજનોને મુશ્કેલી પડે છે. તેમને મદદ કરવા રૂ.૧૦,૦૦૦ /- સુધીની નાણાંકીય મદદ, દુધાળા ઢોર કે વ્યવસાયના સાધનો ખરીદવા માટે આપવામાં આવે છે કે જેથી તેઓ પોતાનો નિભાવ કરી શકે. નાણાંકીય વર્ષ ૨૦૧૬-૧૭માં ૮૯ કેદીઓને રૂ.૮.૯૦ લાખની સહાય ચુકવેલ છે. અને નાણાંકીય વર્ષ ૨૦૧૭-૧૮માં ડીસેમ્બર-૨૦૧૭ અંતિત કુલ ૨૧૪ લાભાર્થીઓને રૂ.૨૧.૪૦ લાખની સહાય આપવામાં આવેલ છે. નાણાંકીય વર્ષ ૨૦૧૮૧૯માં કુલ રૂ.૮૦.૦૦ લાખની જોગવાઈ કરવામાં આવેલ છે.

મુંબઈ ભિક્ષા પ્રતિબંધક અધિનિયમ, ૧૯૫૯ હેઠળની પ્રવૃત્તિઓ:-

મુંબઈ ભિક્ષા પ્રતિબંધક અધિનિયમ, ૧૯૫૯ની જોગવાઈઓ અમદાવાદ, વડોદરા, સુરત અને રાજકોટ મ્યુનિસિપલ કોર્પોરેશનની હદમાં લાગુ પાડવામાં આવી છે. પ્રથમ વર્ગના મેજિસ્ટ્રેટના હુકમો હેઠળ મ્યુનિસિપલ હદમાંથી ગિરફતાર કરવામાં આવતા ભિખારીઓને માટે હાલ ૩ ભિક્ષુક સ્વિપકાર કેન્દ્રો સહિત કુલ ૫ ભિક્ષુક ગૃહો છે. જે પૈકી એક મહિલાઓ માટેનું ભિક્ષુક ગૃહ છે, માનસિક અસ્વસ્થ ભિખારીઓને અમદાવાદ ખાનગી મેન્ટરલ હોસ્પિટલમાં મોકલવામાં આવે છે. જ્યારે રક્તપિતિયા ભિક્ષુકોને અમદાવાદ, સુરત અને ભાવનગર ખાતેની હોસ્પિટલમાં મોકલવામાં આવે છે. માનસિક વિકૃતિ પામેલ સ્ત્રીઓને લાંબા સમય સુધી સારસંભાળ લેવા ડભોડા ખાતે મહિલા ભિક્ષુક ગૃહ ખાતે અલગ એકમ શરૂ કરવામાં આવેલ છે. આવા કેટલાક ભિખારીઓને સ્વીકારવા માટે આ ધારા હેઠળની જોગવાઈ પ્રમાણે પ્રમાણિત સંસ્થાઓ છે. ભિખારીઓને દાકતરી સેવાઓ, કપડાં, રહેવાનું તથા જુદા જુદા હુન્નરોમાં તાલીમ આપવામાં આવે છે કે જેથી તેઓ તેમના રહેવાના સમય દરમિયાન પ્રવૃત્તિઓમાં રોકાયેલા રહે તેમજ છુટ્યા બાદ વ્યવસાયમાં આગળ વધી શકે.

ખાતા હસતકની મહિલા કલ્યાણ, બાળકલ્યાણ, વિકલાંગોના કલ્યાણ, ભિક્ષુકોનું કલ્યાણ અને અશક્તોના કલ્યાણ ક્ષેત્રે કાર્ય કરતી સરકારી સંસ્થાઓમાં ફરજ બજાવતા અંશકાલિન મુલાકાતી તબીબો, મનોવૈજ્ઞાનિક, મનોચિકિત્સક જેવી જગ્યાઓ ના ઉચ્ચક પગાર માસિક રૂ.૪૫૦૦/- નિયત કરેલ છે.

વિકલાંગોનું કલ્યાણ:-

વિવિધ પ્રકારના વિકલાંગો માટે શિક્ષણ, તાલીમ અને પુનઃસ્થાપનની સુવિધાવાળા કાર્યક્રમો ગુજરાત રાજ્યમાં અમલમાં છે. સ્વૈચ્છિક ક્ષેત્રે આ કાર્યક્રમોને વિકસાવવા ઉદાર ધોરણે સહાયક અનુદાન આપવામાં આવે છે. વર્ષ ૨૦૧૫-૧૬ના અંતે સમાજ સુરક્ષા ખાતા હેઠળની સરકારી તથા સ્વૈચ્છિક સંસ્થાઓની માહિતી નીચે મુજબ છે.

ક્રમ	સંસ્થા	સરકારી	સ્વૈચ્છિક	કુલ	
૧.	અંધ ભાઈઓની સંસ્થા	૩	૩૧	૩૪	
૨.	શારીરિક વિકલાંગો માટેની સંસ્થા	૨	૨૫	૨૭	
૩.	બહેરા-મુંગા માટેની સંસ્થા	૩	૩૩	૩૬	
૪.	માનસિક ક્ષતિવાળા બાળકોની સંસ્થા	૩	૫૪	૫૭	
૫.	બહુવિધ વિકલાંગતા ધરાવતા બાળકોની સંસ્થા	૦	૦૨	૦૨	
૬.	વૃધ્ધાશ્રમ	૦	૨૮	૨૮	
		કુલ	૧૧	૧૭૩	૧૮૪

વિકલાંગ શિષ્યવૃત્તિ અને સહાય:-

વિકલાંગ વિદ્યાર્થીઓને રાજ્ય સરકાર દ્વારા ધોરણ ૧ થી ૭ ના અભ્યાસ માટે વાર્ષિક રૂ.૧૦૦૦ /- લેખે તથા ધોરણ ૮ થી ઉપરના અભ્યાસ માટે રૂ.૧૫૦૦ /- થી રૂ.૫૦૦૦ /- મર્યાદામાં શિષ્યવૃત્તિ ચૂકવવામાં આવે છે. આ યોજના હેઠળ નાણાંકીય વર્ષ ૨૦૧૬-૧૭માં કુલ રૂ.૪૬૦.૦૦/-લાખની વિકલાંગ વ્યક્તિઓને તેમની વિકલાંગતામાં સહાયરૂપ સાધન ખરીદવા રૂ.૧,લાખની જોગવાઈ સામે રૂ.૩૫૩.૯૦/- લાખનો ખર્ચ થયેલ છે. જે કુલ ૨૫૪૦૦ ભૌતિક લક્ષ્યાંક સામે ૨૮૩૫૮ લાભાર્થીઓને સહાય ચૂકવવામાં આવેલ છે. નાણાંકીય વર્ષ ૨૦૧૭-૧૮માં કુલ રૂ.૪૫૯.૫૦/-લાખની વિકલાંગ વ્યક્તિઓને તેમની વિકલાંગતામાં સહાયરૂપ સાધન ખરીદવા રૂ.૧,લાખની જોગવાઈ સામે ડીસેમ્બર-૨૦૧૭ અંતિત રૂ.૮૬.૫૩/- લાખનો ખર્ચ થયેલ છે. જે કુલ ૨૫૪૦૦ ભૌતિક લક્ષ્યાંક સામે ૭૦૨૧ લાભાર્થીઓને સહાય ચૂકવવામાં આવેલ છે. નાણાંકીય વર્ષ ૨૦૧૮-૧૯માં કુલ રૂ.૪૮૫.૦૦/-લાખની વિકલાંગ વ્યક્તિઓને તેમની વિકલાંગતામાં સહાયરૂપ સાધન ખરીદવા રૂ.૧,રૂ.૪૮૫.૦૦/-લાખની જોગવાઈ કરવામાં આવેલ છે. જેની સામે કુલ ૨૫૦૦૦ લાભાર્થીઓને સહાય ચૂકવવામાં આવેલ છે.

વિકલાંગ વ્યક્તિઓને એસ.ટી. બસમાં મફત મુસાફરી યોજના:-

૪૦ ટકા કે તેથી વધુ વિકલાંગ વ્યક્તિઓને એસ.ટી. બસમાં મફત મુસાફરી યોજના તા.૧૫-૮-૯૧ થી શરૂ કરવામાં આવેલ છે. આ યોજના હેઠળ ૩,૨૯,૧૮૨ વિકલાંગ વ્યક્તિઓને લેમીનેટેડ ઓળખકાર્ડ કાઢી આપવામાં આવેલ છે. ફક્ત ઓળખકાર્ડ ઉપર વિકલાંગ વ્યક્તિઓ મુસાફરી કરી શકે તેવો સુધારો યોજનામાં કરવામાં આવેલ છે. અંધ તથા તેની સાથે રાખવામાં આવતા સહાયકને સંપૂર્ણ મફત મુસાફરી.

પોલીયો ઓપરેશન:-

પોલીયો ઓપરેશન દ્વારા આર્થિક સહાય આપી શરૂઆતના પાયાથી જ વિકલાંગતા દૂર કરવાની યોજના મંજૂર થયેલ છે. તે અન્વયે વર્ષ ૨૦૧૫-૧૬માં ૨૭૨ ઓપરેશનો માટે રૂ.૯.૫૨ લાખનો ખર્ચ થયેલ છે.

વિકલાંગોની ૦ થી ૭૯ વય જુથની ૮૦ ટકા કે તેથી વધુ વિકલાંગતા ધરાવતી વ્યક્તિઓને કે જે કૃત્રિમ અંગોથી પણ સ્વતંત્ર રીતે હલનચલન કે હરીફરી શકતા નથી. તેમજ જેમના કુટુંબની વાર્ષિક આવક મર્યાદા ગરીબી રેખા સમકક્ષ હોય તેમના માટે સહાયની યોજનાની મંજૂરી મળેલ છે. તેમાં ૦-૬૪ વય જુથની વ્યક્તિને માસિક રૂ.૪૦૦ /- તેમના

આરોગ્ય અને શિક્ષણ માટે અને ૧૮ થી ૭૯ વય જૂથની વ્યક્તિને માસિક રૂ.૬૦૦ /- ની સહાય ચૂકવવાની જોગવાઈ છે. ૨૦૧૫-૧૬માં ૪૬.૯૭૫ લાભાર્થીઓ માટે રૂ.૨૦૦૬.૨૮ લાખનો ખર્ચ થયેલ છે. અને વર્ષ ૨૦૧૬-૧૭માં જાન્યુઆરી-૧૭અંતિત કુલ કુલ ૪૬,૮૧૨ લાભાર્થીઓને રૂ.૧૫૦૫.૬૮ લાખની સહાય ચૂકવવામાં આવેલ છે.

ગરીબ અને નિરાધારોનું કલ્યાણ:-

સંસ્થાઓમાંથી મુદત પુરી થતાં છૂટા થતાં અંતેવાસીઓને તમજ HIV/AIDSથી અસર પામેલા બાળકોને શિક્ષણમાં સહાયભૂત થવા શિષ્યવૃત્તિની યોજના અમલમાં છે. સને ૨૦૧૫-૧૬માં ૨૨૧૯ બાળકોને રૂ.૭૩.૯૨ લાખની શિષ્યવૃત્તિ ચૂકવવામાં આવી છે. વર્ષ ૨૦૧૬-૧૭માં કુલ ૨૦૬૫ લાભાર્થીઓને રૂ.૪૪.૮૮ લાખની શિષ્યવૃત્તિ ચૂકવવામાં આવેલ છે. વર્ષ ૨૦૧૭-૧૮માં ૨૨૩૨ લાભાર્થીઓને રૂ.૩૯.૧૦ લાખની સહાય આપવામાં આવેલ છે.

ઉપરાંત સંસ્થાઓમાંથી લગ્ન દ્વારા સમાજમાં પુનઃસ્થાપિત થતી બાળાઓને રૂ.૧૦,૦૦૦ /- ની સહાય આ કાર્યક્રમ નીચે ચૂકવવામાં આવે છે. સને ૨૦૧૫-૧૬માં ૨૩ બાળાઓને રૂ.૨,૩૦,નિરાધાર વૃધ્ધ પેન્શન યોજના હેઠળ ૨૦૧૬-૧૭માં જાન્યુઆરી-૧૭ અંતિત વૃધ્ધ પેન્શન અને અંત્યોદય કાર્યક્રમ હેઠળ કુલ ૫ ,૧૦,૬૨૬ લાભાર્થીઓને નિભાવ માટે રૂ.૧૫૩૯૩૪૪ લાખની સહાય મંજૂર કરવામાં આવી હતી.

અન્ય ખર્ચ:-

વર્ષ ૨૦૧૧-૧૨ દરમિયાન સમાજ સુરક્ષા ક્ષેત્રે બાળકો મહિલાઓ, યુવાન ગુનેગારો, વિકલાંગો, નિરાધાર વૃધ્ધો અને વિધવાઓ વગેરે માટે અનેકવિધ કાર્યક્રમો હાથ ધરાયા છે અને મોટાભાગના લક્ષ્યાંકો સિધ્ધ કરવામાં આવ્યા છે. રાષ્ટ્રીય વિકાસ કાઉન્સિલે પણ સ્વૈચ્છિક સંસ્થાઓના સહયોગ ઉપર વિશેષ ભાર મુકેલ છે. તે અભિગમને વ્યવહારમાં અમલી બનાવવામાં આવશે એક તરફ બાળકો અને મહિલાઓના વિકાસ તરફ વધુ ધ્યાન આપી રાષ્ટ્રના આ બે અંગોને વધુ મજબૂત બનાવવામાં આવશે તો, બીજી તરફ અપંગોના શિક્ષણ અને કલ્યાણ માટે પણ સવિશેષ ઝોક આપવામાં આવશે. સંસ્થાકીય સેવોઓની સરખામણીમાં બિન સંસ્થાકીય સેવાઓને ઝોક વધારવામાં આવ્યો છે. જે રાષ્ટ્રીય વિકાસ કાઉન્સિલના અભિગમ સાથે સુસંગત છે. વર્ષ ૨૦૧૨-૧૩થી ખાતા હસ્તકની બાળ કલ્યાણ, મહિલા કલ્યાણ તથા વિકલાંગના કલ્યાણ ક્ષેત્રે કામ કરતી સ્વૈચ્છિક સંસ્થાઓના ભોજન સહાયના દર રૂ.૧૦૦૦/- માસિક કરેલ છે.

સને ૨૦૦૬-૦૭માં સમાજ સુરક્ષા ખાતામાં પરદેશમાં તથા દેશમાં બાળકો દત્તક આપવાની દેખરેખ અને મૂલ્યાંકન માટે દત્તક સેલની રચના કરવામાં આવેલ છે. રાજ્યમાં દત્તક આપવા માટે ૧૮ સંસ્થાઓને માન્યતા આપેલ છે. સને ૨૦૧૫-૧૬માં દેશમાં ૧૨૬ તથા પરદેશમાં ૧૧ બાળકો દત્તક આપવામાં આવેલ છે. વર્ષ ૨૦૧૬-૧૭માં જાન્યુઆરી-૧૭અંતિત દેશમાં ૯૭ તથા પરદેશમાં ૦૫ બાળકો દત્તક આપવામાં આવેલ છે. એકંદરે સમાજ સુરક્ષા ક્ષેત્ર પાછલ વિશાળ અનુભવ અને જરૂરીયાતો ધ્યાનમાં રાખીને ગતિશીલ દ્રષ્ટિકોણવાળુ આયોજન વિચારાયેલ છે અને ખાતામાં વિકેન્દ્રીત જિલ્લા આયોજનની જોગવાઈઓ સૂચવવામાં આવેલ છે.

ભાગ-૩ પત્રક-ક

કાર્યક્રમ અને પ્રવૃત્તિ વર્ગીકરણ - નાણાંકીય જરૂરીયાત

માંગણી ક્રમાંક-૯૨/૯૫/૯૬ અને ૮૪

(રૂ. લાખમાં)

ક્રમ	વિગતવાર ગૌણ સદર	૨૦૧૬-૧૭ના હિસાબો		૨૦૧૭-૧૮ની જોગવાઈ		૨૦૧૭-૧૮ની સુધારેલ જોગવાઈ		૨૦૧૮-૧૯ની જોગવાઈ			
		આયોજન	આયોજન બહાર	મૂડી	મહેસુલી	મૂડી	મહેસુલી	ચાલુ બાબત	નવી બાબત	સ્થાયી ખર્ચ	કુલ
૧	૨	૩	૪	૫	૬	૭	૮	૯	૧૦	૧૧	૧૨
	માંગણી નં.૯૨										
૧	૦૦૧-નિર્દેશ અને વહીવટ	૨૧૯.૫૪	૨૨૮.૨૪	૦.૦૦	૭૨૫.૭૦	૦.૦૦	૭૨૫.૭૦	૩૯૦.૦૦	૧૨.૦૦	૩૬૬.૪૫	૭૬૮.૪૫
૨	૧૦૧-વિકલાંગોનું કલ્યાણ	૫૩૦૦.૦૨	૪૫૨૪.૮૩	૦.૦૦	૧૩૪૯૮.૫૧	૦.૦૦	૧૩૭૨૮.૫૧	૮૪૧૯.૧૦	૧૯૪.૭૭	૪૯૦૬.૯૧	૧૩૫૨૦.૭૮
૩	૧૦૨-બાળ કલ્યાણ	૩૨૭૦.૯૨	૧૨૬.૫૬	૦.૦૦	૪૯૪૮.૨૪	૦.૦૦	૫૧૫૩.૫૨	૫૧૮૦.૦૦	૧૪૩.૧૯	૨૪૩.૫૩	૫૫૬૬.૭૨
૫	૧૦૪-વૃદ્ધ અશક્ત અને નિરાધારોનું કલ્યાણ	૮૫.૯૬	૧૭૯.૨૩	૦.૦૦	૧૫૯.૨૯	૦.૦૦	૧૫૯.૨૯	૦.૦૦	૦.૦૦	૦.૦૦	૦.૦૦
૬	૧૦૬-સુધારણાલક્ષી સેવાઓ	૦.૦૦	૪૬.૦૨	૦.૦૦	૯૫.૦૦	૦.૦૦	૮૫.૦૦	૦.૦૦	૦.૦૦	૦.૦૦	૦.૦૦
૭	૨૦૦-અન્ય કાર્યક્રમ	૧૯૧૮૯.૫૩	૩૫૫૮.૦૦	૦.૦૦	૨૮૪૨૨.૦૦	૦.૦૦	૨૮૪૨૨.૦૦	૨૫૩૪૦.૦૦	૬૦.૦૦	૪૪૬૫.૨૫	૨૯૮૬૫.૨૫
૮	૮૦૦-અન્ય ખર્ચ	૧૬૧.૧૮	૫૨૯.૮૬	૦.૦૦	૧૦૯૮.૯૨	૦.૦૦	૮૯૧.૯૨	૪૯૦.૦૦	૯.૪૨	૭૭૬.૮૬	૧૨૭૬.૨૮
૯	૨૦૪૯-જી.પી.એફ. થાપણ વ્યાજ (બિન મતપાત્ર)	૦.૦૦	૨૨૩.૦૦	૦.૦૦	૨૨૩.૦૦	૦.૦૦	૨૨૩.૦૦	૨૨૩.૦૦	૦.૦૦	૦.૦૦	૨૨૩.૦૦
૧૦	માંગણી નં. ૯૫ ૨૨૩૫-સામાજિક સુરક્ષા અને કલ્યાણ	૩૬૪૦.૮૮	૧૦૧.૬૬	૦.૦૦	૫૯૫૯.૪૪	૦.૦૦	૫૯૫૯.૪૪	૬૩૩૪.૧૦	૦.૦૦	૫૧૧.૦૩	૬૮૪૫.૧૩
૧૧	માંગણી નં. ૯૬ ૨૨૩૫-સામાજિક સુરક્ષા અને કલ્યાણ	૮૧૨૪.૧૦	૭૫૭.૭૭	૦.૦૦	૧૨૮૭૭.૦૯	૯૦૦.૦૦	૧૨૯૩૩.૬૬	૧૨૨૫૧.૩૦	૫૩.૯૪	૧૩૬૧.૧૦	૧૩૬૬૬.૩૪
	માંગણી નં. ૯૬ બાંધકામ	૦.૦૦	૦.૦૦	૧૧૦૧.૨૧	૦.૦૦	૦.૦૦	૦.૦૦	૫૦૦.૦૦	૦.૦૦	૦.૦૦	૫૦૦.૦૦
૧૨	માંગણી નં. ૮૪ (મા. અને મ.) ૪૨૩૫-સામાજિક સુરક્ષા અને કલ્યાણ ક્ષેત્રે મુડી ખર્ચ જોગવાઈ બાંધકામ	૨૪૨.૪૯	૦.૦૦	૫૧૨.૩૯	૦.૦૦	૨૫૦.૦૦	૦.૦૦	૧૦૦૪.૦૦	૨૫૧.૭૭	૦.૦૦	૧૨૫૬.૦૦
૧૩	માંગણી ક્રમાંક-૯૧ ૨૨૫૧ - સચિવાલય સામાજિક સેવાઓ માટેની પૌદ્યોગિકી ૮૦૦ (૧) માહિતી પ્રોદ્યોગિકી	૦.૦૦	૦.૦૦	૦.૦૦	૧૯૩.૪૦	૦.૦૦	૧૯૩.૪૦	૪૦.૦૦	૦.૦૦	૦.૦૦	૪૦.૦૦
	કુલ	૪૦૨૩૪.૬૨	૧૦૨૭૫.૧૭	૧૬૧૩.૬૦	૬૮૨૦૦.૫૯	૧૧૫૦.૦૦	૬૮૪૭૫.૧૭	૬૦૧૭૧.૫૦	૭૨૫.૦૯	૧૨૬૩૧.૧૩	૭૩૫૨૭.૭૨

ભાગ-૪

નાણાંકીય જરૂરીયાત સમજૂતી:-

નિર્દેશ અને વહીવટ:-

આ કાર્યક્રમ હેઠળની જોગવાઈ મુખ્ય મથક ખાતે નિયામકશ્રીની તથા નિયંત્રણ હેઠળની જીલ્લા કચેરીઓ માટેની છે. નિયામકની કચેરીને અધિકારીઓ અને કર્મચારી વર્ગના પગાર અને ભથ્થા અંગેનું ખર્ચ તથા સ્વીકૃત હેતુ માટે સ્વૈચ્છિક સંસ્થાઓને ચુકવવા પાત્ર ખર્ચનો સુચિત અંદાજપત્રમાં સમાવેશ થાય છે. પ્લાન સદરે નવરચીત સાત જિલ્લાઓ માટે ચીફ ઓફીસરની ૭(સાત) જગ્યાઓ તથા ૭(સાત) સિનીયર ક્લાર્કની જગ્યાઓ નવી બાબતમાં રજૂ કરેલ છે. તાપી જિલ્લા સહિત ડેટા ઓપરેટરની કુલ ૮(આઠ) જગ્યાઓ ઉભી કરવા નવી બાબતમાં રજૂ કરેલ છે. જિલ્લા સમાજ સુરક્ષા કચેરીમાં ૨૬ થયેલ ચીફ ઓફીસરની કુલ ૮ (આઠ) જગ્યાઓ ભરવા માટે નવી બાબતમાં રજૂ કરેલ છે. નવા બનેલ નવ જિલ્લામાં આદિવાસી તાલુકાઓમાં સમાજ સુરક્ષા સહાયકની ૯(નવ) જગ્યા ભરવા માટે નવી બાબતમાં રજૂ કરેલ છે. જેમાં આ યોજના હેઠળ ખર્ચ થનાર છે. ૩૩ જિલ્લાઓમાં રાજ્યપત્રિત તથા બીન રાજ્યપત્રિત કર્મચારીમાં ખર્ચ થનાર છે. નાણાંકીય વર્ષ ૨૦૧૩-૧૪માં રૂ.૩૩૦.૦૦ કરોડની જોગવાઈ કરવામાં આવેલ છે. અને સને ૨૦૧૫-૧૬માં આ સદરે કુલ રૂ.૩૭૪.૪૪ લાખની જોગવાઈ કરવામાં આવેલ છે અને સને ૨૦૧૫-૧૬માં આ સદરે કુલ રૂ. ૪૧૦.૦૦ લાખની અને વર્ષ ૨૦૧૬-૧૭માં સદરે કુલ રૂ.૩૪૨.૪૦ લાખની જોગવાઈ કરવામાં આવેલ છે. તેમજ વર્ષ ૨૦૧૭-૧૮ માટે કુલ રૂ ૮૧૯.૮૧ લાખની જોગવાઈ કરવામાં આવેલ છે. નાણાંકીય વર્ષ ૨૦૧૮-૧૯ માં કુલ રૂ.૯૧૫.૦૦/- લાખની જોગવાઈ કરવામાં આવેલ છે.

ખાતા હસ્તકના કર્મચારી વર્ગની સંખ્યા નીચે પ્રમાણે છે:-

ક્રમ	મહેકમની સંખ્યા	તા.૧-૧-૨૦૧૮
૧	રાજ્યપત્રિત	૧૩
૨	બિનરાજ્યપત્રિત	૫૫૫
	કુલ	૫૬૮

વિકલાંગોનું કલ્યાણ:-

આ કાર્યક્રમ હેઠળ વિકલાંગોને શિષ્યવૃત્તિની યોજના હેઠળ ધોરણ ૧ થી ૭ માં અભ્યાસ કરતાં વિદ્યાર્થીઓને વાર્ષિક રૂ.૧૦૦૦/- ની શિષ્યવૃત્તિ ચુકવવામાં આવે છે તથા ધોરણ-૮ ઉપરના વિદ્યાર્થીઓને વાર્ષિક રૂ.૧૫૦૦ /- થી રૂ.૫૦૦૦ /- ની મર્યાદામાં શિષ્યવૃત્તિ ચુકવાય છે તથા ધોરણ-૮ થી ઉપરના

વિદ્યાર્થીઓને આપવામાં આવતુ રીડર એલાઉન્સ રૂ.૧૦૦૦ /- આપવામાં આવે છે. તે જ રીતે વિકલાંગ વ્યક્તિઓને કૃત્રિમ અંગો, સાધનો, ઉપકરણો અને અન્ય રાહત પુરી પાડવા રૂ. ૫,૦૦૦/- સુધીના સાધનો ખરીદવા સહાય આપવામાં આવે છે.

વિકલાંગ સરકારી કર્મચારીઓને વ્હિલચેર તથા મફત એસ.ટી. બસમાં મુસાફરી વિગેરે માટેની જોગવાઈઓ સમાવિષ્ટ છે. વર્ષ ૧૯૯૮-૯૯ થી કુપન પ્રથાને બદલે ઓળખકાર્ડ પ્રથા અમલમાં મુકેલ છે. વડોદરા ખાતે વિકલાંગ સ્ત્રીઓ માટે ભારત સરકાર તરફથી શરૂ થયેલ વોકેશનલ રીહેબીલીટેશન સેન્ટર ખાતે મકાન રાજ્ય સરકાર દ્વારા ફાળવવામાં આવેલ છે. વિકલાંગો માટે સ્થપાયેલા અલગ આયુક્ત, મદદનીશ આયુક્ત તથા પ્રવર કારકુનની જગ્યા સાથે કચેરી કાર્યરત છે. વિકલાંગોને પોલીસ ઓપરેશન તથા ગ્રામ્ય વિકલાંગ લાભાર્થીઓ માટે કોમ્યુનિટી રીહેબીલીટેશન પ્રોગ્રામ અમલમાં છે. આંતરરાષ્ટ્રીય અને રાષ્ટ્રીય કક્ષાએ વિકલાંગોને રમત-ગમત તથા હરિફાઈ માટે પ્રોત્સાહન, વિકલાંગોની સરકારી સંસ્થાઓમાં સોલાર લાઇટની સુવિધા, વિકલાંગોના કલ્યાણ માટે શ્રેષ્ઠ પ્રવૃત્તિ કરતી સંસ્થા તથા વ્યક્તિને પુરસ્કાર, જાહેર સ્થળોએ વિકલાંગો માટે રેમ્પ તથા ટોયલેટ બનાવવા, હયાત વૃધ્ધાશ્રમો તથા આયુક્તશ્રી વિકલાંગતાની કચેરી માટે કર્મચારી મંજૂર કરવા, વિકલાંગ માટે હેલ્પ લાઈન શરૂ કરવા, વિકલાંગ મહિલાઓને ખાસ ધિરાણ યોજના હેઠળ વ્યાજ સહાય કરવા તથા વિકલાંગ વિધવા બહેનોને મકાન બાંધવા સહાય કરવા તથા, વિકલાંગો માટે અવરોધ મુક્ત વાતાવરણની સુવિધાની ચકાસણી માટે એકસેસ ઓડિટની કામગીરી માટે આમ કુલ વિકલાંગોના કલ્યાણ માટે સને ૨૦૧૬-૧૭માં રૂ.૬૫૦૧.૮૨ લાખની જોગવાઈ અને વર્ષ ૨૦૧૭-૧૮ માટે ૬૬૩૩.૪૦ લાખની જોગવાઈ કરવામાં આવેલ છે.

બાળ કલ્યાણ:-

રાજ્યમાં ચાલતી જુદી જુદી બાળકોના કલ્યાણ અંગેની યોજનાઓ ભેળવી દઈ રાજ્યમાં સંકલિત બાળ સુરક્ષા યોજના અમલમાં મુકેલ છે. રાજ્યમાં ચાલતા ૫ બાળ ગુન્હા નિવારણ કેન્દ્રો તથા સરકારી સંકુલમાં વ્યવસાયી મહિલાઓના બાળકો માટે ચાલતા ૬ ઘોડિયાઘર, સ્વૈચ્છિક સંસ્થાઓ મારફતે ચાલતા ૧૯ બાળ માર્ગદર્શન કેન્દ્રો વિગેરે માટે જોગવાઈ સૂચવેલ છે. પાલક માતા-પિતાની યોજના નીચે બાળકના નિભાવ માટે સહાય તથા બાળકોની હયાત સંસ્થાઓમાં ૧,૦૦૦ બાળકોની ક્ષમતા વધારવા, સંસ્થામાં રહેતા બાળકોના શિક્ષણ, સ્વાસ્થ્ય, પોષણ અને વ્યવસાયિક તાલીમ સાથે પુનઃવસન કાર્યક્રમ માટે પગલાં લેવા તેમજ અનાથ બાળકો માટે બાળકોષની રચના માટે તથા કાયદા સાથે સંઘર્ષમાં આવેલા બાળકો માટે ૬ નવી સંસ્થાઓ શરૂ કરવા, સમગ્ર રાજ્યમાં પાલક માતા-પિતાની યોજના લાગુ કરવા કુલ મળી બાળ કલ્યાણ સદરે સને ૨૦૧૫-૧૬માં રૂ.૩૧૭૮.૧૪ લાખની જોગવાઈ કરવામાં આવી છે. સને ૨૦૧૭-૧૮માં પણ રૂ.૩૩૮૮.૯૩ લાખની જોગવાઈ કરવામાં આવી છે.

ગરીબ અને નિરાધારોનું કલ્યાણ:-

સંસ્થાઓમાંથી મુક્ત અનાથ બાળકોના ઉચ્ચતર શિક્ષણ માટે શિષ્યવૃત્તિની યોજનામાં સહાયનો દર વધારવા સંસ્થાઓમાંથી મુક્ત બાળકોના લગ્ન માટે પુનઃસ્થાપન સહાય કેદીઓને તથા તેમના કુટુંબીજનોને સહાય તેમજ સંસ્થાઓમાંથી મુક્ત અનાથ બાળકોને પુનઃસ્થાપન માટે સને ૨૦૧૩-૧૪માં

રૂ.૧૧૫.૦૦ લાખનો ખર્ચ કરવામાં આવેલ છે. સને ૨૦૧૫-૧૬ માટે રૂ.૪૦.૦૦ લાખની જોગવાઈ કરવામાં આવેલ છે. સને ૨૦૧૭-૧૮ માટે પણ રૂ.૬૨.૦૦ લાખની જોગવાઈ કરવામાં આવેલ છે.

અન્ય ખર્ચ:-

રાજ્યમાં ચાલતા ૫ ભિક્ષુક સ્વીકાર કેન્દ્રો સહિતના ૫ ભિક્ષુક ગૃહો, બાળલગ્ન પ્રતિબંધક અધિકારીઓની કચેરીઓ, પ્રોબેશન ધારા નીચે ચાલતી કચેરીઓ વિગેરે માટે જોગવાઈ સુચવેલ છે. આ સદરે સને ૨૦૧૪-૧૫ માટે રૂ.૪૯.૪૪ લાખનો ખર્ચ કરવામાં આવેલ છે. જ્યારે સને ૨૦૧૭-૧૮ માટે રૂ. ૧૩૦.૦૦ લાખની જોગવાઈ કરવામાં આવેલ છે.

અન્ય કાર્યક્રમ:-

૬૦ થી ૭૯ વર્ષથી વય ધરાવતા વૃદ્ધોને તથા ૮૦ થી ઉપરની વય ધરાવતા નિરાધાર વૃદ્ધોને પેન્શન યોજના હેઠળ હાલ અનુક્રમે ભારત સરકાર તરફથી રૂ.૨૦૦/- ઉપરાંત રાજ્ય સરકારના રૂ.૨૦૦/- મળીને કુલ રૂ.૪૦૦/- તથા રૂ.૫૦૦/- ઉપરાંત રાજ્ય સરકારના રૂ.૨૦૦/- મળી કુલ રૂ.૭૦૦/-ની માસિક સહાય કેન્દ્ર સરકાર પુરસ્કૃત વયવંદના યોજના હેઠળ ચુકવવામાં આવે છે. વર્ષ ૨૦૦૨-૦૩ની રાષ્ટ્રીય કુટુંબ સહાય તથા રાષ્ટ્રીય વૃદ્ધ સહાય યોજના રાજ્ય સરકારને તબદીલ કરેલ છે. સને ૨૦૦૬-૦૭ થી આ યોજના માટે પ્લાન સદરે જોગવાઈ સુચવેલ છે. રાજ્યમાં ૫,૬૯,૭૪૯ કરતા વધારે વૃદ્ધોને આ યોજના પેન્શન હેઠળ ચુકવવામાં આવે છે

રાષ્ટ્રીય કુટુંબ સહાય યોજના હેઠળ ગરીબી રેખા નીચે જીવતા કુટુંબના મુખ્ય કમાનાર વ્યક્તિ એવા ૧૮ વર્ષથી ૬૦ વર્ષની વયની વ્યક્તિનું અવસાન થાય તો તેમના કુટુંબને રૂ.૨૦,૦૦૦/-ની સહાય આપવામાં આવે છે. આ યોજનાઓનો અમલ જિલ્લા કલેક્ટરશ્રીઓ / મામલતદાર કચેરીઓ મારફતે થાય છે. આ સદરે સને ૨૦૧૪-૧૫માં રૂ.૨૪૦૯૩.૭૦ લાખનો ખર્ચ કરવામાં આવેલ છે. સને ૨૦૧૫-૧૬માં રૂ.૨૯૫૭૬.૨૬ લાખની હતી અને ૨૦૧૭-૧૮ માટે પણ ૧૩૨૦.૦૦ લાખની જોગવાઈ સામે રૂ.૧૧૮૨.૫૪ લાખનો ખર્ચ થયેલ છે તથા કુલ ૮૦,૦૦૦ લાભાર્થી સામે ૫૯૧૪ લાભાર્થીઓને લાભ આપવામાં આવેલ છે. ડીસેમ્બર ૨૦૧૭ અંતિત રૂ.૫૫૭.૬૩ નો ખર્ચ થયેલ છે. ૮૦૦૦ લાભાર્થીઓ સામે ૨૭૮૯ લાભાર્થીઓને લાભ આપવામાં આવેલ છે. નાણાંકીય વર્ષ ૨૦૧૭-૧૮ માં રૂ.

સમાજ સુરક્ષાની અન્ય યોજનાઓ:-

આ સદરે ખાતા હસ્તકની સરકારી સંસ્થાઓના ચાલુ મકાનોમાં સવલતોના વિસ્તરણ માટે તથા મકાન બાંધકામ માટે જોગવાઈ સુચવેલ છે. સને ૨૦૧૫-૧૬માં રૂ.૫૫૭.૮૭ લાખની જોગવાઈ સૂચવેલ હતી. અને સને ૨૦૧૭-૧૮માં પણ રૂ.૩૨૭.૪૭ લાખની જોગવાઈ સૂચવેલ છે.

માહિતી અને પ્રોદ્યોગિકી:-

સામાજિક ન્યાય અને અધિકારીતા વિભાગના બજેટ હેડ હેઠળ રાજ્યની ઈન્ફર્મેશન અને ટેકનોલોજી નીતીને અનુરૂપ ખાતાના વડાની કચેરી અને તાબાની કચેરીઓને કોમ્પ્યુટરથી સુસજ્જ કરી કામગીરીને ઝડપી બનાવવા પ્રયાસ કરવામાં આવ્યો છે તથા ફાઈલોનું ડીજિટાઈઝેશન કરવા અને

નાણાંકીય વર્ષમાં ૨૦૧૬-૧૭માં રૂ.૧૪૦.૦૦ લાખની જોગવાઈ સામે રૂ.૧૦.૯૨ લાખનો ખર્ચ થયેલ છે. નાણાંકીય વર્ષ ૨૦૧૭-૧૮માં રૂ.૨૬૬.૨૦ લાખની જોગવાઈ સામે ડિસેમ્બર.૨૦૧૭ અંતિત ૨૩.૪૮ લાખનો ખર્ચ થયેલ છે. નાણાંકીય વર્ષ ૨૦૧૮-૧૯માં રૂ.૧૪૦.૦૦ લાખની જોગવાઈ કરવામાં આવી છે.

એકંદરે ખાતાની વિવિધ પ્રવૃત્તિઓના વિસ્તાર અને વિકાસ માટે નાણાંકીય વર્ષ ૨૦૧૮-૧૯માં નવી બાબત સાથે કુલ રૂ.૭૩૫૯૧.૭૨/- લાખની જોગવાઈ કરવામાં આવેલ છે.

વર્ષ ૨૦૧૮-૧૯માં મંજૂર નવી બાબતો

નિયામક સમાજ સુરક્ષા ખાતું

અ.નં.	યોજનાનું નામ	નવી બાબતની રકમ (રૂ.લાખમાં)
૧	જિલ્લા આશ્રય ગૃહ, અમદાવાદ ખાતે માનસિક બિમાર પુરૂષો માટે પુનઃસ્થાપન ગૃહ શરૂ કરવા બાબત.	રૂ. ૩.૭૭/-
૨	વિકલાંગો માટે ઇલેક્ટ્રીક સ્કુટર ખરીદવા બાબત. લાભાર્થીની સંખ્યા-૫૦૦	રૂ. ૧૨૫.૦૦/-
૩	ધી રાઇટ ઓફ પર્સન્સ વીથ ડીસેબીલીટીઝ એક્ટ-૨૦૧૬ અન્વયે દિવ્યાંગ રાજ્ય ફંડની જોગવાઈ કરવા બાબત.	રૂ. ૧૦.૦૦/-
૪	આઇ.સી.ટી. ઓફિસર વર્ગ-૨ આઇટી ઓફિસર વર્ગ-૨ની નવી જગ્યા તેમજ ટેકનિકલ આસિસ્ટન્ટ માટેની નવી બાબત.	રૂ. ૩.૦૦/-
૫	ભિક્ષુક સ્વિકાર કેન્દ્ર/ભિક્ષુક આશ્રય કેન્દ્રોના અંતેવાસીઓને આપવામાં આવતા ઉપદાન (ગ્રેજ્યુટી)ના દરમાં સુધારો કરવા બાબત.	રૂ. ૯.૪૨/-
૬	રાજ્યના ૫ જિલ્લા- કચ્છ, ભાવનગર, જામનગર, મહેસાણા, ગાંધીનગરમાં નવા ઓપન શેલ્ટર હોમ શરૂ કરવા બાબત.	રૂ. ૧૧૨.૬૯/-
	રાજ્યના વલસાડ જિલ્લામાં નવા ઓપન શેલ્ટર હોમ શરૂ કરવા બાબત.	રૂ. ૨૨.૫૩/-
૭	વૃધ્ધોના નિભાવના કાયદાના અમલ માટે "મેઇન્ટેનન્સ એન્ડ વેલ્ફેર ઓફ સીનીયર સિટીઝન્સ" ના જરૂરી ઈન્ફ્રાસ્ટ્રક્ચર ઉભુ કરવા પ્રાંત કચેરી ખાતે ૧૨૨ પૈકી ખુટતી ૫૬ જુનીયર કલાર્કની જગ્યા કરવા બાબત.	રૂ. ૬૦.૦૦/-
૮	વિકલાંગ કલ્યાણક્ષેત્રે કાર્યરત સ્વૈ.વિકલાંગ સંસ્થાઓમાં બાળકોને ટ્રાન્સપોર્ટની સુવિધા પુરી પાડવા બાબત. ૧૩૬ સંસ્થાઓ	રૂ. ૪૮.૦૦/-
૯	ભિક્ષુક સ્વિકાર કેન્દ્ર સુરતના નવા મકાન બાંધકામ માટે રૂ.૧૦૦૦૦,૦૦૦/- ટોકન જોગવાઈ કરવા બાબત તા.૧૫/૫/૨૦૧૬ થી બંધ છે. બેગર્સ એક્ટમાં દરેક મહાનગરા પાલીકામાં ભિક્ષુક ગૃહ શરૂ કરવાની જોગવાઈ છે.	રૂ. ૨૫૧.૭૭/-
૧૦	વિકલાંગ કમિશનરશ્રી માટે નવું વાહન ખરીદવા બાબત.	રૂ. ૮.૦૦/-
૧૧	જેલમાં સજા ભોગવતા પાકા કામનાં કેદીઓનાં કુટુંબીજનોને સહાયની રકમ રૂ.૧૦,૦૦૦/- થી વધારી ૨૫,૦૦૦/- કરવા બાબત.	રૂ. ૩૦.૦૦/-
૧૨	સમાજ સુરક્ષા ખાતાની યોજનાઓ તેમજ કામગીરીનું ઓડિટ કરવા કુલ-૫ ઓડિટરની જગ્યા મંજૂર કરવા બાબત.	રૂ. ૯.૦૦/-
૧૩	બારડોલી જી. સુરતમાં નવા સેન્ટ્રલ હોમ શરૂ કરવા બાબત.	રૂ. ૨૨.૫૪/-
૧૪	રાજપીપળા જી. નર્મદામાં ૧૦૦ની ટોચમર્યાદા ધરાવતું સરકારી ચોલ્ડ્રન હોમ ફોર ગર્લ્સ શરૂ કરવા બાબત.	રૂ. ૮.૮૭/-
૧૫	વડોદરા જિલ્લામાં ગ્રાન્ટ ઈન એઈડ ધોરણે સ્વેચ્છિક ચિલ્ડ્રન હોમ ફોર ગર્લ્સ શરૂ કરવા બાબત.	રૂ. ૦.૫૦/-
	કુલ	રૂ. ૭૨૫.૦૯/-

કામગીરી અંદાજપત્ર
અશક્તતા આયુક્તશ્રીની કચેરી

અશક્તતા આયુક્તશ્રીની કચેરી

વિકલાંગ ધારો, ૨૦૧૬

પ્રજાસત્તાક ભારતના ૪૬મા વર્ષમાં એટલે કે ૧૯૯૫માં સંસદ દ્વારા વિકલાંગ વ્યક્તિઓ(સમાન તકો, અધિકારોનું રક્ષણ અને પૂર્ણ ભાગીદારી)ધારો , ૧૯૯૫, પસાર કરવામાં આવ્યો અને તારીખ ૭મી ફેબ્રુવારી , ૧૯૯૬થી અમલમાં આવ્યો છે. આ કાયદો વિકલાંગ વ્યક્તિઓને સમાન તકો પુરી પાડવા , તેમના અધિકારોનું રક્ષણ કરવા અને તેમને સંપૂર્ણ સહભાગિતા પુરી પાડવાની દિશામાં પહેલ કરેલ છે. વિકલાંગ વ્યક્તિઓનું સશક્તિકરણ અને તેમને સમાજના મુખ્ય પ્રવાહમાં સામેલ કરવા તે આ કાયદા નો ઉદ્દેશ છે. રાજ્ય સરકાર દ્વારા શરૂઆતમાં સમાજ કલ્યાણ વિભાગના સચિવશ્રી દ્વારા આ બાબત હાથ ધરાતી હતી. તા.૧૫-૦૨-૧૯૯૮થી કમિશનરની અલગ કચેરી શરૂ કરવામાં આવી છે. પ્રસ્તુત કાયદો ૨૬ ભારત સરકાર દ્વારા ડિસેમ્બર, ૨૦૧૬થી ધ રાઇટ્સ ઓફ પર્સન્સ વીથ ડિસેબીલીટીઝ એક્ટ , ૨૦૧૬ અમલમાં લાવવામાં આવેલ છે. પ્રસ્તુત ધારામાં વિકલાંગતાની ૨૧ જેટલી વિકલાંગતાઓનો સમાવેશ કરવામાં આવેલ છે. વિકલાંગ વ્યક્તિઓને શિક્ષણ , રોજગાર અને આરોગ્યમાં વધુ હક્કો અને સમાનતા સાથે સરકારી નોકરીમાં ૪% આરક્ષણ આપવામાં આવેલ છે. વિકલાંગોને સરકારી ઇમારતો અને જાહેર સ્થળોના સુગમ્ય પ્રવેશ માટે રેમ્પ, રેલીંગ, અંધ વિકલાંગો માટે દ્રશ્ય-શ્રાવ્ય સાથેના લિફ્ટ, ઝીબ્રા ક્રોસીંગ વગેરેનું અમલીકરણ કરાવવામાં આવે છે.

વિકલાંગ વ્યક્તિઓના કલ્યાણ અને તેમના અધિકારોના રક્ષણ માટે ઘડવામાં આવેલ કાયદાઓ, ઉપનિયમો ધારધોરણો , કારોબારી હુકમો , નિર્દેશ કે સુચનાઓના અમલીકરણને સુનિશ્ચિત કરવા અને તેના ભંગ સામેની ફરિયાદોની તપાસ કરી વિકલાંગોને કાયદા હેઠળ ઠરાવેલ લાભ મળે તેવો ન્યાય અપાવવો તે આ કચેરી નો ઉદ્દેશ છે.

આ કચેરી દ્વારા વિકલાંગ વ્યક્તિઓના હક્કોના ભંગની મળતી ફરિયાદોને ડિઝ સિવિલ કોર્ટ તરીકે ગણી ચૂકાદા આપવામાં આવે છે અને તેનું અમલીકરણ વિકલાંગ ધારા-૨૦૧૬નું અમલીકરણ વિકલાંગોના લાભાર્થે વિવિધ વિભાગો/ખાતાઓ/કચેરીઓની યોજનાઓનું અને તે માટે વાપરવામાં આવતા ફંડનું મોનીટરીંગ અને સમીક્ષાને લગતી અનેક વિવિધ પ્રવૃત્તિઓ હાથ ધરવામાં આવે છે.

કામગીરી અંદાજપત્ર
અન્ય પછાત વર્ગો માટેનું પંચ

અન્ય પછાત વર્ગો માટેનું પંચ

ઇન્ડસ્ટ્રીનીના કેસમાં રીટ પીટીશન સિવિલ નં. ૯૩૦/૧૯૯૦માં સુપ્રીમ કોર્ટે આપેલ આદેશના અનુપાલન રૂપે ગુજરાત રાજ્યના નાગરિકનો અન્ય પછાત વર્ગોની યાદીમાં સમાવેશ કરવા તેમજ અતિ સમાવેશ અને અલ્પ સમાવેશ કરવા માટેની ફરિયાદોને તપાસવાના હેતુથી ગુજરાત સરકારે સમાજ કલ્યાણ વિભાગના ઠરાવ ક્રમાંક: એસએસપી/૧૧૯૫/ખ/૧૦૨/અ, તા. ૧૮-૩-૯૩થી ગુજરાત હાઇકોર્ટના નિવૃત્ત મુખ્ય ન્યાયમૂર્તિ શ્રી પી. આર. ગોકુલકિષ્ણનની પંચ તરીકે નિમણૂક કરી હતી. પંચશ્રીએ તા. ૧૫-૮-૯૬ સુધી કાર્યભાર સંભાળ્યો હતો અને તેઓને આપવામાં આવેલ મુદત પહેલાં તા. ૧૫-૮-૯૬થી તેઓ સ્વૈચ્છિક રીતે નિવૃત્ત થયા હતા. હાલમાં પંચની જગ્યા ઉપર તા. ૨૯-૩-૯૭થી ગુજરાત હાઇકોર્ટના ભૂતપૂર્વ ન્યાયમૂર્તિ સુશ્રી સુજાબહેન કે. ભટ્ટને નિમણૂક આપવામાં આવી છે.

સામાજિક અને શૈક્ષણિક રીતે પછાત વર્ગોની રાજ્યની હાલની યાદીમાં સમાવેશ થવા માટે અથવા તો વધુ સમાવેશ થયેલ હોય તેવી જાતિઓ માટે પંચ સમક્ષ રજૂઆત કરી શકે છે અને તેવી રજૂઆતો પર સંબંધિત જાતિ/સમૂહ અંગે તપાસ કરી, સર્વે કરી, અભ્યાસ કરી ઉપલબ્ધ થયેલ વિગતો અને માહિતી ધ્યાને લઈ પંચ, સંબંધિત જાતિઓને અન્ય પછાત વર્ગમાં સમાવેશ કરવા સંબંધે સરકારને ભલામણ કરે છે.

કામગીરી અંદાજપત્ર
ગુજરાત રાજ્ય બાળ અધિકાર સંરક્ષણ આયોગ

ગુજરાત રાજ્ય બાળ અધિકાર સંરક્ષણ આયોગ

- પ્રસ્તાવના:-

બાળકો એ સમાજનું એક અભિન્ન અંગ છે. તથા તે સમાજનો મહત્વનો હિસ્સો છે. એક સુરક્ષિત, તંદુરસ્ત અને શિક્ષિત બાળક ભવિષ્યમાં સુદ્રઢ સમાજનું નિર્માણ કરે છે. તે ધ્યાને લઈ બાળકોને વિવિધ અધિકારો આપવામાં આવે છે. પરંતુ, બાળકો આ અધિકારો મુક્ત રીતે ભોગવી શકે તે માટે અનેક અડચણો ઉભી થતી હોય છે. આ સંદર્ભમાં બાળકના સર્વાંગી વિકાસ માટે બાળ અધિકારના સંરક્ષણની જોગવાઈ કરવી પણ એટલી જ અગત્યની છે.

- ગુજરાત રાજ્ય બાળ અધિકાર સંરક્ષણ આયોગની રચના

ભારત સરકાર દ્વારા વર્ષ ૧૯૮૨માં યુનાઈટેડ નેશન્સનાં બાળ અધિકારો બાબતના સમજૂતી કરાર સ્વીકારેલ છે. જેના સંદર્ભે બાળ અધિકારોના રક્ષણ અર્થે “ધી કમિશન ફોર પ્રોટેક્શન ઓફ ચાઇલ્ડ રાઇટ્સ એક્ટ-૨૦૦૫” સંસદે ઘડેલ છે અને મહામહિમ રાષ્ટ્રપતિશ્રી દ્વારા તા.૨૦/૦૬/૨૦૦૬ના રોજ આ કાયદાને અનુમતિ આપવામાં આવેલ છે. આ કાયદાની કલમ ૧૭ મુજબ તા.૨૮/૦૯/૨૦૧૨ના રોજ આ કાયદાના જાહેરનામાથી ગુજરાત રાજ્ય બાળ અધિકાર સંરક્ષણ આયોગની રચના કરવામાં આવેલ છે.

- ગુજરાત રાજ્ય બાળ અધિકાર સંરક્ષણ આયોગના ચેરપર્સન અને સભ્યો

આયોગના અધ્યક્ષશ્રીની તા.૧૩/૦૧/૨૦૧૬ના જાહેરનામાથી સુ.શ્રી જાગૃતિબેન હરેનભાઈ પંડ્યાની નિમણૂક કરવામાં આવી છે. તા.૨૭/૦૪/૨૦૧૭ના રોજ જાહેરનામાથી કુલ ૬ સભ્યોની નિમણૂક કરવામાં આવી છે.

- બાળ અધિકારો

ધી કમિશન ફોર પ્રોટેક્શન ઓફ ચાઇલ્ડ રાઇટ્સ એક્ટ-૨૦૦૫ની કલમ ૨(બી) મુજબ બાળ અધિકારો તા.૨૦/૧૧/૧૯૮૯ના રોજ યુનાઈટેડ નેશન્સ કન્વેન્શન ઓફ ચાઇલ્ડ રાઇટ્સમાં સ્વીકારવામાં આવેલા અને ભારત સરકાર દ્વારા તા.૧૧/૧૨/૧૯૯૨ના રોજ અનુમોદિત થયેલ બાળ અધિકારોનો સમાવેશ કરવાનો થાય છે.

- આયોગનું મહેકમ

સામાજિક ન્યાય અને અધિકારિતા વિભાગના તા.૩૧/૦૧/૨૦૧૩ના ઠરાવથી આયોગના મહેકમનું માળખું મંજૂર કરવામાં આવેલ છે, જેમાં કુલ-૧૦ જગ્યાઓનું મહેકમ મંજૂર કરવામાં આવેલ હતું, ત્યારબાદ સામાજિક ન્યાય અને અધિકારિતા વિભાગના તા.૦૫/૦૫/૨૦૧૬ના ઠરાવ ક્રમ ૬૬: જજઅ/૧૦૨૦૧૬/૮૦૮૫૧/ંબા.૩૯/છ,થી બીજી ૧ સેક્શન અધિકારીશ્રીની તેમજ અન્ય ૨ નાયબ સેક્શન અધિકારીની જગ્યાઓ મંજૂર કરવામાં આવતા કુલ-૧૨ જગ્યાનું મહેકમ મંજૂર થયેલું ગણાય. જેમાં રાજ્ય સરકારના સચિવશ્રી સંવર્ગના અધિકારીની એક સચિવની જગ્યા, (ખાતાના વડાની જગ્યા), ભરવામાં આવેલી છે. જ્યારે નાયબ સચિવ, સ્ટેનોગ્રાફર, સેક્શન અધિકારીની ૧ જગ્યા કરાર આધારે ભરવામાં આવેલી છે. જ્યારે બિનરાજ્યપત્રિતની જગ્યાઓ પૈકી નાયબ સેક્શન અધિકારીની ત્રણ જગ્યા, નાયબ હિસાબનીશની એક જગ્યા તથા ક્લાર્કની બે જગ્યા મંજૂર કરવામાં આવેલ છે. ઉક્ત જગ્યાઓ પૈકી સેક્શન અધિકારીની ૧ જગ્યા, નાયબ સેક્શન અધિકારીની ૩ જગ્યા, ૧ ક્લાર્કની જગ્યા ખાલી છે. જ્યારે ગુજરાતી સ્ટેનોગ્રાફર કક્ષા-૧ની બે જગ્યા પ્રતિનિયુક્તિ ઉપરાંત આઉટસોર્સિંગથી ભરવાની સરકારશ્રીએ મંજૂરી આપેલ હોઈ જરૂરિયાત મુજબ જગ્યા ભરવામાં આવે છે. જ્યારે કચેરીમાં ડ્રાઇવરની ૩ જગ્યા અને પટાવાળાની નોર્મ્સ મુજબની જગ્યા આઉટસોર્સિંગથી ભરવાની સરકારશ્રી દ્વારા મંજૂરી આપવામાં આવેલ છે.

- આયોગના કાર્યો

- ✓ બાળ અધિકારના ભંગ કે અતિક્રમણના કિસ્સાઓમાં તપાસ કરવી અને સત્તાવાળાઓને કામગીરી કરવા ભલામણ કરવી.
- ✓ કોઈ પણ કાયદા દ્વારા અથવા તેની હેઠળ બાળકોની સુરક્ષાના અધિકારોના સંરક્ષણ અંગેની તમામ બાબતોની તપાસ અને સમીક્ષા કરવી અને તેના અસરકારક અમલીકરણ માટે પગલા લેવા.

- ✓ બાળકોના અધિકારો ભોગવવામાં બાધારૂપ હોય તેવા પરીબળો જેમ કે આતંકવાદ, કોમીહિંસા, દુલ્લડો, કુદરતી આપત્તિ, ઘરેલું હિંસા, એચ.આઇ.વી./એઇડ્સ, દુર્વ્યવહાર યાતના અને શોષણ, વેશયાગીરી વગેરેમાં ધકેલવું વગેરે બાબતોમાં તપાસ કરવી અને યોગ્ય ઉપાયાત્મક પગલાં લેવાની ભલામણ કરવી.
- ✓ જ્યાં બાળ ગુન્હેગારોને સારવાર માટે, સુધારણા માટે કે રક્ષણ માટે રાખવામાં આવ્યા હોય તે બાળ રક્ષણ ગૃહનું ઇન્સ્પેક્શન કરવું અને ઉપાયાત્મક પગલાં માટેની બાબત સંબંધિત સાથે હાથ ધરવી.
- ✓ બાળકોને મફત અને ફરજિયાત શિક્ષણનો અધિકાર અધિનિયમ-૨૦૦૯ તથા બાળકોના જાતીય સત્તામણીના સંરક્ષણ અધિનિયમ-૨૦૧૨ હેઠળ મોનીટરીંગ અને તપાસ કામગીરી.
- ✓ બાળ અધિકારોના ભંગની ફરિયાદો મળતા તપાસ કરવી અને પોતાની મેળે નોંધ લઇ (Suo

Motto) નીચેની બાબતો હાથ પર લેવી.

(૧) બાળ અધિકારોથી વંચિત રાખવા અને તેના ભંગ બાબત.

(૨) બાળકોના રક્ષણ અને વિકાસ માટે જોગવાઈ કરતા કાયદાઓનો અમલ નહિ કરવો.

(૩) બાળકોની મુશ્કેલીઓ હળવી કરવાના ઉદ્દેશથી તથા બાળકોના કલ્યાણને સુનિશ્ચિત કરતી આવા બાળકોને રાહત પુરી પાડનાર નીતિ-નિર્ણયો.

માર્ગદર્શક સૂચનો તથા સૂચનાઓનું અનુપાલન નહિ કરવા અથવા આવી બાબતોમાંથી ઉભા થતા મુદ્દાઓ યોગ્ય સત્તાધિકારી સાથે હાથ ધરવા.

- ✓ બાળ અધિકારોના સંરક્ષણની હાલની નીતિઓ, કાર્યક્રમો અને બીજી પ્રવૃત્તિઓ તપાસી બાળકોના હિતમાં તેનું અસરકારક અમલીકરણ કરવા ભલામણ કરવી.
- ✓ સમાજના વિવિધ વિભાગોમાં બાળ અધિકારોની સાક્ષરતાનો ફેલાવો કરવો અને પ્રકાશનો, પ્રચાર-પ્રસાર માધ્યમો, સેમિનારો અને અન્ય ઉપલબ્ધ સાધનો મારફત આ અધિકારોના રક્ષણ માટે ઉપલબ્ધ વ્યવસ્થાની જાગરૂકતાને પ્રોત્સાહિત કરવી.
- ✓ વાર્ષિક/ સમયાંતરે રાજ્ય સરકારને બાળ અધિકાર સંરક્ષણ સંબંધિતના કામકાજની અસરકારકતા અંગે અહેવાલ આપવો.
- ✓ બાળ અધિકાર ક્ષેત્રે ખાસ અભ્યાસ કરવા અને કરાવવા.
- આયોગની સત્તાઓ
 - (૧) કેસની અદાલતી કાર્યવાહીની હકુમત ધરાવતા મેજિસ્ટ્રેટને કોઈ કેસ મોકલવા આયોગને સત્તા રહેશે.
 - (૨) આયોગને કેટલીક બાબતોમાં તપાસ કરતી વખતે દીવાની કાર્ય રીતિ કાયદો-૧૯૦૮ હેઠળ દાવાની કાર્યવાહી કરતી દીવાની અદાલતની તપાસ સત્તાઓ રહેશે અને ખાસ કરીને નીચેની બાબતોમાં એટલે કે:
 - a. કોઈ પણ વ્યક્તિને બોલાવવાની હાજર કરાવવી અને સોગંદ પર તેને તપાસવી.
 - b. કોઈ દસ્તાવેજોની શોધ અને તે રજૂ કરવા.
 - c. સોગંદનામા પર પુરાવા મેળવવા.
 - d. કોઈ અદાલત કે કચેરીમાંથી જાહેર રેકર્ડ કે તેની નકલ માંગવી.
 - e. સાક્ષીઓ કે દસ્તાવેજોની તપાસ માટે કાર્યાધિકાર બહાર પાડવા.

૨. કામગીરીનો સારાંશ

- જીલ્લા વર્કશોપનું વાર્ષિક આયોજન
 - ✓ સમગ્ર ગુજરાતમાં ૫ રાજ્ય કક્ષાના, ૩૩ જિલ્લા કક્ષાના, ૨૪૮ તાલુકાઓમાં બાળ અધિકાર સંરક્ષણના કાયદાઓને લગતા વર્કશોપનું આયોજન કરવામાં આવેલ છે.
 - ✓ જે પૈકી ૫ રાજ્ય કક્ષાનો વર્કશોપ, ૧૯ જિલ્લા વર્કશોપ, ૬૫ તાલુકા વર્કશોપ પૂર્ણ કરેલ છે.
 - ✓ અત્યાર સુધી કુલ ૧૫૦૦૦ જેટલા અધિકારીઓ/ કર્મચારીઓને બાળ અધિકાર સંરક્ષણના કાયદાઓ અંગેની તાલીમ આપવામાં આવી.
- રાઇટ ટુ એજ્યુકેશનનું મોનીટરીંગ
 - ✓ રાઇટ ટુ એજ્યુકેશન એક્ટ અંતર્ગત રાજ્યમાં અમલવારી માટે આયોગ દ્વારા જીલ્લા, તાલુકા કક્ષાએ રૂબરૂ સ્થળ મુલાકાત કરવામાં આવે છે અને રાઇટ ટુ એજ્યુકેશન એક્ટના અમલીકરણ અંગે મોનીટરીંગ કરવામાં આવે છે.
 - ✓ રાઇટ ટુ એજ્યુકેશન અંતર્ગત રૂબરૂ સુનાવણી ઓ રાખવામાં આવે છે અને તેના દ્વારા ફરિયાદોનો નિકાલ કરવામાં આવે છે.
 - ✓ રાઇટ ટુ એજ્યુકેશન અંતર્ગત જાન્યુઆરી થી માર્ચ સુધીમાં સમગ્ર રાજ્યમાં બાળ આયોગની ટીમ દ્વારા રૂબરૂ મુલાકાત દ્વારા સક્રિય મોનીટરીંગનું આયોજન ઘડવામાં આવેલું છે.
 - ✓ ઓનલાઇન ફરિયાદ નિવારણ તંત્ર ઊભું કરવામાં આવ્યું છે. તેમજ માસુમ મોબાઇલ એપ્સ પણ લોન્ચ કરવામાં આવેલ છે.
- ફરિયાદના નિવારણ માટે અસરકારક વ્યવસ્થાતંત્ર
 - ✓ આયોગ દ્વારા અરજી સ્વરૂપે, રૂબરૂ, ટેલીફોનિક, ઇ-મેઇલ, વર્તમાનપત્રના કટીંગ, ટેલીવિઝન વગેરે દ્વારા ફરિયાદો લેવામાં આવે છે.
 - ✓ ફરિયાદ અંગે સંબંધિત વિભાગ પાસેથી અહેવાલ મંગાવવામાં આવે છે. ત્યારબાદ અહેવાલ પરથી આયોગ દ્વારા આગળની કાર્યવાહી અર્થે ફોલોઅપ કરવામાં આવે છે.
 - ✓ ગંભીર પ્રકારની ફરિયાદ માટે આયોગ દ્વારા પીડિત તેમજ તેને સંબંધિત વિભાગના જવાબદાર અધિકારીઓને રૂબરૂ આયોગની કચેરીએ સુનાવણી માટે બોલાવવામાં આવે છે અને તે અંગે અસરકારક નિર્ણય કરવામાં આવે છે.
 - ✓ જાન્યુઆરી થી ઓક્ટોબર અંતિત ૯૨% જેટલી ફરિયાદોનો સુખદ નિકાલ કરવામાં આવેલ છે.
- અધિકારીશ્રીઓ સાથે બેઠક
 - ✓ દર ત્રણ માસે જીલ્લા બાળ સુરક્ષા અધિકારીઓ સાથે રિવ્યુ બેઠક કરવામાં આવે છે.
 - ✓ રાજ્ય કક્ષાએ પણ બાળ અધિકાર સંરક્ષણ સંબંધિત વિભાગોના અધિકારીશ્રીઓ સાથે બેઠક કરવામાં આવે છે. જેથી કરીને જીલ્લા તંત્ર સાથે સારું સંકલન સાધી શકાય.
 - ✓ દર જીલ્લામાં બાળ અધિકાર સંરક્ષણ સંબંધિત જુદા જુદા વિભાગના મુખ્ય અધિકારીઓને આયોગની કચેરીએ જીલ્લા વાઇઝ બાળ અધિકારોના સંરક્ષણ બાબતે રીવ્યુ બેઠક કરવાનું આયોજન આયોગ દ્વારા હાથ ધરાયેલું છે.

- બાળમિત્ર સન્માન
 - ✓ સમગ્ર રાજ્યમાં બાળ અધિકારોના સંરક્ષણ અંગે ઉદાહરણરૂપ કામગીરી કરેલ હોય તેવા અધિકારીઓ, કર્મચારીઓ, વિભાગો અને એન.જી.ઓ.ને આયોગ દ્વારા બાળમિત્ર પસંદ કરીને બાળ આયોગના સ્થાપના દિન નિમિત્તે સન્માન કરવામાં આવે છે.
- ચાઇલ્ડ ફ્રેન્ડલી વિલેજ
 - ✓ રાષ્ટ્રીય બાળ અધિકાર સંરક્ષણ આયોગ દ્વારા આયોજીત ચાઇલ્ડ ફ્રેન્ડલી વિલેજ પ્રોજેક્ટમાં સમગ્ર ભારતમાં કુલ ૧૧ રાજ્યોનો સમાવેશ કરવામાં આવ્યો છે. જેમાં ગુજરાતનો સમાવેશ થાય છે.
 - ✓ જે અંતર્ગત પ્રાયોગિક ધોરણે ગુજરાત રાજ્ય બાળ અધિકાર સંરક્ષણ આયોગ દ્વારા કુલ ૭ જિલ્લાઓ જેમાં અમદાવાદ, બનાસકાંઠા, દાહોદ, જુનાગઢ, કચ્છ, ડાંગ, નર્મદા પસંદ કરવામાં આવેલા છે.
 - ✓ પસંદ કરેલ જિલ્લાઓમાંથી પ્રત્યેક જિલ્લા દીઠ પાંચ એમ કુલ ૩૫ ગામડાઓ પસંદ કરવામાં આવેલા છે.
 - ✓ ચાલુ વર્ષે સબરકાંઠા જિલ્લાના પુંસરી, દરામલી અને ગાંધીનગર જિલ્લાના રાજપુર ગામને ચાઇલ્ડ ફ્રેન્ડલી વિલેજ જાહેર કરવામાં આવેલ છે.
- જનજાગૃતિ અભિયાન
 - ✓ છેવાડાના ગામ સુધી બાળ અધિકારો અંગે જાગૃતતા લાવવા માટે આયોગ દ્વારા સમગ્ર ગુજરાતની તમામ સરકારી કચેરીઓ જેમ કે કલેક્ટર કચેરી, એસ.પી કચેરી, મ્યુનિ. કમિ. કચેરી, સી.પી. કચેરી, ડી.ડી.ઓ કચેરી, મામલતદાર કચેરી, નગરપાલિકા કચેરી, ગ્રામ પંચાયત પર સાઇનેજ બોર્ડ ફીટ કરવાનું આયોજન હાથ ધરેલ છે.
- મોબાઇલ એપ્સ તેમજ ડાયનેમિક વેબસાઇટનું ડેવલપમેન્ટ
 - ✓ ઓનલાઇન ચાઇલ્ડ રાઇટ્સ સીવીક એપ્સ દ્વારા સમગ્ર ગુજરાતમાં બાળ અધિકારોના સંરક્ષણ માટે મોનીટરીંગ થાય તે માટે ડાયનેમિક વેબ એપ્લીકેશન અને ચાઇલ્ડ રાઇટ્સ એપ્સનું ડેવલપમેન્ટ કરીને તા.૨૮/૦૮/૨૦૧૭ના રોજ લોન્ચ કરવામાં આવી છે.

ભાગ-૩

ગુજરાત રાજ્ય બાળ અધિકાર સંરક્ષણ આયોગ

ક્રમ	કચેરીનું નામ	૨૦૧૮-૧૯ની ચાલુ બાબતની જોગવાઈ		
		મૂડી	મહેસુલ	કુલ
૧	માંગણી ક્રમાંક:૯૨ સ્ટેટ કમિશન ફોર પ્રોટેક્શન ઓફ ચાઇલ્ડ રાઇટ્સ	૦	૫૮૮.૦૦	૫૮૮.૦૦
	કુલ	૦	૫૮૮.૦૦	૫૮૮.૦૦

કામગીરી અંદાજપત્ર
ગુજરાત રાજ્ય બિનઅનામત વર્ગોનું આયોગ

ગુજરાત રાજ્ય બિનઅનામત વર્ગોનું આયોગ

સામાજિક ન્યાય અને અધિકારિતા વિભાગની તા.૦૫/૧૦/૨૦૧૭ની અધિસૂચનાથી ગુજરાત રાજ્ય બિનઅનામત વર્ગ આયોગની રચના કરવામાં આવેલ છે. આયોગમાં અધ્યક્ષ, ઉપાધ્યક્ષ અને સભ્યો સહિત મળીને કુલ ૫(પાંચ) બિનસરકારી સભ્યોની નિમણૂંક કરવામાં આવેલ છે. આયોગનું મુખ્ય મથક કર્મચોગી ભવન , ગાંધીનગર ખાતે રાખવામાં આવેલ છે. રાજ્ય સરકારે બિનઅનામત વર્ગોની સમસ્યા અને મુશ્કેલીના નિવારણ માટે આ આયોગની રચના કરેલ છે. આ આયોગનો ક્ષેત્રાધિકાર સમગ્ર ગુજરાત રાજ્ય છે. આયોગ બિનઅનામત વર્ગોની વ્યક્તિઓના કુટુંબોની સામાજિક , આર્થિક સ્થિતિનો અભ્યાસ અને મોજણી કરશે અને તેના વિકાસ માટે કલ્યાણકારી યોજનાઓ કરશે અને તેના અમલ માટે સરકારને ભલામણ કરશે.આયોગ ભારતના બંધરણના રાજનીતીના માર્ગદર્શક સિદ્ધાંતો અને અન્ય ભાગોમાં સમાવાયેલી બિનઅનામત વર્ગો માટેની જોગવાઈ અંગે ભલામણ કરશે અને રાજ્ય સરકાર ફરમાવે તેવું કાર્ય કે ફરજ બજાવશે. આયોગની હાલ રૂ. ૧૦ લાખની ફાળવણી તાત્કાલિક ધોરણે આકસ્મિક ફંડમાંથી કરવામાં આવેલ છે.